

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

St.prp. nr. 55

(2002–2003)

Om fortsatt regulering av Storelvvassdraget
og videre kraftutbygging i Saudafjellene

Innhold

1	Innledning	5	3.2	Haugalandrådetts uttalelse av	
1.1	Olje- og energidepartementets			31. mai 2002	18
	proposisjon	5	3.3	Samarbeidsrådet for	
1.2	Bakgrunn for proposisjonen	5		Sunnhordlands uttalelse av	
1.3	Konsesjonssøker	5		4. juni 2002	18
1.4	Søknaden	6	3.4	Kjemisk Forbunds uttalelse av	
1.5	Det berørte området	6		5. juni 2002	18
			3.5	LO i Indre Ryfylkes uttalelse av	
2	NVEs innstilling av 23. april			3. juni 2002	19
	2002	7	3.6	Norsk Olje- og Petrokjemisk	
2.1	Innledning	7		Fagforbunds uttalelse av 12. juni	
2.2	NVEs oppsummerende			2002	21
	vurdering	7	3.7	Sauda Fagforening avd. 188 sin	
2.2.1	Generelt	7		uttalelse av 3. juni 2002	21
2.2.2	Storelvvassdraget	8	3.8	Sauda Vekst AS' uttalelse av	
2.2.3	Slettedalselvi og Flesåna	8		11. juni 2002	22
2.2.4	Halvfjeringsvatnet – Ekkjeåna	9	3.9	Suldal Handel &	
2.2.5	Reinsvatnet N	9		Industriforenings uttalelse av	
2.2.6	Åbødalsvassdraget	9		13. juni 2002	23
2.2.7	Lingvang- og		3.10	Rogaland Arbeiderpartis uttalelse	
	Tengesdalsvassdragene	10		av 14. juni 2002	24
2.2.8	Maldalselva og Sagelva	11	3.11	Karmøy Næringsråds uttalelse	
2.2.9	Nordoverføringen m. Vaulo og			av 17. juni 2002	24
	Saltåna, Dalelvvassdraget og		3.12	Sauda Fabrikkarbeiderforenings	25
	Slettedalselva	12		uttalelse av 17. juni 2002	
2.2.10	Dam Botnavatnet N	13	3.13	FLT avd. 106 sin uttalelse av 18.	
2.2.11	Alternativ 2000	14		juni 2002	25
2.2.12	Energimessige forhold –		3.14	Haugaland Industri- og	
	kraftbalansen	14		Næringsforenings uttalelse av	
2.3	NVEs konklusjon	15		17. juni 2002	26
2.3.1	Generelt	15	3.15	Ressursgruppa for Ryfylke.	
2.3.2	Storelvvassdraget	16		Næringsforeningen i Stavanger-	
2.3.3	Slettedalselvi	16		regionens uttalelse 17. juni 2002 .	27
2.3.4	Reinsvatnet N	16	3.16	Hydro Aluminium Karmøys	
2.3.5	Åbødalsvassdraget	16		uttalelse av 19. juni 2002	28
2.3.6	Lingvang- og		3.17	Ryfylke IKS' uttalelse av 13. juni	
	Tengesdalsvassdraget	16		2002	29
2.3.7	Maldalselva og Sagelva	16	3.18	Suldal kommunes uttalelse av	
2.3.8	Nordoverføringen	16		20. juni 2002	29
2.3.9	Øvrige tillatelser	16	3.19	Prosessindustriens	
2.3.10	Tilleggsfelter til Plan-97	16		Landsforenings uttalelse av	
2.3.11	Kraftproduksjon og kostnader	17		21. juni 2002	30
			3.20	Suldal utviklingsselskap AS'	
3	Høringsuttalelser til NVEs			uttalelse av 21. juni 2002	31
	innstilling	18	3.21	Sør-Norge Aluminium AS'	
3.1	Kommunal- og regional-			uttalelse av 21. juni 2002	31
	departementets uttalelse av		3.22	Sauda Jeger- og Fiskerforenings	
	7. mai 2002	18		uttalelse av 24. juni 2002	32

3.23	Sauda kommunes uttalelse av 25. juni 2002	32	4.11.4	Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v. (post 6)	48
3.24	Norske industrikommuners sammenslutnings uttalelse av 24. juni 2002	32	4.11.5	Godkjenning av detaljplaner (post 7)	48
3.25	Nito Nord Rogaland og Sunnhordland avdelings uttalelse av 24.06.02	33	4.11.6	Naturforvaltning (post 8)	49
3.26	Rogaland fylkeskommunes uttalelse av 25. juni 2002	34	4.11.7	Automatisk fredete kulturminner (post 9)	49
3.27	Energibedriftenes landsforenings uttalelse av 26. juni 2002	35	4.11.8	Forurensning m.m. (post 10)	49
3.28	Etne kommunes uttalelse av 18. juni 2002	35	4.11.9	Ferdsel m.v. (post 11)	49
3.29	Hordaland fylkeskommunes uttalelse av 28. juni 2002	36	4.11.10	Terskler m.v. (post 12)	49
3.30	Vernegruppa for Saudavassdragas uttalelse av 01.07.02	36	4.12	Departementets bemerkninger til forslaget til manøvreringsreglement	50
3.31	Eramet Norway AS' uttalelse av 28. juni 2002	39	4.12.1	Magasin vannstander	50
3.32	Norges Naturvernforbunds uttalelse av 11. juli 2002	40	4.12.2	Minstevannføringer	50
3.33	Odda kommunes uttalelse av 5. juli 2002	41	4.12.2.1	Storelva og Tverrelva	50
4	Departementets bemerkninger	43	4.12.2.2	Sagelva i Sauda	50
4.1	Innledning	43	4.12.2.3	Maldalselva	51
4.2	Konsesjonssøkeren	43	4.12.2.4	Slettedalselvi i Odda	51
4.3	Forholdet til verneplanene og Samlet plan	43	4.12.2.5	Tengesdalselva	51
4.4	Nærmere om det omsøkte prosjektet	43	4.12.2.6	Lingvangselva	52
4.5	Fordeler ved alternativ Plan-97 basert på NVEs innstilling	44	4.12.2.7	Raundalsbekken	52
4.6	Skader og ulemper ved alternativ Plan-97 basert på NVEs innstilling	44	4.12.2.8	Øvrige elvestrekninger	52
4.7	Alternativ 2000	45	4.12.2.9	Minstevannføringer – redusert kraftproduksjon	52
4.8	NVEs vurdering og tilråding	45	4.12.3	Fyllingsrestriksjoner	52
4.9	Inntrykk fra høringen av NVEs innstilling	45	4.12.3.1	Fetavatnet	53
4.10	Departementets vurdering og forslag til utbyggingsløsning	46	4.12.3.2	Holmavatnet	53
4.10.1	Innledning	46	4.12.3.3	Slettedalsvatnet	53
4.10.2	Generell vurdering	46	4.12.3.4	Dalvatnet	53
4.10.3	Departements forslag til utbyggingsløsning	47	4.12.3.5	Øvre og Nedre Sandvatnet	54
4.11	Departementets bemerkninger til de foreslåtte vilkår	48	4.12.3.6	Svartavatnet	54
4.11.1	Konsesjonstid (post 1)	48	4.12.3.7	Storlivatnet	54
4.11.2	Konsesjonsavgifter og næringsfond (post 2)	48	4.13	Øvrige merknader	54
4.11.3	Byggefrister (post 4)	48	Vedlegg		
			1	Forslag til vilkår etter vassdragsreguleringsloven og vannressursloven for tillatelse for Saudaprojektet til å foreta regulering og utbygging i Saudafjellene	56
			2	Forslag til vilkår etter industrikonsesjonsloven for tillatelse for Saudaprojektet til å erverve bruksrett til nødvendige fallrettigheter for kraftutbygging i Saudafjellene	61
			3	Forslag til manøvreringsreglement for regulering av Storelvvassdraget m.m. i Sauda, Suldal og Odda kommuner, Rogaland og Hordaland fylker	64
			4	Oversiktskart over Saudafjellene	67

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

St.prp. nr. 55

(2002–2003)

Om fortsatt regulering av Storelvvassdraget og videre kraftutbygging i Saudafjellene

*Tilråding fra Olje- og energidepartementet av 11. april 2003,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Innledning

1.1 Olje- og energidepartementets proposisjon

Olje- og energidepartementet legger med dette frem proposisjon for Stortinget om ny konsesjon for fortsatt regulering av Storelvvassdraget og tillatelse til videre kraftutbygging i Saudafjellene.

1.2 Bakgrunn for proposisjonen

Aktieselskapet Saudefaldene driver i dag 5 kraftverk i Sauda. Samlet effektkapasitet er på 168 MW og midlere årsproduksjon er om lag 1040 GWh.

Den første konsesjonen til kraftutbygging ble gitt i 1914. Kraftverket Sauda I sto ferdig i 1919, og Sauda II sto ferdig i 1922. Kraftverket Sauda III ble satt i drift i 1930. Kraftverket Sauda IV ble ferdigstilt i 1968. Svartkulp kraftverk ble satt i drift i 2001. Sauda IV og Svartkulp eies av AS Saudefaldene.

Kraftverkene Sauda I, II og III med utbygde elvestrekninger hjemfalt til staten i forbindelse med foregrepet hjemfall i 1966, og eies nå av Stat-

kraft SF. Samtidig med det foregrepne hjemfallet ble det inngått en tilbakeleieavtale gjeldende frem til 31.12.2009.

Stortinget vedtok i juni 1999 ved behandlingen av St.prp. nr. 52 (1998–99) å tilby Elkem v/AS Saudefaldene ny leieavtale for kraftanleggene og vannrettigheter i Saudavassdraget fram til 31.12.2030, jf. Innst. S. nr. 233 (1998–99). Leieavtale ble inngått med Statkraft SF 19.09.2000.

1.3 Konsesjonssøker

I henhold til St.prp. nr. 52 (1998–99) er Statkraft SF ikke lenger deltaker i søknaden om konsesjon for videre utbygging av vassdragene i Saudafjellene.

Konsesjonssøknaden er fremmet av et selskap under stiftelse som foreløpig benytter navnet Saudaprosjektet. Bak Saudaprosjektet står Elkem ASA v/AS Saudefaldene og Sunnhordland Kraftlag AS. De to partene har som siktemål å danne et selskap som kan inneha konsesjoner og stå for framtidig utbygging og drift.

1.4 Søknaden

Søknaden gjelder opprusting av eksisterende anlegg og utvidelse av utbyggingsområdet i Saudafjellene ved å overføre vassdrag som tidligere ikke er utnyttet til vannkraftproduksjon. Formålet med prosjektet er å oppnå en bedre ressursutnyttelse.

Saudaprojektet har søkt om konsesjon etter følgende lovverk:

- Vannressursloven og industrikonsesjonsloven til å bygge og drive 3 nye kraftverk, å overta og drive 4 eksisterende kraftverk, samt senere å legge ned 2 av disse
- vassdragsreguleringsloven til å etablere nye overføringer og reguleringer, og til å videreføre gamle overføringer og reguleringer
- oreigningsloven til å erverve grunn og rettigheter som er nødvendig for utbyggingen og til forhåndstiltredelse til grunn og rettigheter som

blir berørt av nye reguleringer, utbygginger og elektriske anlegg.

1.5 Det berørte området

Søknaden berører områder og vassdrag som ligger i Sauda og Suldal kommuner i Rogaland, samt Etne og Odda kommuner i Hordaland. Store deler av området er snaufjell med topper opp til 1600 moh. Området er avgrenset av tre store dominerende fjord- og dalsystemer: I vest Saudafjorden med flere store dalsystemer som munner ut ved fjorden. I nord Åkrafjorden og Sjørdalen/Dalelvvassdraget. I sør og øst Hylsfjorden – Suldalsvatnet – Brattlandsdalen til Røldalsvatnet og videre dalen mot Seljestadvatnet til møtet med Sjørdalen i forlengelsen av Sjørfjorden.

2 NVEs innstilling av 23. april 2002

2.1 Innledning

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) la frem sin innstilling i saken overfor Olje- og energidepartementet 23. april 2002. Innstillingen er svært omfattende, og følger derfor denne proposisjonen som uttrykt vedlegg. Søknaden følger i sin helhet som vedlegg til NVEs innstilling. I tillegg har NVE inntatt et sammendrag av de innkomne høringsuttalelser i sin innstilling. I innstillingen inngår NVEs godkjenning av konsekvensutredningen etter plan- og bygningsloven.

Departementet gjengir NVEs vurderinger i denne proposisjonen. Nedenfor i punktene 2.2 og 2.3 følger NVEs oppsummerende vurdering og konklusjon i sin helhet.

2.2 NVEs oppsummerende vurdering

2.2.1 Generelt

De omsøkte planene innebærer en bedre utnyttelse av allerede utbygde ressurser. Det er også søkt om ytterligere overføringer der de viktigste er Slettedalselvi, Åbødalsvassdraget, Lingvangselva/Tengesdalselva og Maldalselva/Sagelva, og nordoverføringen som omfatter Vaulovassdraget/Langfossen og Saltåna med avrenning til Åkrafjorden og bekker/elver som har normalt avløp mot Dalelva-Rullestadvatnet. For å utnytte vannet fra nordoverføringen er det søkt om ytterligere regulering av Botnavatnet N.

Flere av de eksisterende kraftverkene har maskininstallasjoner med begrenset kapasitet og dermed lange brukstider. Omsøkte nye kraftverksinstallasjoner innebærer en vesentlig økning av installert effekt, hele 400 MW, og dette vil være bedre tilpasset dagens kraftsystem. Flomtapene som i dag utgjør ca. 180 GWh/år i tapt produksjon vil reduseres til i størrelsesorden 20 GWh/år.

Alternativ Plan-97 er beregnet å gi en samlet midlere produksjon på ca. 2160 GWh/år som er en økning på ca. 1120 GWh/år i forhold til dagens produksjon. Av ny kraft representerer Slettedalselvi 45 GWh/år, Åbødalsvassdraget 125 GWh/år, Lingvangselva/Tengesdalselva 151 GWh/år og

Maldalselva/Sagelva 95 GWh/år. Produksjonstallene for overføringene er uten fradrag for minstevannføringer. Planen omfatter to byggetrinn der ombygginger av kraftverk i Storelvvassdraget og overføring av Slettedalselvi, Åbødalsvassdraget, Lingvangselva/Tengesdalselva og Maldalselva/Sagelva inngår i byggetrinn 1. Byggetrinn 2 omfatter nordoverføringen, kraftverkene Dalvatn N og Botnavatn og tilleggsregulering av Botnavatnet N. Nordoverføringen er en forutsetning for byggetrinn 2 som er beregnet til å gi ca. 475 GWh/år. Utbyggingskostnaden for ny kraft utover ren opprusting av eksisterende anlegg er beregnet til 1,98 kr/kWh, og dette kan betegnes som forholdsvis gunstig. Alternativ Plan-97 gir en god kombinasjon av økt effekt og økt produksjon.

NVE har gått gjennom søkers kostnadsoverslag og produksjonsberegning, og vår gjennomgang stemmer akseptabelt overens med søkers beregninger. Fastkraftkostnaden for ny kraft vil ligge lavere enn midlere fastkraftkostnad for gjenværende tilgjengelig vannkraft selv om hele utbyggingskostnaden fordeles på kun ny kraft. Kostnadene ligger etter NVEs syn innenfor samfunnsøkonomiske akseptable rammer. I tråd med energiloven er det utbyggerens eget ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten.

En utbygging etter Alternativ Plan-97 vil bety investeringer på ca. 2,5 milliarder kroner over en anleggsperiode på 7–8 år. Dette vil medføre økt etterspørsel etter varer og tjenester lokalt, regionalt og nasjonalt. Direkte sysselsetting er beregnet til 1320 årsverk. I tillegg kommer indirekte lokal og regional sysselsetting. Berørte kommuner vil få vesentlige inntekter fra avgifter og skatter knyttet til selve kraftutbyggingen.

En utbygging etter alternativ Plan-97, med et tilstrekkelig dykket utløp fra Sønnå kraftverk vil medføre at Saudafjorden ventelig vil holde seg isfri, noe som har positiv betydning for hurtigbåttrafikken til og fra Sauda.

Basert på konsekvensutredningen og muligheten for avbøtende tiltak finner NVE at det ikke er områder av stor betydning for biologisk mangfold som blir vesentlig berørt. Andre forhold er kommentert nedenfor.

2.2.2 Storelvvassdraget

Det har ikke kommet innvendinger mot å opprettholde eksisterende reguleringer og overføringer i Storelvvassdraget. Flere høringsinstanser mener imidlertid at det må gjennomføres avbøtende tiltak for å rette opp skader og ulemper fra eksisterende utbygging, spesielt for Storelva på strekningen Storlivatnet-Saudafjorden, men også når det gjelder overføringene vestfra gjennom Fetavatnet. NVE mener de største ulempene, som er knyttet til opplevelsesverdi, fisk og fiske, kan tas vare på gjennom nye vilkår innenfor en akseptabel økonomisk ramme, uten at det går vesentlig utover produsert kraftmengde.

Sauda kommune har ikke gått i mot overføring av Istjorna, men har påpekt at tekniske inngrep i form av tipp, overføringstunnel og sperredam vil utgjøre inngrep i et ellers urørt område og påvirke negativt naturlandskapet og opplevelsesverdien. Overføringen er beregnet å gi 5,3 GWh/år til 1,70 kr/kWh. NVE vil legge vekt på at inngrepene er små og berører et lite område.

Søknaden omfatter ny overføringstunnel mellom Dalvatnet og nytt Sønnå H kraftverk med inntak av 5 bekker på tunnelen. Flere høringsinstanser har foreslått at Skiftesbekken tas ut av planene for å sikre restvannføring i Storelva forbi gruvene ved Allmannajuvet. Søker sier i sine kommentarer til uttalelsene at han kan gå inn for at Skiftesbekken tas ut av planene av hensyn til opplevelsesverdien langs denne strekningen av elva. NVE ser at dette er et viktig moment, og også at Skiftesbekken, når den får renne fritt, vil bidra til vannføring høyt oppe i vassdraget nedstrøms Storlivatnet. Bidraget fra Skiftesbekken kan sammen med slipp av regulert vann bidra til akseptabel minstevannføring i Storelva.

Sauda kommune mener at Skarvåna ikke bør tas inn på overføringstunnelen til Sønnå H kraftverk i perioden 15. juni–1. september av hensyn til opplevelsesverdien for turister som ferdes langs riksvei 520. Søker anfører at Skarvåna ikke har innsjøer i sitt nedbørfelt og derfor er en regnbekk som i tørre perioder er svært liten, mens den i våte perioder om høsten kan være svært mektig. Søker går ikke inn for at Skarvåna tas ut av planene. Skarvåna er den største av flere regnbekker som renner ned til Storlivatnet. Tapt produksjon ved å følge forslaget fra Sauda kommune utgjør 1–1,5 GWh pr. år. NVE vil legge vekt på at Skarvåna er en av flere regnbekker i området som også i dag er borte i tørre perioder, og at området er sterkt preget av inngrep.

Bekken fra Tindatjørn er planlagt tatt inn på

tunnelen fra Botnavatnet N til Dalvatnet N kraftverk. Sauda kommune og Rogaland fylkeskommune mener inntaket ikke må berøre elveviften i Breibotnen, og kommunen mener at bekken ikke må fraføres i perioden 1. juni–15. oktober av hensyn til å få vann over elveviften som anses som et verdifullt landskapselement. I tillegg mener kommunen at det bør slippes vann av hensyn til naturlandskapsverdien i vassdraget gjennom Breiborg og til opplevelseskvaliteten for hytteiere og andre brukere av Breiborgområdet. Søker mener inntaket kan plasseres og utformes slik at det er til liten sjenanse. Søker mener for øvrig at det ikke vil være riktig å slippe vann forbi inntaket som foreslått av kommunen fordi det ikke er påvist behov i forhold til friluftslivs-, natur- eller miljøfaglige interesser som forsvaret et redusert produksjonstap på ca. 1,3 GWh/år. NVE vil legge vekt på at det er en del bruk av Breiborgområdet også om sommeren, og at det da også er en god del trafikk på riksvei 520 gjennom området. Vi er enige med kommunen om at det bør slippes vann over elveviften i sommersesongen.

2.2.3 Slettedalselvi og Flesåna

Grunneiere i Odda og Suldal er negative til overføring av Slettedalselvi. Grunneierne uttaler at de imidlertid lettere vil kunne akseptere en utbygging dersom den baseres på arbeidssted ved Slettedalselvi og med anleggsvei fra Brattlandsdalen. Bortsett fra et par av høringsinstansene som er mot ytterligere kraftutbygging på generelt grunnlag, er det ingen øvrige uttalelser som går imot overføringen. Overføringen er også med i Alternativ 2000 utarbeidet av Vernegruppa for Saudavassdraga. Søker har sett på muligheten for å bygge vei opp dalen langs Slettedalselvi og har funnet at forholdene er svært vanskelige og vil gi høye anleggs og driftskostnader. Dette gjelder ikke minst fordi en anleggsvei må bygges med vesentlig høyere standard enn en skogsbilvei og fordi terrengforholdene gjør at store deler av veien vil være utsatt for jord og snøskred. De vesentligste ulempene ved å overføre Slettedalselvi er at vannføringen blir merkbart redusert i elva nedstrøms nedre Slettedalsvatnet og at vannføringen i Brattlandselva, som allerede er redusert pga. tidligere kraftutbygging, blir redusert nedstrøms samløpet med Slettedalselvi. Oppdatert ferskvannsøkologisk undersøkelse av Nyggjelebeitevatnet gjennomført i 2001 konkluderte med at virkningene av overføringen her vil være små. Overføring av Slettedalselvi gir en forholdsvis stor kraftmengde, 45 GWh/år, til en gunstig utbyggingskostnad, 0,91 kr/kWh.

Flesåna er blant tilleggsfeltene til Plan-97. Odda kommune og Suldal Handel- og industriforening har uttalt seg positivt til å ta med alle tilleggsfeltene. Suldal kommune, Fylkesmannen i Rogaland og Rogaland fylkeskommune med flere går imot at Flesåna overføres. Søker anbefaler heller ikke overføringen pga. miljøkonfliktene holdt opp mot nytteverdien. Flesåna danner i dag en dominerende og storslått foss ned mot riksvei 46 der det er etablert en rasteplass for bilturister. Fossen er utvilsomt et vesentlig livgivende element i Brattlandsdalen. Fraføring av elva vil for øvrig indirekte berøre kulturminner nedstrøms det planlagte inntaket og ytterligere redusere vannføringen i Brattlandselva. Det siste kan ha betydning for drikkevannforsyningen på Nesflatene og oppvekstforholdene for fisk i Brattlandselva. Minstevannføring eller stenging av inntaket i turistsesongen vil gjøre at overføringen kan bli ulønnsom med dagens energipriser. Overføring av Flesåna gir 18 GWh/år til 2,22 kr/kWh.

2.2.4 Halvfjeringsvatnet – Ekkjeåna

Disse inngår også i tilleggsfeltene til Plan-97. Grunneiere som eier fallrettighetene i Ekkjeåna har planer om å unytte fallet i elva i et småkraftverk og er derfor imot overføringen. Det er ingen av de øvrige uttalelsene som omtaler overføringen av Ekkjeåna spesielt. Ulempene ved overføringen er først og fremst knyttet til at surheten i Kringletjørn øker merkbart og derfor kan bli en trussel mot ørretbestanden der. Dette kan imidlertid avhjelpes med kalking som også vil ha positiv effekt i vassdraget videre mot Svartavatnet. Søker mener utnyttelsen av Ekkjeåna i et småkraftverk vil gi god ressursutnyttelse og går ikke inn for overføringen. NVE vil bemerke at overføringen er beregnet å gi 6 GWh/år til 2,00 kr/kWh og at ulempene med overføringen synes små dersom det gjennomføres avbøtende tiltak. Vi vil allikevel legge avgjørende vekt på søkers vurdering av overføringen og at eventuell alternativ utnyttelse vil gi mindre negative virkninger.

2.2.5 Reinsvatnet N

Odda kommune går inn for overføring av Reinsvatnet N under forutsetning av at overføringen skjer via et borehull med liten diameter slik at tunnelmassene blir beskjedne og under forutsetning av at søker tar alle utgifter med å etablere ny vannforsyning for Håra. I utgangspunktet ønsket ikke søker å innlemme denne overføringen i sine planer, men basert på innkomne uttalelser foreslås å

gjennomføre overføringen. Overføringen er beregnet å gi 9 GWh/år til 1,00 kr/kWh. Etter NVEs syn gir overføringen ny kraft til lav kostnad uten at det er påvist vesentlige miljølemper. Vi forutsetter at overføringen utføres med borehull med liten diameter.

2.2.6 Åbødalsvassdraget

I søknaden er det presentert og utredet tre alternative traséer for overføringstunnelen. Søkers prioriterte alternativ har tverrslag og tipp ved Buer. De to andre alternativene har henholdsvis tverrslag og tipp ved Fossdalen og tverrslag og tipp ved Slettedalsvatnet. Sistnevnte alternativ forutsetter drift med tunnelboremaskin direkte til Åbødalen utenom Fetavatnet. Tippen er forutsatt lagt ut i Slettedalsvatnet under HRV. Begge alternativene er oppgitt av søker til å bli ca. 30 mill. kroner dyrere enn alternativet med tverrslag og tipp ved Buer.

Sauda kommune går inn for den omsøkte overføringen med tverrslag og tipp plassert ved Buer. Grunneiere på Buer er ikke imot overføringen, men er skeptiske til det planlagte tverrslaget med tilhørende tipplassering ved Buer. Medlemmene i Åbødalen hytteeierforening har ulikt syn på utbyggingsplanene. Nevnte instanser viser generelt stor interesse for å utnytte overføringen/anleggsdriften til å bedre infrastrukturen (veier, parkeringsplasser, strømtilførsel, etterbruk av riggområde m.m.) i Åbødalen. Grunneiere og hytteiere i området rundt Fetavatnet mener tunnelen fra Åbødalen bør gå direkte til Slettedalsvatnet for at ikke ulemper knyttet til bruken av Fetavatnet skal bli enda større enn i dag. Ingen av høringsinstansene har gått inn for alternativet med tverrslag i Fossdalen.

Fylkesmannen i Rogaland, Rogaland fylkeskommune, Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren, Vernegruppa for Saudavassdraga med flere går imot overføring fra Åbødalen. Motstanden begrunnes først og fremst med hensynet til natur- og kulturverdier, rekreasjons- og friluftslivsinteresser, landskapsbildet og landskapsopplevelsen og verneverdige løsmasseforekomster. Konsekvensutredningen peker også på virkningene for lokal ørrestamme og laks og sjørørret i Nordelva nedstrøms Høllandsfossen.

Søker mener at det viktigste tiltaket for å sikre naturopplevelse og det vakre kulturlandskapet er å sørge for en godt synlig vannføring i elva og et vannspeil der elva utvider seg ved Buer. Søker mener videre å ha lagt vekt på å ikke berøre løsmasseforekomstene i Buerområdet direkte, og at

en tipp ved Buer som revegeteres med stedege vegetasjon ikke vil fremstå som et iøynefallende element.

NVE finner at overføringen medfører inngrep i et spesielt natur- og kulturlandskap og et område som er viktig for friluftslivet. Vi mener imidlertid at påpekte ulemper i vesentlig grad kan avbøtes gjennom fastsettelse av minstevannføring, bygging av terskler, god arrondering av tipp m.m. Ved vurdering av tipplassering og dermed valg av alternativ for overføringstunnelen legger vi vesentlig vekt på de grundige vurderingene Sauda kommune har gjennomført, blant annet når det gjelder vektlegging av en opprusting av infrastrukturen (vei og kraftforsyning) i Åbødalen og etterbruk av riggområdet. Den omsøkte overføringen gir betydelig kraftmengde, 125 GWh/år, til lav utbyggingskostnad, 1,09 kr/kWh (tunnelalternativ med tverrslag Buer). Med søkers forslag til minstevannføring reduseres krafttilgangen til 110 GWh/år og utbyggingskostnaden øker til 1,24 kr/kWh.

De fysiske tiltakene i form av elveinntak nord og vest i dalen ligger 1–2 km fra eksisterende tyngre tekniske inngrep og fører derfor til en reduksjon av inngrepsfrie naturområder i fjellområdet mellom Åbødalen og Åkrafjorden, både når det gjelder sone 1 og 2, og områder med villmarkspreget. Vi mener imidlertid at den reelle opplevelsen av inngrepene vil være knyttet til ferdsel i selve dalområdet fordi det blir minimale virkninger oppstrøms inntakene. Fossdalsfossen blir ikke berørt fordi inntaket ligger nedstrøms fossen.

Tunnelalternativet med drift fra Slettedalen vil kunne gi mindre ulemper i tilknytning til Fetavatnet enn de andre alternativene. Dette forsvaret imidlertid etter NVEs syn ikke en ekstrakostnad på ca. 30 mill. kroner. Dessuten mener NVE at det lite ønskelig å plassere tipp av masser fra tunnelboremaskin i- eller nær Slettedalsvatnet pga. uheldig påvirkning av vannkvaliteten fra denne type masser. Vi viser for øvrig til det vi har sagt om avbøting av ulemper i tilknytning til Fetavatnet under omtalen av Storelvvassdraget.

Minstevannføring for å avbøte ulemper for miljø og friluftsinnteresser i Buerområdet vil etter NVEs syn også ivareta fiskeinteressene nedenfor Høllandsfossen.

Rådmannen i Sauda kommune har i sin saksutredning forutsatt at Moringdalselva, som er et tilleggsfelt til Plan-97, ikke overføres til Slettedalsvatnet. I kommunens vedtak er imidlertid ikke dette nevnt spesielt. Grunneiere på Buer mener Moringdalselva må spares av hensyn til en svært populær badeplass og flere verneverdige jettegryter. Konsekvensutredningen peker i tillegg på at elva trolig

er det viktigste gyteområdet for ørretbestanden ved Buer, at elva er viktig for lokale fiskemuligheter og at den er viktig for landskapsbildet ved Buer. Søker anbefaler ikke overføringen fordi miljøkonfliktene synes store sammenlignet med nytteverdien. Inntaket av Moringdalselva er beregnet til å gi 9,5 GWh/år. Ved tunnelalternativet med tverrslag Buer er kostnaden så lav som 0,16 kr/kWh. NVE legger vekt på at Moringdalselva er viktig for de lokale friluftslivsaktivitetene i Buerområdet og at reduksjonen i landskapsopplevelsen blir stor dersom elva overføres. I tillegg vektlegges betydningen for ørretbestanden ved Buer.

2.2.7 Lingvang- og Tengesdalsvassdragene

Suldal kommune går primært mot at Lingvang- og Tengesdalsvassdraget blir overført til Sauda for kraftproduksjon. Dersom det blir gitt konsesjon til utbygging stiller kommunen subsidiært krav om at det av hensyn til turisme, landskapsopplevelse og biologisk mangfold må slippes full vannføring forbi inntaket i Lingvangfossen i juni, juli, og august og at det foretas opptrapping fra 0 til 100 % vannføring i perioden 15.–31. mai og nedtrapping fra 100 til 0 % i perioden 1.–15. september.

Fylkesmannen i Rogaland, Rogaland fylkekommune, Direktoratet for naturforvaltning, Vernegruppa for Saudavassdraga med flere går mot omsøkte overføring. De viktigste innvendingene er at utbyggingen vil medføre fysiske tiltak og tørrlegging/redusert vannføring i vassdrag i et område som i dag fremstår som urørt og som er en del av Skaulenområdet. Skaulenområdet er beskrevet som å ha villmarkspreget og ha store natur-, kultur-, og friluftslivsverdier. Det hevdes at verdiene i Skaulenområdet vil bli kraftig redusert dersom et eller flere av vassdragene i området bygges ut og at området må ses under ett med tanke på utbygging. Det er også pekt på at Lingvangfossen har stor opplevelsesverdi sett fra fjorden og at den er viktig i en fremtidig satsing på reiseliv/turisme. I konsekvensutredningen er det også pekt på områdets betydning som forsknings- og referanseområde og at fraføring av Lingvangselva berører vanntilknyttede kulturminner ved foten av Lingvangfossen.

Søker har i sine kommentarer til høringsuttalelsene påpekt at det er fast bosetting langs den nedre delen av Tengesdalsvassdraget og at området opp mot inntaksdammen er å betrakte som et kulturlandskap med menneskelig påvirkning gjennom generasjoner. Dessuten anføres at Tengesdalselva er lite synlig og svært utilgjengelig på store deler av strekningen som får redusert vann-

føring. NVE vil i denne sammenheng bemerke at dette også gjelder store deler av Lingvangselva. Søker har i kommentarene til høringsuttalelsene foreslått at det slippes en minste vannføring i Lingvangselva hele året som hevdes å sikre en vannføring som er naturlig for vassdraget og fossen i perioder med lite nedbør.

NVE mener Skaulenområdet utvilsomt inneholder store natur-, kultur-, og friluftslivsverdier som det er viktig å ta vare på. Planene om videre utbygging i Saudafjellene er betydelig utviklet gjennom konsekvensutredningsprosessen, ikke minst når det gjelder å redusere virkningene på nevnte verdier. De omsøkte planene for overføring av Lingvang- og Tengesdalsvassdragene innebærer etter NVEs vurdering små tekniske inngrep. Inngrepene planlegges dessuten i et område som krysses av eksisterende 300 kV linje, ca. 500 m fra sperredam mellom Stølsvatnet og Risvatnet og rett over inntaket av Lingvangselva, dvs. i et område som allerede er preget av tekniske inngrep og dermed ikke kan karakteriseres som urørt. De foreslåtte inngrepene ligger i ytterkanten av Skaulenområdet og medfører svært beskjeden reduksjon i inngrepsfrie naturområder slik disse er definert av DN. Reduksjonen skjer ned mot Hylsfjorden og inngrepene betyr ikke en reduksjon innover i det sentrale Skaulenområdet. Begge de omsøkte vassdragene er tidligere vurdert i verneplansammenheng, og det ble da prioritert å verne det nærliggende Hamrabøvassdraget. Referansevassdrag er ivaretatt gjennom verneplanen. NVE legger vekt på at slipp av minste vannføring i Lingvangselva og Tengesdalselva vil redusere ulemper ved tiltaket betydelig. Lingvangfossens betydning i reiselivssammenheng er minimal i dag og usikker med hensyn til fremtiden. Etter NVEs vurdering er konsekvensene av overføringen knyttet til landskap og friluftsliv og i mindre grad til biologiske forhold. De fysiske inngrepene som foretas og selve overføringen er derfor etter NVEs syn reversible tiltak. Dersom samfunnet i fremtiden skulle ønske å bringe elvene tilbake til naturlig tilstand vil det være enkelt å fjerne alle spor av inngrepene. Overføringen gir betydelig kraftmengde, 151 GWh/år, til lav utbyggingskostnad, 0,92 kr/kWh. Med søkers forslag til minste vannføring i Lingvangselva reduseres krafttilgangen til 138 GWh/år og utbyggingskostnaden øker til 0,99 kr/kWh, noe som ikke endrer dette bildet av en økonomisk gunstig overføring. Overføringen er ikke økonomisk forsvarlig uten overføring av Lingvangselva.

2.2.8 Maldalselva og Sagelva

Sauda kommune tilrår at det blir gitt konsesjon til overføring av Maldalselva og Sagelva til Sønnå H kraftverk. Kommunen forutsetter at det slippes en minste vannføring både i Maldalselva og Sagelva som sikrer vassdragenes verdi som landskapselement og sikrer tilstrekkelig biologisk produksjon til å opprettholde et minimum av ulike fugleindivider og selvproduserende stammer av ørret. For Sagelva er det også anført at minste vannføringen må ivareta friluftslivsinteressene og hensynet til avløp og drikkevann for hyttene i Tjelmenområdet. Rogaland Bonde- og Småbrukarlag og Rogaland Bondelag motsetter seg ikke utbyggingen, men mener vannet fra Maldalselva og Sagelva må tas inn på Sønnå L kraftverk slik at inntakene kan flyttes lenger ned i vassdragene og dermed spare naturinngrep i Maldalsområdet. Flytting av inntaket i Maldalselva lenger ned kan også aksepteres av grunneier ved Maldalsvatnet. Samme grunneier hevder å ha planer om å gjenoppbygge et minikraftverk som tidligere utnyttet fallet ned mot Maldalsvatnet. En grunneier ved Sagelva sier han har planer om bygging av minikraftverk i Sagelva og at det omsøkte prosjektet må begrenses slik at disse planene kan gjennomføres.

Fylkesmannen i Rogaland, Rogaland fylkekommune, Direktoratet for naturforvaltning, Vernegruppa for Saudavassdraga med flere går mot omsøkte overføring. Også når det gjelder Maldalselva og Sagelva pekes det i flere av disse uttalelsene generelt på verdien av urørt og lite utbygd natur og spesielt på verdiene knyttet til Skaulenområdet. Det pekes videre på at Maldal er en viktig innfallsport til Skaulenområdet og at Maldalsfossen ned mot fjorden er et viktig landskapselement sett fra fjorden og vestsiden av Saudafjorden. For Sagelva er det pekt på betydningen for friluftslivet mht. opplevelsesverdi og fiske, og Sagfossen som landskapselement og blikkfang fra Sauda. Konsekvensutredningen peker i tillegg på at overføring av vassdragene vil gjøre at de mister sin type- og referanseverdi.

NVE viser til det vi har sagt ovenfor om Skaulenområdet i tilknytning til overføring av Lingvang- og Tengesdalsvassdraget. Inntaket i Maldalselva representerer ingen reduksjon i inngrepsfrie naturområder og inntaket i Sagelva kun en meget liten reduksjon. Også disse vassdragene er tidligere vurdert i verneplansammenheng, men ble da frigitt for konsesjonsbehandling og plassert i kategori I i Samlet Plan. Andre vassdrag med type- og referanseverdi er ivaretatt gjennom verneplanen.

NVE mener overføring av vassdragene vil ha visse negative virkninger for friluftslivet og landskapsopplevelsen. Det siste gjelder spesielt Maldalsfossen og Sagfossen samt området ved Tjellmen. Maldalselva blir tørrlagt de første ca. 600 m nedstrøms inntaket, men vil ha relativt stor restvannføring ved innløpet til Maldalsvatnet pga. sidebekker, og restvannføringen vil øke ytterligere ned mot fjorden der den er beregnet til å bli 47 %. Turiststien mot Skaulenområdet som starter på oversiden av Maldalsvatnet går ikke langs den tørrlagte delen av elva nedstrøms inntaket. Det berørte området langs Sagelva er ikke urørt i dag pga. hyttebygging og fordi elva er resipient for hyttene. Eksisterende 300 kV kraftlinje krysser Skaulenområdet ca. 1 km ovenfor inntaket i Sagelva og ca. 4 km ovenfor inntaket i Maldalselva. NVE mener begge elvene med de omsøkte inntakene vil bestå som viktige landskapselementer og kunne sikre tilfredsstillende biologisk produksjon til opprettholdelse av fiskestammer og fugleliv. Restvannføringen i Maldalselva anses tilstrekkelig for dette, mens det forutsettes at det slippes en tilpasset minstevannføring i Sagelva kombinert med terskelbygging m.m. Overføring av elvene gir en betydelig kraftmengde, 95 GWh/år, til lav utbyggingskostnad, 0,78 kWh/år. Med søkers forslag til minstevannføring reduseres krafttilgangen til 87 GWh/år og utbyggingskostnaden øker til 0,85 kr/kWh.

Flytting av inntakene lenger ned i Maldalselva og Sagelva for utnyttelse av vannet i Sønnå L kraftverk vil redusere årsproduksjonen med ca. 38 GWh uten slipp av minstevannføring. NVE kan ikke se at det oppnås miljømessige gevinster ved flytting av inntakene som oppveier tapet i produksjon.

NVE mener utnyttelse av vannet fra elvene i et Sønnå H kraftverk vil gi langt bedre ressursutnyttelse enn om vannet utnyttes i lokale minikraftverk og kan ikke anbefale at det omsøkte prosjektet begrenses av hensyn til disse.

2.2.9 Nordoverføringen m. Vaulo og Saltåna, Dalelsvassdraget og Slettedalselva

Som nevnt ovenfor støtter Sauda kommune, Suldal Handel- og Industriforening og Sauda Industriutvikling en utbygging etter Plan-97 eller Plan-97 med tilleggsselter. Sauda kommune forutsetter at det slippes en minstevannføring forbi inntaket i Slettedalen, eventuelt i kombinasjon med habitatjusterende tiltak, som sikrer biologisk mangfold og elva som landskapselement. Odda kommune

tilrår konsesjon også for tilleggsseltene til nordoverføringen. Norges Turistråd og GRIP er usikre på virkningene for turisttrafikken av å overføre Vaulo med Langfossen i perioden vassdraget ikke er vernet. Fjord Norge AS, Langfossens venner og Reisemål Haugalandet peker på Langfossen som et attraktivt landskapselement, at den kommer fra et fjellområde fritt for tekniske inngrep og at en regulering av Langfossen vil være klart negativt for reiselivet. Grendeutvalet for Åkrafjorden er mot overføring av Vaulo/Langfossen fordi all turistrettet næring vil bli rammet og dermed også fremtiden til bosettingen ved Åkrafjorden.

Grunneiere i Etne er mot nordoverføringen, men mener at anlegget bør baseres på separat drift fra Seterdalsbotnen med anleggsvei fra E134 dersom det blir gitt konsesjon.

Etne kommune, Fylkesmannen i Hordaland, Hordaland fylkeskommune, DN, Vernegruppa for Saudavassdraga og andre som har uttalt seg om nordoverføringen er mot overføringen som helhet. Argumentene er blant annet at overføringen berører et stort område som i dag er urørt natur uten tekniske inngrep og at naturopplevelsen vil bli sterkt forringet ved gjennomføring av planene. Det pekes konkret på Langfossen som landskapselement og symbol for Haugalandet, virkningene for opplevelsen langs turiststien som ligger i nærheten av de planlagte inntakene og virkningene for friluftslivet generelt i indre Etnefjell. Det blir også pekt på at inntaket i Slettedalen og dam Botnavatnet N vil påvirke opplevelseskvaliteten i disse områdene sterkt i negativ retning.

Langfossen er vernet i 5 sommer måneder gjennom verneplanen for vassdrag. Søker har i sine kommentarer til uttalelsene foreslått at denne perioden settes til 1. mai til 30. september, men har ikke foreslått minstevannføring i perioden fossen er omsøkt overført. Etter NVEs syn er Langfossen klart det mest spektakulære og profilerte enkeltstående landskapselement som er inkludert i planene om videre kraftutbygging i Saudafjellene. Fossen har en viktig symbolverdi for Etne og Åkrafjorden. Rapporten som omhandler Langfossen i reiselivssammenheng konkluderer blant annet med at syv måneders vinterstenging vil måtte gi negative konsekvenser for fremtidig utbygging av helårsturisme i regionen. NVE mener det utvilsomt er sterke interesser knyttet til opplevelsesverdi og turisme.

I følge søker henger Saltåna sammen med Vaulovassdraget når det gjelder hvor langt det er økonomisk å føre nordoverføringen vestover. Saltåna bidrar sammen med Langfossen til opplevelsesverdien fra E139 langs Åkrafjorden, og inntakene i

Saltåna vil være synlige fra turiststien på oversiden av inntakene. Vaulovassdraget og Saltåna har forholdsvis stor betydning for størrelsen av inngrepsfrie naturområder i indre Etnefjell og karakteren av urørthet i sentrale områder her.

I følge søknaden er vintervannet fra Vaulovassdraget avgjørende for lønnsomheten i nordoverføringen. Etter dialog med søker under arbeidet med NVEs innstilling kan det allikevel se ut som om et alternativ uten overføring av Vaulovassdraget og Saltåna og med en redusert dam ved Botnavatnet N kan være økonomisk interessant, trolig for en anleggskostnad under 2,30 kr/kWh. En slik reduksjon av den overførte vannmengden gjennom nordoverføringen vil kreve en nærmere vurdering og optimalisering av damhøyde og eventuelt damkonstruksjon ved Botnavatnet N før endelige kostnader kan fastslås. Reduksjonen i vannmengde vil redusere produksjonen av ny kraft fra ca. 260 GWh/år til ca. 160 GWh/år.

Inntaket i Slettedalen medfører redusert vannføring i elva gjennom dalen. Søker har i kommentarene til høringsuttalelsene foreslått at det slippes en minstevannføring som tilsvarer alminnelig lavvannføring forbi inntaket i 5 sommer måneder. NVE mener påpekte ulemper for landskapsopplevelsen og biologisk mangfold i vesentlig grad kan avbøtes gjennom en minstevannføring. Det bør i tillegg vurderes andre habitatjusterende tiltak.

Inntaket av Sagelva vil i følge søknaden bli liggende svært nær turiststien. Søker har i kommentarene til høringsuttalelsene foreslått at inntaket flyttes noe lenger opp i vassdraget for at denne konflikten skal unngås. Søker forslår også at det slippes en minstevannføring på 50 l/sek i månedene juni-september for å unngå tørt bekkefar der stien krysser. Krosselva og Sagelva har uten slipp av nevnte minstevannføring en restvannføring på ca. 33 % ved respektive utløp i Rullestadvatnet. Elvene vil da etter NVEs syn fortsatt gi positive bidrag til landskapsopplevelsen sett fra Rullestadvatnet.

Vanntilførselen til Bordalselva blir redusert gjennom inntak av fire bekker. Bekkeinntakene i seg selv representerer beskjedne tekniske inngrep, men tørleggingen nedstrøms inntakene vil redusere naturopplevelsen langs den siste strekningen av turiststien østfra mot Simlebu og i den øverste delen av Bordalen.

Samlet sett vil inntakene som berører Dalelva-Fjærelva etter NVEs syn ikke ha vesentlige negative virkninger i hovedvassdraget. Restvannføringen i Dalelva-Fjæraelva vil være 75–80 %. Inntakene vil føre til en reduksjon av inngrepsfrie naturområder på begge sider av turiststien, men i et

område som ligger mer i ytterkanten av indre Etnefjell enn området ved Vaulo og Saltåna.

Uten Vaulovassdraget og Saltåna vil byggetrinn 2, der nordoverføringen er en forutsetning, kunne gi i størrelsesorden 350 GWh/år ny kraft. Dette er en betydelig kraftmengde. Ytterligere reduksjon av nordoverføringen vil gjøre det vanskelig å oppnå akseptabel økonomi i denne delen av Plan-97.

Tilleggsfeltene til Plan-97 ved Fjellbotnane (sideelv til Bordalselva fra øst) og øverst i Vinterdalen er etter søkers vurdering ikke økonomisk lønnsomme. De har i tillegg negativ virkning for fiskeproduksjon, sportsfiske, vanntilknyttede fuglearter og opplevelsesverdier.

I forbindelse med konsekvensutredningen for Folgefonna nasjonalpark har Sunnhordland Kraftlag AS sett på mulighetene for å utnytte vannkraftressursene i indre Åkrafjord gjennom et lokalt Fjæra kraftverk. Kraftverket vil kunne produsere 142 GWh/år, men vil ikke ha reguleringsmagasin og får derfor stor andel av sommerkraft. Utbyggingskostnaden er beregnet til 1,50 kr/kWh. Dette alternativet er ikke klarert i Samlet plan og vil ha vesentlig større virkning for vannføringen i Dalelva. NVE finner ikke grunn til å gå ytterligere inn på alternativet i denne sammenheng.

Søker anfører at det i fagrapport om friluftsliv ble påpekt at den største konflikten ved nordoverføringen var tverrslag med tipp og veifremføring i Borddalen. Dessuten anføres at merkostnaden ved dette arbeidsstedet ville bli i størrelsesorden 25–30 mill. kroner. NVE mener dette er så tungtveiende argumenter at det ikke er aktuelt å flytte et eventuelt arbeidssted for nordoverføringen fra Botnavatnet N/Flåtavatnet slik det er fremmet krav om.

2.2.10 Dam Botnavatnet N

Sauda kommune tilrår at det blir gitt konsesjon til dam ved Botnavatnet N under bestemte forutsetninger når det gjelder landskapstilpasning og valg av alternative tekniske løsninger. Vernegruppa for Saudavassdraga peker på at det vil komme tyngre tekniske inngrep i den særpregede Berdalen/Berdalsbotn der Flåtavatnet i dag ligger som en perle og som et svært godt fiskevann. Andre høringsinstanser har i liten grad hatt synspunkter på den planlagte utvidelsen av eksisterende reguleringsmagasin i Botnavatnet N.

Botnavatnet N er i dag et rent senkningsmagasin med en reguleringshøyde på 40 m. Berdalsvatnet er regulert 54 m ved hjelp av blant annet en 30 m høy betongdam. De nye inngrepene videre innover i Berdalen fra sydvestenden av Berdalsvat-

net er relativt omfattende, med vei og kraftlinje langs østsiden av Berdalsvatnet, tipp mellom Flåta-vatnet og Botnavatnet N, 46 m høy dam i sydenden av Botnavatnet N og tilhørende neddemming av arealer. Området der de nye inngrepene foretas er imidlertid allerede i dag sterkt påvirket av tidligere kraftutbygging og har derfor generelt stor toleranse overfor nye inngrep. Bruken av området til friluftsliv er begrenset. I følge konsekvensutredningen vil forholdene for lokal ørretstamme i Flåta-vatnet og elva ned til Berdalsvatnet bli bedre med overføring av Botnavatnet N til Dalvatnet. NVE mener Botnavatnet N er godt egnet som reguleringsmagasin med sin beliggenhet og relativt små negative virkninger av reguleringen. NVE påpeker viktigheten av at det blir lagt stor vekt på landskapstilpasning av de tekniske anleggene gjennom detaljplanleggingen.

2.2.11 Alternativ 2000

Alternativet er utarbeidet av Vernegruppa for Saudavassdragene. Hordaland fylkeskommune, DN og NJFF aksepterer en utbygging som ikke går utover dette alternativet.

Alternativet er beregnet å gi ca. 390 GWh/år ny kraft utover produksjonen i alternativ Plan-0 Opprusting, og til en gjennomsnittspris på 2,31 kr/kWh. Alternativet inkluderer bygging av Dalvatn N kraftverk som er beregnet å gi en netto produksjonsøkning på 131 GWh/år til 2,71 kr/kWh.

Søker mener bygging av Dalvatn N kraftverk etter alternativ 2000 gir negativ nåverdi med de prisbaner søker legger til grunn, dvs. at kraftverket er bedriftsøkonomisk ulønnsomt.

NVE legger til grunn at alternativ 2000 gir vesentlig mindre bidrag til økt effekt og kraftproduksjon enn Plan-97 redusert for Vaulo og Saltåna. Det må også legges vekt på søkers vurdering av lønnsomheten i deler av prosjektet.

2.2.12 Energimessige forhold – kraftbalansen

Elforbruket i Norge har de siste årene steget sterkere enn tilgangen på ny produksjonskapasitet. Dette har ledet til at vi etter hvert har fått et klart underskudd i kraftbalansen, også om vi regner i år med normale nedbørsforhold. I dag er produksjonssystemet utbygget til en midlere årlig elproduksjonsevne på 119 TWh, mens forbruket, korrigert til normale temperaturforhold, er i størrelsesorden 125 TWh.

NVE legger til grunn at kraftforbruket i alminnelig forsyning vil fortsette å øke, men at ener-

gieffektivisering og overgang til vannbåren varme basert på varmepumper, bioenergi og gass vil redusere strømforbruket til oppvarming og dermed bidra til at den totale økningen blir lavere enn gjennomsnittet for de siste 10 år. Veksten vil hovedsakelig tilligge faktorer som vekst i velstandsutvikling og demografiske forhold. Selv en beskjeden vekst i forbruket av elektrisk kraft vil overgå gjennomsnittlig årlig produksjonstilvekst de siste 10 år.

Vannkraftproduksjonen avhenger av variasjoner i tilsiget, og kan variere +/- 25 % i forhold til middelproduksjonen. I tørrårssituasjoner kan den totale elkraftproduksjonen bli så lav som rundt 90 TWh, og dette vil innebære en problematisk forsyningssituasjon. En del av gapet mellom tilvakt forbruksnivå og innenlandsk kraftproduksjon kan dekkes ved import, men vi vil ikke kunne unngå betydelige forbruksreduksjoner – inntil ca 15 TWh – i ekstreme tørrår slik overføringssystemet er utbygget i dag. I tørrår vil kraftprisene øke sterkt, da forbruksreduksjonene i et markedsbasert kraftsystem forutsettes å skje gjennom økte priser.

Eksisterende forbindelseslinjer mot utlandet representerer en importkapasitet på omtrent 3 500 MW, som representerer en teoretisk importmulighet på i størrelsesorden 30 TWh på årsbasis. Men siden tørrår sannsynligvis vil inntreffe samtidig i Sverige og Norge, vil ikke importkapasiteten over svenskegrensen bli fullt utnyttet. Dette vil innebære at våre importmuligheter i ekstreme tørrårssituasjoner vil reduseres til under 20 TWh.

Øket importkapasitet vil kunne avhjelpe situasjonen i tørrår. Tidligere planer om to kabelforbindelser mot Tyskland er imidlertid skrinlagt, så mot kontinentet er nå bare planen om kabel til Nederland fortsatt aktuell. I tillegg foreligger det planer om kabelforbindelse mot England. Selv om begge disse kabelforbindelsene legges, er vi likevel langt fra å kunne opprettholde normalt forbruk i tørrår. I tillegg ser det generelt ut til å være betydelige problemer med å få etablert slike kabelforbindelser.

Stortinget har gitt sin tilslutning til målet om utbygging av 3 TWh vindkraft innen 2010, og det forutsettes at det er politisk vilje til oppfølging med tilstrekkelige økonomiske støtteordninger for å få dette til. Erfaringen med vindkraft så langt er imidlertid at det også i disse sakene er betydelige konflikter med miljø, landskap og arealbruk. Sammen med konflikter med forsvarsinteresser vil dette medføre at det kan bli svært vanskelig å nå målsettingen for vindkraft.

Bygging av gasskraftverk vil bedre kraftbalansen. Selv om det er gitt konsesjon for til sammen

12 TWh gasskraft fordelt på tre produksjonssteder, ser vi få tegn til snarlig realisering av prosjektene. Faktorer som bidrar til dette er usikkerhet omkring fremtidige CO₂-avgifter, og ikke minst mulighetene og kostnadene for gasskraft uten CO₂-utslipp.

OED har bedt Oljedirektoratet og NVE om å vurdere tekniske og økonomiske sider ved å forsyne deler av energiforbruket på sokkelen med kraft fra land. Målet med dette er å fase ut dagens gass-turbiner på innretningene. Disse har lav virkningsgrad, og det forventes med dette mulighet for betydelig reduksjon i utslipp av CO₂ og NO_x fra olje og gassvirksomheten. Substituerbart energiforbruk på sokkelen antas å ligge i området 4–7 TWh, med sterkt varierende tiltakskostnad fra felt til felt. Det er klart at en overgang til kraft fra land vil bidra til å svekke landets energibalanse. Det er imidlertid for tidlig å konkludere med at elektrifisering av sokkelen vil innvirke negativt i tørrår. Det vurderes om eksisterende gassturbiner kan beholdes som reserve i tilfelle av driftsforstyrrelser på forsyningen fra land eller som sikring i tørrår.

Det maksimale effektforbruket varierer fra år til år, blant annet som følge av endringer i varmebehovet på grunn av temperaturvariasjoner, og som følge av pris på el i forhold til andre energibærere som olje og ved. Selv om total installert effekt i det norske produksjonsapparatet er ca. 27 900 MW, vil den faktisk tilgjengelige produksjonen vinterstid være betydelige lavere. De siste to vintrene (2000/2001 og 2001/2002) har maksimal tilgjengelig vintereffekt vært vel 24 500 MW. Den maksimale effektbelastningen i Norge noensinne er 23 050 MW og skriver seg fra 5. februar 2001. Tar vi hensyn til et reservekrav på om lag 1000 MW og at faktisk tilgjengelige kapasitet reduseres utover vinteren, er effektspørsmålet en utfordring. Økt produksjonskapasitet vil bedre denne situasjonen. Informasjonsvirksomhet i spesielt vanskelige perioder for å utnytte forbrukselastisiteten kan også bedre situasjonen noe.

Med de forutsetninger som er lagt til grunn foran vil en fortsatt restriktiv holdning til ny produksjonskapasitet føre til en vesentlig forverring av kraftbalansen, økte priser, øket sårbarhet i tørrår og økt risiko for effektproblemer i høylastperioder.

St.meld. nr. 37 (2000–2001) Om vasskrafta og kraftbalansen legger opp til en restriktiv holdning til nye store vannkraftprosjekter og at urørte vassdrag skal forbli urørt. Det er likevel framhevet at vannkraft skal være en viktig ressurs for kraftfornyning. Det er også lagt vekt på en bedre utnyttelse

av allerede utbygde vassdrag ved opprustinger og utvidelser.

Etter NVEs syn er det nødvendig at hensynet til kraftbalansen og framtidig leveringssikkerhet tillegges vesentlig vekt ved vurderingen av nye prosjekter.

2.3 NVEs konklusjon

2.3.1 Generelt

Søknaden gjelder opprusting og utvidelse av tidligere utbygging i Sauda og omfatter ny konsesjon for eksisterende reguleringer samt overføring av nye nedbørfelt og nybygging/ombygging av flere kraftstasjoner. Full utbygging vil gi en samlet produksjon på 2160 GWh som er en økning på 1120 GWh. Kostnaden for ny kraft er beregnet til 1,98 kr/kWh.

Det er et økende gap mellom produksjon og forbruk i Norge, og det er knyttet betydelig usikkerhet til innfasing av alternative energikilder og importmuligheter. NVE legger vekt på at prosjektet innebærer en vesentlig bedre utnyttelse av tidligere utbygde vassdrag og at overføring av nye vassdrag bidrar til effekt- og energitilgang som vil ha vesentlig betydning for kraftoppdekningen.

I Stortingsmelding 37 og ved behandlingen av denne er det fremhevet at det skal tas økt hensyn til miljø i forvaltningen av vannkraftressursene. Det er samtidig fremhevet at ny vannkraft kan bidra betydelig til kraftfornyning og kraftoppdekning med vekt på opprusting/utvidelsesprosjekter.

NVE er klar over de store verdiene for miljø og friluftsliv som er knyttet til Skaulenområdet og indre Etnefjell. De omsøkte planene vil imidlertid ikke medføre inngrep inne i Skaulenområdet, men medføre små tekniske inngrep i randsonen, som allerede er preget av noen tekniske inngrep. Virkningene kan i stor grad reduseres ved minstevannføring og andre avbøtende tiltak. Langfossen i Etne, som er vernet i sommermånedene, er et viktig landskapselement med store miljømessige verdier.

NVE legger også vekt på at man gjennom verneplanen for vassdrag har sikret viktig urørt vassdragsnatur i området, som Hamrabø- og Etnevassdraget.

En videre utbygging vil bety økt aktivitet, inntekts- og fremtidsmuligheter for regionen, jf. uttalelse fra Sauda kommune.

NVE viser til vurderinger gjort ovenfor og har følgende konklusjoner for de ulike elementene i søknaden fra Saudaprojektet.

2.3.2 Storelvvassdraget

NVE mener det er hevet over tvil at fordelene med videreføring av eksisterende reguleringer i Storelvvassdraget langt overstiger skader og ulemper, og at det derfor bør gis ny konsesjon til eksisterende reguleringer.

NVE mener at det ikke er påvist negative konsekvenser av betydning ved overføring av Istjørna til Nedre Sandvatnet, overføring av bekken fra Tindatjørn til tilløpstunnelen til nytt Dalvatnet N kraftverk, og overføring av Skarvåna, Liabekken, Breidkvamselva og Raundalsbekken til tilløpstunnelen til nytt Sønnå H kraftverk. NVE anbefaler derfor at det gis tillatelse til disse overføringene.

2.3.3 Slettedalselvi

Overføring av Slettedalselvi til Nyggjelebeitevatnet gir forholdsvis stor kraftmengde til gunstig utbyggingskostnad, og NVE mener at dette mer enn oppveier miljøulempene. NVE anbefaler derfor at det gis tillatelse til overføringen.

2.3.4 Reinsvatnet N

NVE anbefaler at det gis tillatelse til overføringen av Reinsvatnet N til Øvre Sandvatnet fordi overføringen gir ny kraft for lav kostnad med små miljøulempere.

2.3.5 Åbødalsvassdraget

NVE viser til at overføringen fra Åbødalen vil gi betydelig kraftmengde til lav utbyggingskostnad og mener at de viktigste miljøulempene kan reduseres gjennom avbøtende tiltak. NVE finner at fordelene er større enn ulemperne og anbefaler derfor at det gis tillatelse til overføringen. Det anbefales at overføringstunnelen til Slettedalsvatnet drives fra tverrslag ved Buer på bakgrunn av Sauda kommunes anbefaling.

2.3.6 Lingvang- og Tengesdalsvassdraget

Overføring av Lingvang- og Tengesdalsvassdraget gir en betydelig kraftmengde til lav utbyggingskostnad. Viktige verdier i tilknytning til Lingvangselva og Tengesdalselva kan tas vare på ved slipp av minstevannføring. NVE mener derfor at fordelene er større enn samlede skader og ulemper og går inn for at overføringene tillates.

2.3.7 Maldalselva og Sagelva

Overføring av Maldalselva og Sagelva gir en betydelig kraftmengde til lav utbyggingskostnad. NVE vurderer ulemperne til å være små sammenlignet med fordelene dersom det gjennomføres avbøtende tiltak i Sagelva. NVE anbefaler derfor at overføringene tillates.

2.3.8 Nordoverføringen

NVE mener det er så store interesser knyttet til Langfossen når det gjelder opplevelsverdi og turisme at Vaulovassdraget med Langfossen ikke bør utnyttes til kraftproduksjon i noen del av året. NVE vil heller ikke anbefale overføring av Saltåna av hensyn til inngrepsfrie naturområder i indre Etnesfjell og karakteren av urørthet i området ved Vaulovassdraget og Saltåna. Etter en samlet vurdering av fordeler og ulemper mener NVE at det bør gis tillatelse til den resterende del av nordoverføringen som er en forutsetning for byggetrinn 2. NVE forutsetter at det gjennom detaljplanleggingen legges vekt på naturtilpasning av fysiske konstruksjoner og minimalisering av konflikter med turiststien som passerer Simlebu. Likeledes forutsettes at det slippes minstevannføring i Slettedalselva og Sagelva for å avbøte de viktigste miljøulempene.

2.3.9 Øvrige tillatelser

NVE anbefaler at det blir gitt konsesjon til den omsøkte damhøyden på 46 m ved Botnavatnet N og omsøkte reguleringsgrenser. Dersom søker finner det optimalt med en lavere damhøyde og en eventuell annen damkonstruksjon forutsetter NVE at dette avklares i den videre prosessen.

NVE anbefaler videre at det gis tillatelse etter vannressursloven til utbygging av planlagte kraftverk og tillatelse etter industrikonsesjonsloven til nødvendige erverv og bruksrettskonsesjoner til nødvendige fallrettigheter.

NVE anbefaler at det gis tillatelse etter oreigningsloven til å ekspropriere nødvendige grunn og rettigheter som ikke omfattes av reguleringstillatelsen. Det anbefales også at det gis tillatelse til allmannastevning og forhåndstiltredelse.

2.3.10 Tilleggsfelter til Plan-97

Utover Reinsvatnet N har ikke søker ønsket overføring av tilleggsfeltene til Plan-97. Dette gjelder Flesåna, Ekkjeåna, Moringdalselva og noen felter

til nordoverføringen. NVE viser til vurderingene ovenfor og anbefaler at det ikke gis tillatelse til disse overføringene.

2.3.11 Kraftproduksjon og kostnader

NVEs anbefaling med forslag til minstevannføringer vil gi en total produksjon på ca. 2000 GWh/år hvorav ca. 960 GWh/år ny kraft. Utbyggingskostnaden for ny kraft utover ren opprusting av eksisterende anlegg er beregnet til ca. 2,10 kr/kWh.

3 Høringsuttalelser til NVEs innstilling

Olje-og energidepartementet har hatt NVEs innstilling på høring til berørte kommuner, fylkeskommuner samt Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Av de instanser som fikk innstillingen på høring er det bare Miljøverndepartementet som ikke har uttalt seg.

I tillegg til ovennevnte høringsinstanser er det kommet inn en rekke uttalelser også fra andre instanser og organisasjoner, både regionalt og nasjonalt.

3.1 Kommunal- og regionaldepartementets uttalelse av 7. mai 2002

Kommunal- og regionaldepartementet har ingen merknader til NVEs innstilling av 23.04.02 vedrørende ovenfor nevnte sak.

3.2 Haugalandrådets uttalelse av 31. mai 2002

Vi viser til departementets invitasjon til høring i nevnte sak.

Haugalandrådet er regionråd for de ti kommunene i Nord-Rogaland og Sunnhordland; Bokn, Etne, Haugesund, Karmøy, Sauda, Sveio, Tysvær, Utsira, Vindafjord og Ølen. Regionen har ca. 100.00 innbyggere.

Haugalandrådet anbefaler en opprusting og utvidelse av kraftanleggene i Sauda, i tråd med NVEs innstilling.

Haugalandrådet legger betydelig vekt på den regionale betydning dette prosjektet vil få, både med hensyn til kraft- og effektilgang og den økte aktiviteten dette vil utløse.

Haugalandrådet slutter også opp om de positive vurderinger som er gjort av NVE i forhold til miljøforhold ved prosjektet.

Haugalandet og naboregionene Sunnhordland og Hardanger utgjør et av Norges tyngste områder innen energiintensiv industri. Det er av nasjonal stor betydning at denne industrien har gode rammebetingelser. Ren, fornybar energi i form av vannkraft er et viktig element i dette.

3.3 Samarbeidsrådet for Sunnhordlands uttalelse av 4. juni 2002

Syner til departementet sin invitasjon til høring om «Saudaprojektet», og ber om at denne uttalen frå Samarbeidsrådet for Sunnhordland vert med i vidare vurdering av saka.

Samarbeidsrådet for Sunnhordland er regionråd for dei ni kommunane i Sunnhordland, Ordførarane og rådmenn i kommunane utgjør styret i rådet. På styremøte 31.05 drøfta styret utbygging av «Saudaprojektet» og eit samla styre vedtok følgjande:

1. Styret rår til ei opprustning og utviding av kraftanlegga i Sauda, i tråd med NVE si innstilling. Styret vurderer fordelane med utbygginga som større enn ulempene.
2. I styret si vurdering er det lagt vekt på at dette er eit viktig prosjekt for regionen, både med omsyn til kraft og effekt tilgang, og den auka aktivitet dette vil føra til.

Sunnhordland, Nord-Rogaland og Hardanger utgjør eit av Norge sine tyngste områder innan energiintensiv industri. Det er av nasjonal verdi at denne industrien har gode rammer. Rein, fornybar energi i form av vasskraft er eit viktig element i dette.

3.4 Kjemisk Forbunds uttalelse av 5. juni 2002

Kjemisk forbund er ikke ført opp som høringsinstans til NVEs innstilling til utbyggingsløsning for Sauda-prosjektet. Prosjektet er imidlertid så sentralt i forhold til forbundets interesser og aktivitet at vi finner det relevant å oversende vårt syn til departementet.

Som sentral aktør på arbeidstakersiden innen kraftintensiv industri forventes det at departementet vil være tjent også med vårt bidrag.

Kraftintensiv industri har i stort, til tross for varierende markedssituasjon og svingende konjunkturer, kontinuerlig forbedret og effektivisert driften slik at verdiskaping og sysselsetting har

blitt opprettholdt. Men parallelt med de utfordringer det har vært i eksportmarkedene har den nasjonale usikkerheten innen fundamentet for drift, kraftforsyningen, vært jevnt økende. Denne situasjon kan ikke tillegges utviklingen i eksportmarkedene. Dette er en situasjon som skyldes nasjonale politiske føringer hvor kraftutbyggingen har blitt bremsset med økende usikkerhet og risiko for fremtiden som den dagsaktuelle situasjon.

Den generelle situasjon innen videreutvikling av nasjonal kraftproduksjon er negativ. Til tross for Norges betydelige energiresurser har utviklingen blitt slik at kraftforedling fra naturressursene vann og gass nærmest har gått i vranglås. Samtidig er selvforsyningen av kraft avtagende og prognosene for de nærmeste år viser økende avstand mellom kraftbehov og kraftproduksjon. I tillegg forverres denne situasjonen av at det i hele Norden over flere år har vært et etterslep mellom politiske kraftutbyggingstiltak og et voksende kraftunderskudd som resultat. Norden har i voksende grad blitt avhengig av kraftimport fra det nordlige EU og Baltikum. Den pågående klimadebatt gjør situasjon ytterligere komplisert.

Mot dette bakteppe er innstillingen fra NVE i aller høyeste grad en god og avbalansert vurdering. Sett i lys av de overordnede politiske føringer, hvor klima skal settes i sammenheng med industriell drift og vannkraftutbyggingen skal settes i sammenheng med klima og effektivisering av eksisterende vannkraftproduksjon, samt det forhold at det er et stort behov for å øke kraftproduksjonen, så er innstillingen optimal i forhold til de politiske mål for vannkraftproduksjon og behovet for å øke kraftproduksjonen.

I klimasammenheng er det ikke mulig å drive industriell aktivitet med renere kraft enn vannkraft. Norsk kraftintensiv industri har i dag verdens høyeste klimainnhold i sine produkter. Av globale miljøhensyn kan ikke denne industrien drives mer miljøeffektivt enn i Norge. Dette tilsier at en styring av norsk kraftintensiv industri, med vannkraft som innsatsfaktor, er det mest optimale bidrag Norge kan yte overfor det globale miljø.

Hele regionen generelt, (både kommuner og fylker) og industrien spesielt, er i behov av mer kraft. For å få krafttilgjengeligheten god nok er det i tillegg behov for velfungerende overføringslinjer. Både kraftforsyning og inndrastruktur er forsømte oppgaver som akkumuleres opp til effektive sperrer for en fremtidsrettet utvikling for hele regionen.

Det vises spesielt til Norsk Hydros aluminiumsproduksjon på Karmøy. En særdeles viktig kraftintensiv industri med høy verdiskaping for sam-

funnet og viktig regional betydning for sysselsetting, kommune og omliggende servicenæring. Skal denne virksomheten kunne eksistere må det være tilgang på nok kraft i det nasjonale kraftsystemet og det må være tilgang til et linjeoverføringsnett som kan bringe kraften frem til der den foreldres til høyverdig aluminium med høyt miljøinnhold.

Prosjekt av slike størrelser som det her dreier seg om gir også både tidsavgrensede ringvirkning til sysselsetting under utbygging og økonomi til kommunale strategier med avgjørende langtidsvirkning for utviklingen av den lokale næringsvirksomhet.

Hele prosjektet er følgelig fremtidsrettet og bidrar til å løse de behov både industrien og regionen står overfor både nå og i fremtiden.

Kjemisk Forbund støtter NVEs innstilling til opprusting og utvidelse av kraftanlegg i Sauda.

3.5 LO i Indre Ryfylkes uttalelse av 3. juni 2002

Vedtak: LO i Indre Ryfylke v/styret anbefaler en opprustning og utvidelse av kraftanleggene i Sauda, i tråd med NVEs innstilling.

LO i Indre Ryfylke v/styret vurderer fordelene større enn ulempe.

I LO i Indre Ryfylke v/styret sin vurdering legges det betydelig vekt på den regionale betydning dette prosjektet får, både med hensyn til kraft og effekttilgang og den økte aktivitet dette vil utløse. Dessuten legger vi stor vekt på de positive miljøeffekter dette vil få.

Fakta: I 1991 sendte Saudefaldene, Statskraft og Sunnhordaland Kraftlag i fellesskap forhåndsmelding til NVE om opprustning og utviding av kraftverkene i Sauda.

Verneplan IV og Samla Plan for vassdrag ble behandlet av Stortinget i 1993. I forbindelse med Verneplan IV ble Hamrabø- og Etnevassdraget vernet. Vannføringen i Langfoss er vernet i fem (5) sommermåneder gjennom verneplan II. De andre vassdragene som er omfattet av forhåndsmeldingen er plassert i kategori I i Samla Plan. Vassdrag i kategori 1 er åpne for søknad om konsesjon for utbygging. Som følge av Verneplan IV ble det nødvendig å endre noe på de tekniske løsningene. I tillegg har NVE pålagt utskifting av rørgatene til Sauda I, II og III. Med de nåværende planene, har NVE gitt en utsettelse med å skifte rørene til 2007.

Senere er planene utviklet videre med tanke på å gjøre prosjektet bedre teknisk og økonomisk, og

Tabell 3.1

Åbødalsvassdraget	105 GWh/år Minstevannføring på 800 l/sek Terskelbygging
Lingvang/Tengesdalvassdraget	138 GWh/år Minstevannføring på 450 l/sek (Lingvang) Minstevannføring på 100 l/sek (Tengesdal)
Slettedalselvi	45 GWh/år
Maldal/Sagelva	87 GWh/år Minstevannføring på 300 l/sek Terskelbygging
Nordoverføringen	NVE anbefaler ikke at Vaulo-vassdraget med Langfossen utnyttes til kraftproduksjon. Overføring av Saltåna anbefales ikke.
Dette gir:	160 GWh/år

dessuten se på løsninger som kan redusere de negative virkninger på natur og miljø.

Konsesjonssøknaden, som ble sendt NVE skuddårsdagen i rå 2000, er fremmet av Saudaprojektet. Det er Elkem ved AS Saudefaldene og Sunnhordaland Kraftlag AS som står bak. Rettighetene i Storelvvassdraget tilhører i hovedsak Statskraft, men er av Stortinget leiet ut til Saudaprojektet frem til 2030. Rettighetene i Lingvang/Tengesdal eies av Sunnhordaland Kraftlag AS.

Saudaprojektet berører 4 kommuner, Sauda, Suldal, Etne og Odda. Samt to (2) fylkeskommuner. (Rogaland og Hordaland).

Søknaden gjelder opprustning og utvidelse av tidligere utbygging i Sauda og omfatter ny konsesjon for eksisterende reguleringer samt overføring av nye nedbørsfelt og nybygging/ombygging av flere kraftstasjoner. De omsøkte planene innebærer en bedre utnyttelse av allerede utbygde ressurser. Flere av de eksisterende kraftverkene har maskininstallasjoner med begrenset kapasitet og dermed lange brukstider. Av sikkerhetsmessige årsaker er det også gitt pålegg om utskifting av rørgater. Omsøkte nye kraftverkinstallasjoner innebærer en vesentlig økning av installert effekt, hele 400 MW som vil gi en bedre tilpasning til dagens kraftsystem.

Flomtapene som i dag utgjør rundt 180 GWh/år i tapt produksjon vil reduseres til om lag 20 GWh/år.

NVE anbefaler at det gis ny konsesjon til eksisterende reguleringer og at det gis tillatelse til nye overføringer. NVEs innstilling vil gi 960 GWh ny kraft.

De største overføringer, se tabell 3.1.

Vurdering: NVEs innstilling innebærer en investering på ca. 2,5 mrd. kroner. Det vil bety mellom 1300 og 1400 årsverk fordelt over en anleggsperiode på 7–8 år. (Snitt ca. 200 arbeidsplasser pr. år). En opprustning og utvidelse av anleggene vil utløse næringsfond til kommunene. For Odda og Sauda vil det bety 90 millioner kroner, hvor Sauda har vedtatt at disse skal brukes til delfinansiering av vei mellom Etne og Sauda, som vil binde regionene Ryfylke, Sunnhordland/Hardanger nærmere. Ved at bo- og arbeidsmarked blir større vil dette kunne dempe fraflytting fra regionen.

Innen regionen fra Sognefjorden i nord til Boknafjorden i sør er det mangel på krafttilgang. Dette prosjektet vil føre til en bedre balanse i dette kraftmarkedet.

Vannkraft er en ren, CO₂ fri og fornybar energi. Saudaprojektet vil bidra vesentlig til Norges klimaforpliktelser. Dersom vi må importere tilsvarende energi fra kullfyrte anlegg, vil dette bety 700.00 t CO₂.

BP har planer om å elektrifisere sine installasjoner i Nordsjøen. Dette ønsker de fordi det er et politisk mål å effektivisere kraftanleggene (gasskraft) offshore, og fordi disse anleggene forurenser mye. Videre vil dette bidra positivt for sikkerheten og BP alene vil trenge 1 TWh.

Saudaprojektet er ulikt andre vannkraftprosjekter. Her er det ingen nye demninger og naturinngrepene begrenser seg i hovedsak til tunnel-drift i fjellet, steintipper og anleggsstasjoner. Det er lagt vesentlig vekt på avbøtende tiltak som minstevannføring, plassering og utforming av tipper og etterbruksverdi.

3.6 Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbunds uttalelse av 12. juni 2002

NOPEF har behandlet spørsmålet om opprustning og modernisering av kraftanleggene i Sauda – det såkalte Saudaprojektet.

NOPEF vil be om å bli tatt med som høringsinstans i det videre arbeidet. Vi legger ved vår uttalelse slik den er utformet av vårt forbundsstyre 12. juni 2002:

«Opprustning og modernisering av kraftanleggene vil gi et betydelig bidrag til kraftbalansen. Vi er også opptatt av at projektet gir en vesentlig bedre utnyttelse av tidligere utbygde vassdrag og at overføring av nye vassdrag bidrar til effektiv energitilgang med vesentlig betydning for kraftoppdekningen.

NOPEF vil også påpeke at den kraftmengden som blir frigjort, ligger tett opp til det som er behovet som planene om elektrifisering av oljeinstallasjonene rundt Ekofisk innebærer. Dette tiltaket vil gi en direkte innsparing på 700.00 tonn CO₂ og er et prosjekt som NOPEF ser på som særs viktig.

Saudaprojektet er ulik andre vannkraftprosjekter. Her er det ingen nye demninger og naturinngrepene begrenser som i hovedsak til tunneldrift i fjellet, steintipper og anleggsstasjoner. Det er lagt vesentlig vekt på avbøtende tiltak som minstevannføring, plassering og utforming av tipper og etterbruksverdi.

Prosjektet vil også gi mellom 1300 og 1400 årsverk fordelt over en anleggsperiode på 7–8 år. Dette er viktige arbeidsplasser for lokalmiljøet. Ved at bo- og arbeidsmarked blir større vil dette kunne dempe fraflytting fra regionen.»

NOPEF ønsker ut fra ovenstående å støtte NVEs innstilling.

3.7 Sauda Fagforening avd. 188 sin uttalelse av 3. juni 2002

Vedtak: Sauda Fagforening v/styret anbefaler en opprustning og utvidelse av kraftanleggene i Sauda, i tråd med NVEs innstilling.

Sauda Fagforening v/styret vurderer fordelene større enn ulemperne.

Sauda Fagforening sin vurdering legges det betydelig vekt på den regionale betydning dette prosjektet får, både med hensyn til kraft og effekttilgang og den økte aktivitet dette vil utløse. Dessuten legger vi stor vekt på de positive miljøeffekter dette vil få.

Fakta: I 1991 sendte Saudefaldene, Statskraft og Sunnhordaland Kraftlag i fellesskap forhåndsmelding til NVE om opprustning og utviding av kraftverkene i Sauda.

Verneplan IV og Samla Plan for vassdrag ble behandlet av Stortinget i 1993. I forbindelse med Verneplan IV ble Hamrabø- og Etnevassdraget vernet. Vannføringen i Langfoss er vernet i fem (5) sommermåneder gjennom verneplan II. De andre vassdragene som er omfattet av forhåndsmeldingen er plassert i kategori I i Samla Plan. Vassdrag i kategori 1 er åpne for søknad om konsesjon for utbygging. Som følge av Verneplan IV ble det nødvendig å endre noe på de tekniske løsningene. I tillegg har NVE pålagt utskifting av rørgatene til Sauda I, II og III. Med de nåværende planene, har NVE gitt en utsettelse med å skifte rørene til 2007.

Senere er planene utviklet videre med tanke på å gjøre prosjektet bedre teknisk og økonomisk, og dessuten se på løsninger som kan redusere de negative virkninger på natur og miljø.

Konsesjonssøknaden, som ble sendt NVE skuddårsdagen i år 2000, er fremmet av Saudaprojektet. Det er Elkem ved AS Saudefaldene og Sunnhordaland Kraftlag AS som står bak. Rettighetene i Storelvvassdraget tilhører i hovedsak Statskraft, men er av Stortinget leiet ut til Saudaprojektet frem til 2030. Rettighetene i Lingvang/Tengesdal eies av Sunnhordaland Kraftlag AS.

Saudaprojektet berører 4 kommuner, Sauda, Suldal, Etne og Odda. Samt to (2) fylkeskommuner. (Rogaland og Hordaland).

Søknaden gjelder opprustning og utvidelse av tidligere utbygging i Sauda og omfatter ny konsesjon for eksisterende reguleringer samt overføring av nye nedbørsfelt og nybygging/ombygging av flere kraftstasjoner. De omsøkte planene innebærer en bedre utnyttelse av allerede utbygde ressurser. Flere av de eksisterende kraftverkene har maskininstallasjoner med begrenset kapasitet og dermed lange brukstider. Av sikkerhetsmessige årsaker er det også gitt pålegg om utskifting av rørgater. Omsøkte nye kraftverkinstallasjoner innebærer en vesentlig økning av installert effekt, hele 400 MW som vil gi en bedre tilpasning til dagens kraftsystem.

Flomtapene som i dag utgjør rundt 180 GWh/år i tapt produksjon vil reduseres til om lag 20 GWh/år.

NVE anbefaler at det gis ny konsesjon til eksisterende reguleringer og at det gis tillatelse til nye overføringer. NVEs innstilling vil gi 960 GWh ny kraft.

De største overføringer er, se tabell 3.2.

Tabell 3.2

Åbødalsvassdraget	105 GWh/år Minstevannføring på 800 l/sek Terskelbygging
Lingvang/Tengesdalvassdraget	138 GWh/år Minstevannføring på 450 l/sek (Lingvang) Minstevannføring på 100 l/sek (Tengesdal)
Slettedalselvi	45 GWh/år
Maldal/Sagelva	87 GWh/år Minstevannføring på 300 l/sek Terskelbygging
Nordoverføringen	NVE anbefaler ikke at Vaulo-vassdraget med Langfossen utnyttes til kraftproduksjon. Overføring av Saltåna anbefales ikke.
Dette gir:	160 GWh/år

Vurdering: NVEs innstilling innebærer en investering på ca. 2,5 mrd. kroner. Det vil bety mellom 1300 og 1400 årsverk fordelt over en anleggsperiode på 7–8 år. (Snitt ca. 200 arbeidsplasser pr. år).

En opprustning og utvidelse av anleggene vil utløse næringsfond til kommunene. For Odda og Sauda vil det bety 90 millioner kroner, hvor Sauda har vedtatt at disse skal brukes til delfinansiering av vei mellom Etne og Sauda, som vil binde regionene Ryfylke, Sunnhordland/Hardanger nærmere. Ved at bo- og arbeidsmarked blir større vil dette kunne dempe fraflytting fra regionen.

Innen regionen fra Sognefjorden i nord til Boknafjorden i sør er det mangel på krafttilgang. Dette prosjektet vil føre til en bedre balanse i dette kraftmarkedet.

Vannkraft er en ren, CO₂ fri og fornybar energi. Saudaprojektet vil bidra vesentlig til Norges klimaforpliktelser. Dersom vi må importere tilsvarende energi fra kullfyrte anlegg, vil dette bety 700.000 t CO₂.

BP har planer om å elektrifisere sine installasjoner i Nordsjøen. Dette ønsker de fordi det er et politisk mål å effektivisere kraftanleggene (gasskraft) offshore, og fordi disse anleggene forurenser mye. Videre vil dette bidra positivt for sikkerheten og BP alene vil trenge 1 TWh.

Saudaprojektet er ulik andre vannkraftprosjekter. Her er det ingen nye demninger og naturinngrepene begrenser seg i hovedsak til tunnel-drift i fjellet, steintipper og anleggsstasjoner. Det er lagt vesentlig vekt på avbøtende tiltak som minstevannføring, plassering og utforming av tipper og etterbruksverdi.

3.8 Sauda Vekst AS uttalelse av 11. juni 2002

Sauda Vekst AS er eit selskap med 68 eigarar frå eit breitt spekter av næringslivet i Sauda. Industri, reiseliv, handel, administrativ og offentlege tenester er representert i selskapet.

Sauda Vekst AS vil gi følgjande uttale til Sauda-prosjektet:

Med grunnlag i dei vurderingar som er gjort nedanfor vil Sauda Vekst AS tilrå at opprustning og utviding av kraftverka i Sauda blir gjennomført i samsvar med innstillinga frå Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE).

Til grunn for vår uttale ligg følgjande:

1. Utvikling av samfunn og næringsliv
Saudaprojektet handlar om opprustning og utviding av eksisterande anlegg i fjellområdet nord og aust for Sauda sentrum. I tillegg til Sauda kommune, vil det og medføra anleggsverksemd i nabokommunane, Etne, Odda og Suldal.
Med unntak av Etne, som siste år hadde ein liten auke, slit alle kommunane i området med nedgang i folketal og stigande alderssamansetting. Dette er ein trend som har gått over lengre tid, særleg i industrikommunane Sauda og Odda.
Denne utviklinga er negativ både for samfunnet generelt og for næringslivet. Utfordring nummer ein er å snu denne trenden, og Saudautbygginga vil i kraft av sitt omfang bli ein viktig faktor i dette arbeidet både på kort og lang sikt.
2. Verknad for næringslivet lokalt og i regionen
Saudautbygginga vil medføra ein total investe-

ring på 2,5 mrd. kroner. Vidare vil det gi 2–300 årsverk/år i ein periode på 7 år, der lokalt/regionalt næringsliv vil få store moglegheiter til sysselsetting, utvikling og kompetanseheving. Saudautbygginga vil årleg gi lokale skattar og avgifter til kommunane på 30–50 mill. kroner, og det vil medføra næringsfond til dei same kommunane. For Sauda vil næringsfondet åleine gi 80–90 mill. kroner, som er vedtatt brukt til delvis finansiering av ny veg mellom Sauda og Etne. Vegen vil knyta nærare saman regionane Ryfylke og Hardanger/Sunnhordland og gi vesentleg utviding av ein felles bu-service- og arbeidsmarknad i regionen.

3. Prosessindustri og elkraftproduksjon
Oddaindustrien, medrekna smelteverket i Ålvik, Sørø på Husnes, Hydro Aluminium Karmøy og Saudaindustrien utgjør eit tyngdepunkt for prosessindustri i Norge og gir i dag 2200 arbeidsplassar. Alle desse bedriftene er hjørnesteinsbedrifter i kommunane og i regionen. Samtidig er regionen eit nasjonalt tyngdepunkt for energiproduksjon med ein samla produksjon på 17 000 GWh pr. år.

Sjølv om området er eit nasjonalt tyngdepunkt for energiproduksjon, har det ytre området mellom Sognefjorden og Boknafjorden (inkl. Bergen og Haugesund) eit stort underskott av kraft grunna låg eigenproduksjon og liten overføringskapasitet på linjenettet. Ut frå tal frå Statnett, vil ein i 2005 måtte importere om lag 7000 GWh til dette området. Ei opprusting og utviding av kraftproduksjonen i Sauda vil gjere at området ikkje vert så sårbart i periodar med effekt- og energimangel. Slik det er i dag, står prosessindustrien på Haugalandet i fare for å redusera/stansa produksjonen i periodar med kraftmangel. Så viktig som prosessindustrien er for sysselsetting og utvikling i denne regionen er dette ein utvikling som ikkje kan akseptertast.

4. Miljø og natur

Vasskraft er rein, CO₂ fri og fornybar energi. Dersom alternativet var bruk av kolkraft, ville produksjon av 100 GWh medført utslepp på om lag 700 000 tonn CO₂.

Saudaprojektet har lite til felles med tradisjonell vasskraftutbygging. Her blir ingen nye reguleringsmagasin og det er lagt vekt på avbøtande tiltak, med minstevassføring i dei fleste elvar og bekker og naturtilpassa steintippar. Ei utviding og opprusting som Saudautbygginga representerar vil naturleg nok ha naturmessige konsekvensar, men dei sentrale fjellområde, Skaulen inkludert, vil i svært liten

grad bli merka av utbygginga både under anleggsperioden og i ettertid.

3.9 Suldal Handel & Industriforenings uttalelse av 13. juni 2002

Uttalegrunnlaget:

Verknader for næringslivet og samfunn – lokalt og regionalt

Saudautbygginga medfører investeringar på ca. 2,5 mrd. kroner og gir 2–300 årsverk pr. år i ein 7 års periode. Lokalt/regionalt næringsliv vil få store moglegheiter til sysselsetting, utvikling, kompetanseheving og å nytta erfaring frå tidlegare kraftutbyggingar i distriktet til vidareutvikling av eksisterande verksemdar. Betydelege beløp vert tilført næringsfonda i dei berørte kommunane. For Sauda sin del har ein alt vedteke å nytte fondet til delvis finansiering av ny veg mellom Sauda og Etne. Denne vegen vil knyta saman regionane Ryfylke og Hardanger/Sunnhordland og gi vesentleg utviding av ein felles bu-service og arbeidsmarknad i regionen og åpna for nyskaping og næringsutvikling. Det siste er heilt avgjerande for folketalutviklinga og servicetilbodet i eit distrikt som slit med nedgang i folketallet og ei alderssamansetjing der ungdommen er klart i mindretal.

I tillegg syner ein til konsesjonssøknaden frå Saudaprojektet samt innstillinga frå NVE.

Elkraftproduksjon og Prosessindustri

Oddaindustrien medrekna smelteverket i Ålvik, Sørø på Husnes, Hydro Aluminium Karmøy og Saudaindustrien utgjør i dag eit sentrum for norsk prosessindustri. Desse verksemdene tel 2200 arbeidsplassar og er å sjå på som hjørnesteinsbedrifter i kommunane og regionen. Samtidig er regionen eit nasjonalt tyngdepunkt for energiproduksjon med ein samla produksjon på 17 000 GWh pr. år.

Det ytre området mellom Sognefjorden og Boknafjorden (inkl. Bergen og Haugesund) har eit stort underskott av kraft grunna låg eigenproduksjon og liten overføringskapasitet på linjenettet. Berekningar fortal at ein i 2005 må importera om lag 7000 GWh til dette området. Ei opprusting og utviding av kraftproduksjonen i Sauda vil gjera området mindre sårbart i periodar med energimangel. I dag står prosessindustrien på Haugalandet i fare for å redusera/stansa produksjonen i periodar med kraftmangel. Det er ein situasjon me ikkje kan

leva med i lengda, når ein veit kor viktig denne industrien er for sysselsetting og utvikling i regionen.

Miljø og naturinngrep

Saudaprojektet skil seg frå tradisjonell vasskraftutbygging. Utbygginga vil naturleg nok ha naturmessige konsekvensar, men i heilt anna grad enn det ein tradisjonelt forbind med slike byggverk.

Anlegget er fritt for nye reguleringsmagasin og det er lagt stor vekt på tiltak som tek omsyn til minstevassføring i dei fleste elvar og bekker samstundes som steintippene er naturtilpasse. Vasskraft er dessutan rein, CO₂ fri og fornybar energi.

Uttale:

Med grunnlag i ovafor nemnde ser Suldal Handel & Industriforening det svært viktig å opprusta og utvida kraftverka i Sauda i samsvar med innstillinga frå NVE.

3.10 Rogaland Arbeiderpartis uttalelse av 14. juni 2002

Rogaland Arbeiderpartis representantskap støtter NVE sin innstilling i forbindelse med konsesjons-søknad for opprusting og utvidelse av vannkraftproduksjonen i og omkring Sauda.

Representantskapet har i denne sammenhengen merket seg at NVE vurderer virkningene for vassdragsnaturen i områdene som små, og betydelig mindre enn de fordelene en utvikling av ressursene vil gi. Minstevannsføring, biologi og botaniske hensyn til naturen er ivarettatt på en forsvarlig måte.

Representantskapet legger vekt på at slik videreutvikling av vannkraftressursene vil skaffe frem forurensningsfri og fornybar energi i betydelige mengder som distriktet trenger.

Representantskapet legger også avgjørende vekt på den positive virkningen prosjektet vil gi for næringsutvikling i Indre Ryfylke, og for hele Haugalandet.

3.11 Karmøy Næringsråds uttalelse av 17. juni 2002

Karmøy Næringsråd har i møte 13.06.2002 avgitt følgende enstemmige uttalelse:

«Karmøy Næringsråd, som er en organisasjon for næringslivet i Karmøy, finner det både riktig og nødvendig å avgi en uttalelse til den planlagte vannkraftutbyggingen i Saudafjella. Saudautbyggingen handler om opprusting og utvidelse av eksisterende anlegg uten et eneste nytt reguleringsmagasin, der det er lagt betydelig vekt på avbøtende tiltak.

Utbyggingen ligger i et område med nedgang i folketall og økende alderssammensetting, en trend som har pågått over lengre tid.

Saudautbyggingen med sine planlagte investeringer på 2,5 mrd. kroner vil bli en viktig faktor for kunne snu denne trenden. Den vil også bidra til utbygging og styrking av infrastrukturen i Sauda og Etne kommuner, og gi en vesentlig utvidelse av et felles bo-service-og arbeidsmarked i regionen.

Hydro Aluminium Karmøy, Sørøst Husnes, Oddaindustrien, smelteverket i Ålvik og Saudaindustrien utgjør et tyngdepunkt for prosessindustrien i Norge, der alle bedriftene er hjørnesteinsbedrifter i kommunene- og regionen.

På grunn av liten overføringskapasitet på det elektriske ledningsnettet har regionen et vesentlig kraftunderskudd, der det er behov for betydelig kraftimport. Ifølge Statnett er importbehovet i år 2005 anslått til 7.000 GWh.

I dagens situasjon står prosessindustrien i regionen (Haugalandet) i fare for å måtte redusere/stanse produksjonen i perioder med kraftmangel. Det er innlysende at en slik situasjon er meget alvorlig for prosessindustriens fortsatte eksistens og utvikling i regionen, og den kan ikke aksepteres.

Opprusting og utbygging av kraftproduksjonen i Saudafjella i samsvar med NVE sin innstilling gjør at regionen ikke blir så sårbar i perioder med effekt- og energimangel, da energitilgangen ligger i det aktuelle distriktet.

Miljømessig er vannkraft ren og fornybar energi. Alternativet i dagens situasjon er import av fossil eller kjernefysisk produsert energi. Valget bør da være rimelig enkelt. Utbyggingen vil selvsagt ha naturmessige konsekvenser, men de sentrale fjellområdene, Skau- len inkludert, vil i svært liten grad bli merket av utbyggingen. Her står det om å opprettholde sentrale hjørnesteinsbedrifter i regionen, og sikre disse arbeidsplassene positive utviklingsmuligheter i framtida.

Næringsrådet ser det derfor særdeles viktig at det gis samtykke til den planlagte utbyggingen.

Konklusjon:

Karmøy Næringsråd vil på det sterkeste anbefale at opprusting og utvidelse av kraftverkene i Sauda blir gjennomført i samsvar med innstillingen fra NVE.»

3.12 Sauda Fabrikkarbeiderforenings uttalelse av 17. juni 2002

Vi viser til departementets invitasjon til høring i nevnte sak. Sauda Fabrikkarbeiderforening er ikke høringsinstans i saken men vil likevel gi noen synspunkter i denne for oss og Sauda så viktig sak.

Sauda Fabrikkarbeiderforening er største fagforening og representerer 300 av de ansatte ved Eramet Norway Sauda sitt smelteverk i Sauda. Foreningen er opptatt av industriens utvikling og fremtid i Norge. I den forbindelse vil Sauda prosjektet om utvidelse og opprustning av kraftanleggene i Saudafjellene være av stor betydning for både Saudasamfunnet og industrien i Norge.

Sauda Fabrikkarbeiderforening har i sin vurdering lagt vekt på den regionale betydning dette prosjektet får, både med hensyn til kraft og effekttilgang og den økte aktivitet dette vil utløse. Dessuten legger vi stor vekt på de positive miljøeffekter dette vil få.

NVEs innstilling innebærer en investering på ca. 2,5 mrd. kroner. Det vil bety mellom 1300 og 1400 årsverk fordelt over en anleggsperiode på 7–8 år. (Snitt ca. 200 arbeidsplasser pr. år).

En opprustning og utvidelse av anleggene vil utløse ett næringsfond til kommunene. For Odda og Sauda vil det bety 90 millioner kroner, hvor Sauda har vedtatt at disse skal brukes til delfinansiering av vei mellom Etne og Sauda, som vil binde regionene Ryfylke, Sunnhordland/Hardanger nærmere. Ved at bo og arbeidsmarked blir større vil dette kunne dempe fraflytting fra regionen.

Innen regionen fra Sognefjorden i nord til Boknafjorden i sør er det mangel på krafttilgang. Dette prosjektet vil føre til en bedre balanse i dette kraftmarkedet.

Vannkraft er en ren, CO₂ fri og fornybar energi. Saudaprojektet vil bidra vesentlig til Norges klimapliktelser. Dersom vi må importere tilsvarende energi fra kullfyrte anlegg, vil dette bety 700.000 tonn CO₂.

BP har planer om å elektrifisere sine installasjoner i Nordsjøen. Dette ønsker de fordi det er et politisk mål å effektivisere kraftanleggene (gasskraft) offshore, og fordi disse anleggene forurenser mye. Videre vil dette bidra positivt for sikkerheten og BP alene vil trenge 1 TWh.

Sauda prosjektet er ulik andre vannkraftprosjekter. Her er det ingen nye demninger og naturinngrepene begrenser seg i hovedsak til tunnel-drift i fjellet, steintipper og anleggstasjoner. Det er lagt vesentlig vekt på avbøtende tiltak som minstevannføring, plassering og utforming av tipper og etterbruksverdi.

Sauda Fabrikkarbeiderforening går derfor med dette ut og støtter helt opp om NVEs innstilling til utvidelse og opprustning av kraftanleggene i Sauda.

3.13 FLT avd. 106 sin uttalelse av 18. juni 2002

Vedtak:

FLT v/styret anbefaler en opprustning og utvidelse av kraftanleggene i Sauda, i tråd med NVEs innstilling.

FLT v/styret vurderer fordelene større enn ulempene.

FLT sin vurdering legges det betydelig vekt på den regionale betydning dette prosjektet får, både med hensyn til kraft og effekttilgang og den økte aktivitet dette vil utløse. Dessuten legger vi stor vekt på de positive miljøeffekter dette vil få.

Fakta:

I 1991 sendte Saudefaldene, Statskraft og Sunnhordaland Kraftlag i fellesskap forhåndsmelding til NVE om opprustning og utviding av kraftverkene i Sauda.

Verneplan IV og Samla Plan for vassdrag ble behandlet av Stortinget i 1993. I forbindelse med Verneplan IV ble Hamrabø- og Etnevassdraget vernet. Vannføringen i Langfoss er vernet i fem (5) sommermåneder gjennom verneplan II. De andre vassdragene som er omfattet av forhåndsmeldingen er plassert i kategori I i Samla Plan. Vassdrag i kategori 1 er åpne for søknad om konsesjon for utbygging. Som følge av Verneplan IV ble det nødvendig å endre noe på de tekniske løsningene. I tillegg har NVE pålagt utskifting av rørgatene til Sauda I, II og III. Med de nåværende planene, har NVE gitt en utsettelse med å skifte rørene til 2007.

Senere er planene utviklet videre med tanke på å gjøre prosjektet bedre teknisk og økonomisk, og dessuten se på løsninger som kan redusere de negative virkninger på natur og miljø.

Konsesjonssøknaden, som ble sendt NVE skuddårsdagen i år 2000, er fremmet av Saudaprojektet. Det er Elkem ved AS Saudefaldene og Sunnhordaland Kraftlag AS som står bak. Rettighetene i Storelvvassdraget tilhører i hovedsak Statskraft, men er av Stortinget leiet ut til Saudaprojektet frem til 2030. Rettighetene i Lingvang/Tengesdal eies av Sunnhordaland Kraftlag AS.

Saudaprojektet berører 4 kommuner, Sauda, Suldal, Etne og Odda. Samt to (2) fylkeskommuner. (Rogaland og Hordaland).

Søknaden gjelder opprustning og utvidelse av

Tabell 3.3

Åbødalsvassdraget	105 GWh/år Minstevannføring på 800 l/sek Terskelbygging
Lingvang/Tengesdalsvassdraget	138 GWh/år Minstevannføring på 450 l/sek (Lingvang) Minstevannføring på 100 l/sek (Tengesdal)
Slettedalselvi	45 GWh/år
Maldal/Sagelva	87 GWh/år Minstevannføring på 300 l/sek Terskelbygging
Nordoverføringen	NVE anbefaler ikke at Vaulo-vassdraget med Langfossen utnyttes til kraftproduksjon. Overføring av Saltåna anbefales ikke.
Dette gir:	160 GWh/år

tidligere utbygging i Sauda og omfatter ny konsesjon for eksisterende reguleringer samt overføring av nye nedbørsfelt og nybygging/ombygging av flere kraftstasjoner. De omsøkte planene innebærer en bedre utnyttelse av allerede utbygde ressurser. Flere av de eksisterende kraftverkene har maskininstallasjoner med begrenset kapasitet og dermed lange brukstider. Av sikkerhetsmessige årsaker er det også gitt pålegg om utskifting av rørgater. Omsøkte nye kraftverkinstallasjoner innebærer en vesentlig økning av installert effekt, hele 400 MW som vil gi en bedre tilpasning til dagens kraftsystem.

Flomtapene som i dag utgjør rundt 180 GWh/år i tapt produksjon vil reduseres til om lag 20 GWh/år.

NVE anbefaler at det gis ny konsesjon til eksisterende reguleringer og at det gis tillatelse til nye overføringer. NVEs innstilling vil gi 960 GWh ny kraft.

De største overføringer er, se tabell 3.3.

Vurdering:

NVEs innstilling innebærer en investering på ca. 2,5 mrd. kroner. Det vil bety mellom 1300 og 1400 årsverk fordelt over en anleggsperiode på 7–8 år. (Snitt ca. 200 arbeidsplasser pr. år).

En opprustning og utvidelse av anleggene vil utløse næringsfond til kommunene. For Odda og Sauda vil det bety 90 millioner kroner, hvor Sauda har vedtatt at disse skal brukes til delfinansiering av vei mellom Etne og Sauda, som vil binde regionene Ryfylke, Sunnhordland/Hardanger nærmere. Ved at bo- og arbeidsmarked blir større vil dette kunne dempe fraflytting fra regionen.

Innen regionen fra Sognefjorden i nord til Bok-

nafjorden i sør er det mangel på krafttilgang. Dette prosjektet vil føre til en bedre balanse i dette kraftmarkedet.

Vannkraft er en ren, CO₂ fri og fornybar energi. Saudaprojektet vil bidra vesentlig til Norges klimaforpliktelser. Dersom vi må importere tilsvarende energi fra kullfyrte anlegg, vil dette bety 700.000 t CO₂.

BP har planer om å elektrifisere sine installasjoner i Nordsjøen. Dette ønsker de fordi det er et politisk mål å effektivisere kraftanleggene (gasskraft) offshore, og fordi disse anleggene forurenser mye. Videre vil dette bidra positivt for sikkerheten og BP alene vil trenge 1 TWh.

Saudaprojektet er ulikt andre vannkraftprosjekter. Her er det ingen nye demninger og naturinngrepene begrenser seg i hovedsak til tunnel-drift i fjellet, steintipper og anleggsstasjoner. Det er lagt vesentlig vekt på avbøtende tiltak som minstevannføring, plassering og utforming av tapper og etterbruksverdi.

3.14 Haugaland Industri- og Næringsforenings uttalelse av 17. juni 2002

Haugalandet omfatter kommunene Haugesund, Karmøy, Tysvær, Bokn, Vindafjord Ølen, Utsira og Sauda i Rogaland og kommunene Sveio og Etne i Hordaland. Haugaland Industri- og Næringsforening er Haugalandets største næringsorganisasjon. Foreningen har direkte bedriftsmedlemmer og i tillegg organisasjoner i de enkelte kommuner fra regionene Haugalandet og Sunnhordland. Til sammen utgjør det en medlemsmasse på opp mot 400 bedrifter. Bedriftene er representert i mange

bransjer og i størrelse fra enmannsforetak til de største lokomotivbedrifter i regionen.

Grunnlaget for vår uttalelse er:

Prosessindustri og elkraftproduksjon

Haugalandsregionen fra Karmøy i vest til Ryfylke og Hardanger i øst utgjør et tyngdepunkt for prosessindustri i Norge. Grunnlaget for disse mange tusen arbeidsplassene er utnyttelse av vannkraftressursene, og alle de bedriftene det her er snakk om er hjørnesteinsbedrifter i sine respektive kommuner og i regionen.

Selv om området også er et nasjonalt tyngdepunkt for energiproduksjon, har det ytre området mellom Sognefjorden og Boknafjorden (inkl. Bergen og Haugesund) et stigende underskudd av kraft grunnet lav egenproduksjon og liten overføringskapasitet på linjenettet. Nye overføringslinjer inn i området (jf. Statnett sine planer om ny ledning mellom Sauda og Liastøl), vil kunne hjelpe dette noe. Men som kjent vil også hele landet kunne oppleve effektmangel i tunglastperioder vinterstid. Disse bekymringer har og kommet til uttrykk fra Regjering og Storting i ulike sammenhenger, og Statnett har som kjent inngått avtaler med prosessindustribedrifter også i vår region om utkobling i anstrengte perioder.

En opprustning og utvidelse av kraftproduksjonen i Sauda vil gjøre at området ikke blir så sårbart i perioder med effekt- og energimangel, – da eksempelvis Sauda-prosjektet bidrar med 400 nye og regulerbare MW og 1000 GWh på rett side av flaskehalsene. Et eventuelt gasskraftverk på Kårstø ville og vært gunstig i forhold til denne problematikken, men det synes å være langt fram i tid før dette eventuelt kan la seg realisere.

Næringsutvikling i praksis

Indre deler av Haugalandet sliter med nedgang i folketallet og mangel på nye arbeidsplasser. Saudaprojektet – med investeringer på over 2 mrd. kr og 200 arbeidsplasser pr. år i 7 år – vil kunne være en svært viktig vekstimpuls for denne del av regionen. Med tilgang på kapital og kompetanse vil det kunne skapes grobunn for ny næringsvirksomhet – dette er eksempelvis Norsk Stein AS i Suldal et eksempel på. Denne bedriften er et direkte resultat av Ulla Førre-utbyggingen – og er i dag med sine 70 arbeidsplasser den største i kommunen.

Miljø og natur

Vannkraft er ren, CO₂ – fri og fornybar energi. Dersom alternativet var bruk av kullkraft, ville produksjon av 100 GWh medført utslipp på om lag 700 000 tonn CO₂ pr. år.

Saudaprojektet har lite til felles med tradisjonell vasskraftutbygging. Her blir det ingen nye reguleringsmagasin og det er lagt stor vekt på avbøtende tiltak, med minstevassføring i de fleste elver og bekker.

I tillegg er det slik at mange av inngrepene vil være reversible – det vil si at hvis framtidige generasjoner vil ha den naturlige vannføring tilbake i alle de regulerte elver og bekker, er det svært enkelt å gjøre dette.

Derfor vil vi hevde at dette er et prosjekt med stor miljømessig oppside og små naturinngrep.

Uttale:

Med grunnlag i de vurderinger som her er gjort vil Haugaland Industri- og Næringsforening anbefale at opprustning og utvidelse av kraftverkene i Sauda blir gjennomført i samsvar med innstillingen fra NVE.

3.15 Ressursgruppa for Ryfylke. Næringsforeningen i Stavanger-regionens uttalelse 17. juni 2002

Representantar frå næringslivet i Ressursgruppa for Ryfylke finner det nødvendig å komma med følgende uttale:

Verknad for næringslivet lokalt og i regionen:

Saudautbygginga vil medføra ein total investering på 2,5 mrd. kroner. Vidare vil det gi 2–300 årsverk/år i ein periode på 7 år, der lokalt/regionalt næringsliv vil få store moglegheiter til sysselsetting, utvikling og kompetanseheving. Saudautbygginga vil årleg gi lokale skattar og avgifter til kommunane på 30 – 50 mill. kroner, og det vil gi avsetning til næringsfond til dei same kommunane. For Sauda vil næringsfondet åleine gi 80–90 mill. kroner, som er vedtatt brukt til delvis finansiering av ny veg mellom Sauda og Etne. Vegen vil knyta nærare saman regionane Ryfylke og Hardanger/Sunnhordland og gi vesentleg utviding av ein felles bu-service- og arbeidsmarknad i regionen.

I tillegg syner ein til konsesjonssøknaden frå Saudaprojektet samt innstillinga frå NVE.

Utvikling av samfunn og næringsliv:

Saudaprojektet handlar om opprustning og utviding av eksisterande anlegg i fjellområdet nord og aust for Sauda sentrum. I tillegg til Sauda kommune, vil det og medføra anleggsverksemd i nabo kommunane, Etne, Odda og Suldal.

Med unntak av Etne, som siste år hadde ein liten auke, slit alle kommunane i området med nedgang i folketal og stigande alderssamansetjing. Dette er ein trend som har gått over lengre tid, særleg i industrikommunane Sauda og Odda.

Denne utviklinga er negativ både for samfunnet generelt og for næringslivet. Utfordring nummer ein er å snu denne trenden, og Saudautbygginga vil i kraft av sitt omfang bli ein viktig faktor i dette arbeidet både på kort og lang sikt.

Prosessindustri og elkraftproduksjon:

Oddaindustrien medrekna smelteverket i Ålvik; Søral på Husnes, Hydro Aluminium Karmøy og Saudaindustrien utgjør eit tyngdepunkt for prosessindustri i Noreg og gir i dag 3200 arbeidsplassar. Alle desse bedriftene er hjørnesteinsbedrifter i kommunane og i regionen. Samtidig er regionen eit nasjonalt tyngdepunkt for energiproduksjon med ein samla produksjon på 17 000 GWh pr. år.

Sjølv om området er eit nasjonalt tyngdepunkt for energiproduksjon, har det ytre området mellom Sognefjorden og Boknafjorden (inkl. Bergen og Haugesund) eit stort underskott av kraft grunna låg eigenproduksjon og liten overføringskapasitet på linjenettet. Ut frå tal frå Statnett, vil ein i 2005 måtte importere om lag 7000 GWh til dette området. Ei opprusting og utviding av kraftproduksjonen i Sauda vil gjere at området ikkje vert så sårbart i periodar med effekt- og energimangel. Slik det er i dag, står prosessindustrien på Haugalandet i fare for å redusera/stansa produksjonen i periodar med kraftmangel. Så viktig som prosessindustrien er for sysselsetting og utvikling i denne regionen er dette ein utvikling som ikkje kan akseptast.

Miljø og natur:

Vasskraft er rein, CO₂ – fri og fornybar energi. Dersom alternativet var bruk av kolkraft, ville produksjon av 100 GWh medført utslepp på om lag 700 000 tonn CO₂.

Saudaprojektet har lite til felles med tradisjonell vasskraftutbygging. Her blir ingen nye reguleringsmagasin og det er lagt vekt på avbøtande tiltak, med minstevassføring i dei fleste elvar og bek-

ker og naturtilpassa steintippar. Ei utviding og opprustning som Saudautbygginga representerar vil naturleg nok ha naturmessige konsekvensar, men dei sentrale fjellområde, Skaulen inkludert, vil i svært liten grad bli merka av utbygginga både under anleggsperioden og i ettertid.

Uttale:

Med grunnlag i dei vurderingar som her er gjort vil Ressursgruppa for Ryfylke tilrå at opprustning og utviding av kraftverka i Sauda blir gjennomført i samsvar med innstillinga frå NVE.

3.16 Hydro Aluminium Karmøys uttalelse av 19. juni 2002

Hydro Aluminium Karmøy er Europas største aluminiumsverk og produserer 270 000 tonn aluminium pr. år. Sammen med videreførdling, forskning og utvikling, og øvrige støttefunksjoner, sysselsetter Hydro Aluminium Karmøy 1700 ansatte og står for en årlig omsetning på 7 milliarder NOK. Sysselsettingseffekten i bedriftens nærområde regnes å være 3 til 4 ganger bedriftens ansatte, og ringvirkningene er betydelige for de lokale service og vedlikeholdsbedrifter som er leverandører til aluminiumverket.

Prosessindustri og elkraftproduksjon:

Haugalandsregionen fra Karmøy i vest til Ryfylke og Hardanger i øst utgjør et tyngdepunkt for prosessindustrien i Norge. Grunnlaget for denne industrien med sine mange tusen arbeidsplasser, er utnyttelse av vannkraftressursene, samtidig som bedriftene det her er snakk om er hjørnesteinsbedrifter i sine respektive kommuner og i regionen.

Selv om området også er et nasjonalt tyngdepunkt for energiproduksjon, har Haugalandet et stigende underskudd av kraft grunnet lav egenproduksjon og liten overføringskapasitet på linjenettet. Aluminiumverket på Karmøy er derfor lagt inn på utkoplingsautomatikk som innebærer utkopling av elektrolyseanleggene dersom overføringskapasiteten overskrides. Slik utkopling gir avbrudd i produksjonen og er ikke ønsket. Dette kan forhindres ved enten å bygge ut linjekapasiteten inn til området, eller utbygging av energiproduksjonen innenfor området. (Jf. Statnetts planer om ny linje mellom Sauda og Liastøl).

Det er videre kjent at hele landet vil kunne oppleve effektmangel i tunglastperioder vinterstid.

Disse bekymringer har også kommet til uttrykk fra Regjering og Storting i ulike sammenhenger, og Statnett har som kjent inngått avtaler med prosessindustribedrifter om utkobling i anstrengte perioder. Hydro Aluminium Karmøy har bidratt med last-utkopling i slike situasjoner, men bedriften kan bare kobles ut i korte perioder (max 1 time) for at det ikke skal føre til alvorlige driftsproblemer i produksjonsanleggene.

En opprusting og utvidelse av kraftproduksjonen i Sauda vil gjøre at området ikke blir så sårbart i perioder med effekt- og energimangel, – da eksempelvis Sauda-prosjektet bidrar med 400 nye og regulerbare MW og 1000 GWh på rett side av flaskehalsene. Et eventuelt gasskraftverk på Kårstø ville og vært gunstig i forhold til denne problematikken, men det synes å være langt fram i tid før dette eventuelt kan la seg realisere.

Miljø og natur:

Vasskraft er ren. CO₂-fri og fornybar energi. Dersom alternativet var bruk av kullkraft, ville produksjon av 1000 GWh medført utslipp på om lag 700 000 tonn CO₂ pr. år.

Saudaprojektet har lite til felles med tradisjonell vasskraftutbygging. Her blir det ingen nye reguleringsmagasin og det er lagt stor vekt på avbøtende tiltak, med minstevassføring i de fleste elver og bekker.

I tillegg er det slik at mange av inngrepene vil være reversible- det vil si at hvis framtidige generasjoner vil ha den naturlige vannføring tilbake i alle de regulerte elver og bekker, er det svært enkelt å gjøre dette.

Derfor vil vi hevde at dette er et prosjekt som stor miljømessig oppside og små naturinngrep.

Uttalelse:

Med grunnlag i de vurderinger som her er gjort vil Hydro Aluminium Karmøy anbefale at opprustning og utvidelse av kraftverkene i Sauda blir gjennomført i samsvar med innstillingen fra NVE.

3.17 Ryfylke IKS' uttalelse av 13. juni 2002

Ryfylke-kommunane IKS er eit heileigd interkommunalt selskap oppretta av kommunane Suldal, Hjelmeland, Strand, Forsand og Finnøy kommu-

nar. Selskapet representerer med unntak av Sauda kommune som har observasjonsstatus i styret, samtlege fastlandskommunar i Ryfylke i tillegg til øykommunen Finnøy.

Ryfylke IKS er kjend med dei utbyggingsplanar som føreligg, og det tilråding til utbyggingsalternativ som er gitt av NVE.

Selskapet er opptatt av at naturgjevne tilhøve i Ryfylke vert utnytta som lekk i arbeid for busetjing og etablering av næringsliv. Kraftutbygging har vore ein vesentleg verdifaktor i så måte i regionen. Saudaprojektet er eit svært viktig tiltak nå. Dette er ei tid med generelt press mot distrikta. Dei indre delar av Ryfylke synes i denne situasjonen å vera ekstra hardt presse m.o.t. å kunne motstå stagnasjon og tilbakegang på sentrale område i samfunnsutviklinga. Det er lite tvilsamt at utbygging vil medføre hardt tiltrengd stimulans og vitalisering gjeldande for heile regionen.

Ryfylke IKS har merka seg tiltakselement i prosjektet av særleg miljømessig karakter. Det er viktig for selskapet å understreka at desse vert vidare oppfølgt.

Det vert tilrådd at utbygging vert gjennomført slik NVE har tilrådd, og at denne uttalen følgjer saksprosessen vidare.

3.18 Suldal kommunes uttalelse av 20. juni 2002

Kommunestyret i Suldal drøfta saka i møte 19.06.2002, sak 46/02 og gjorde slikt vedtak:

1. Suldal kommune sluttar seg til innstillinga frå NVE ds. 23.04.02 vedkommande Saudautbygginga fordi:
 - a. NVE si innstilling betyr ei betydelig redusert utbygging i høve til utbyggings-søknaden. Det er føreslått ei god minstevassføring både i Lingvongelva og Tengesdalselva.
 - b. Utfrå miljøhensyn er naturinngrepa akseptable i høve til alle andre energikjelder for å få så mykje ny kraft (1 TWh)
 - c. Ei utbygging i tråd med innstillinga frå NVE vil ha stor sysselsettingseffekt i Indre Ryfylke, (den regionen i Rogaland som har størst nedgang i folketalet).
2. Årleg bidrag til Suldal kommune til opphøvel av fisk/vilt/friluftsliv må hevast til kr 25.000.

3.19 Prosessindustriens Landsforenings uttalelse av 21. juni 2002

Innledning:

Prosessindustrien har den klart største eksportnæringen i fastlands-Norge. Om lag 50 % av vareeksporten kommer fra denne industrien.

Medlemsbedriftene i Prosessindustriens Landsforening (PIL) har et totalforbruk på om lag 60 TWh energi pr. år, hvorav 40 TWh er elektrisk kraft.

Økende kraftunderskudd i Norden:

Vi ser for oss et økende kraftunderskudd i Norden. Det bygges ikke ut ny kraftproduksjon, samtidig som kraftforbruket øker hvert år. I tillegg ønsker myndighetene i Sverige å redusere kraftproduksjonen fra kjernekraftanleggene. Deler av det svenske Barsebäck-anlegget ble stengt i fjor og det planlegges ytterligere nedstenging av verket i 2004.

Sist vinter var værmessig relativ mild og deler av kraftintensiv industri har vært stoppet på grunn av de internasjonale markedsforholdene. Dette har gjort at vi i år vil få et lavere forbruk av elektrisitet i Norden enn i et normalår. Noen vil tolke dette som at underskuddet ikke øker, men med normale forhold i 2003 vil underskuddet gjøre et hopp til om lag 20 TWh.

Beregninger vi har gjort, tyder på at vi får et kraftunderskudd på 35 TWh i 2010. I beregningene har vi tatt med noe ny gasskraft, planlagte og igangsatte vannkraftprosjekter, diverse vindkraft og noe annen produksjon. Et nytt kjernekraftverk i Finland er ikke tatt med i beregningene. Uansett størrelse på det beregnede underskuddet i 2010 vil Norden være avhengig av import av betydelige mengder elektrisk kraft de nærmeste årene.

Negativ utvikling av kraftbalansen i Norge:

Det norske kraftmarkedet er i dag en integrert del av det nordiske markedet. Med en produksjon i et normalår på 119 TWh og et årlig forbruk på 125 TWh, gir dette et klart underskudd i kraftbalansen. Gjennom den økningen vi ser i alminnelig forbruk av kraft og den usikkerhet det er knyttet opp til innfasing av alternative energikilder og økte importmuligheter, er vi svært bekymret over situasjonen.

I Norge er nesten all elektrisitetsproduksjon basert på vannkraft. Vannkraften har lagt grunnla-

get for mye av den industrien vi representerer. Dette gjør at det er store miljømessige fordeler ved produksjon av metaller, mineralgjødsel, sement, raffinerte oljeprodukter, m.m. i Norge i forhold til om produksjonen skjer i land som er avhengig av kraft fra ikke fornybare og forurensende energikilder.

Vi ser det som svært viktig at vi tar vare på og utvikler vannkraften vår videre, samtidig som det satses på både ENØK og andre fornybare energikilder. I tillegg til dette må vi utvikle foredling av gass til energiformål også nasjonalt.

Vi er bekymret over den negative utvikling av kraftbalansen og de utslag dette kan ha for den industrien vi representerer. Våre industribedrifter har 57 000 ansatte. Underleveranser fra andre industrisektorer og tjenesteytende næringer gjør at sysselsettingseffekten mer enn fordobles. Svært mange av PILs bedrifter er lokalisert ute i distriktene.

Opprusting og utvidelse av kraftverkene i Sauda:

PIL er kjent med NVEs innstilling om opprusting og utvidelse av kraftverkene i Sauda. Dette er delvis gamle anlegg der det blant annet er gitt pålegg om utskifting av rørgater til de tre eldste kraftverkene. I prosjektet har det vært lagt ned et betydelig planarbeid for å se om vannkraftressursene i fjellområdet kan utnyttes på en bedre måte gjennom bruk av eksisterende reguleringsanlegg.

Prosjektet NVE har innstilt på, gir en produksjon på ca. 2000 GWh, hvorav 960 GWh er ny kraft. NVE har lagt vekt på at dette gir et betydelig bidrag til kraftbalansen, og at prosjektet gir tilgang på ca. 400 MW ny effekt.

NVE legger vekt på at prosjektet innebærer en vesentlig bedre utnyttelse av tidligere utbygde vassdrag, og at overføring av nytt vann fra naboelever og bekker bidrar til en effektiv energitilgang som har vesentlig betydning for kraftoppdekningen. Gjennom krav om minstevannføring og andre avbøtende tiltak påpeker NVE at ulempene for natur og friluftsliv reduseres til et akseptabelt nivå.

Vi vil påpeke at selv om det kan utløses en stor kraftmengde gjennom dette opprustings- og utvidelsesprosjektet, må Saudaprojektet ikke betraktes som en tradisjonell stor kraftutbygging. Dette er vedlikehold og videreføring av den verdifulle vannkraften vår i henhold til de føringer som er gitt av våre politiske organer. NVE har gjennom sin innstilling vektlagt at fordelene ved gjennomføring av prosjektet er større enn ulempene.

Prosessindustrien på Haugalandet:

Vi ser at kraftunderskuddet i denne regionen øker. Tall fra Statnett viser at underskuddet i det ytre området mellom Sognefjorden og Boknafjorden (inkl. Bergen og Haugesund) vil være 7 TWh i 2005. I prognosene er det forutsatt at økningen i det alminnelige forbruket blir 1 % i året og at planlagte utvidelser skjer ved industrianleggene på Karmøy, Husnes og Kolsnes. Det er da ikke tatt høyde for etablering av gasskraftverk på Kårstø og Kolsnes.

På grunn av den anstrengte kraftsituasjonen i området, har Statnett gjort avtale om momentan lastutkopling og reduksjon av forbruket i deler av prosessindustrien på Haugalandet ved effekttopper og ved ustabilitet i forsyningen. Dette er gjort for å kunne opprettholde den alminnelige forsyningen i området i slike situasjoner.

Den usikre kraftbalansen i dette området har medført at Statnett har søkt konsesjon for bygging av ny 300 kV linje fra Liastøl til Sauda. Dette vil avhjelpe krafttilgangen til dette området, samtidig som ny kraft fra opprustings- og utvidelsesprosjektet i Sauda vil gi en betydelig bedre effekt- og energisituasjon gjennom økt egenproduksjon innen området.

En opprusting av kraftverkene i Sauda vil derfor bidra til sikre grunnlaget for både prosessindustrien på Haugalandet og annen tradisjonell industri og næringsvirksomhet i denne regionen.

Sluttord:

PIL mener at opprusting og utvidelse av kraftverkene i Sauda er planlagt og utviklet i tråd med de politiske føringer som er gitt både gjennom Semerklæringen og tidligere stortingsmeldinger. Virkninger for natur og friluftsliv er små, samtidig som miljøeffekten vil være betydelig gjennom produksjon av ren og fornybar vannkraft. Produksjon av tilsvarende mengde ny kraft gjennom et tradisjonelt kullkraftverk, ville gitt en direkte miljøbelastning på 700 000 tonn CO₂. Gjennomføring av Saudaprojektet vil være ett av flere nødvendige tiltak for å redusere det økende gapet mellom forbruk og produksjon av elektrisk kraft.

PIL anbefaler derfor at Saudaprojektet gis konsesjon i samsvar med NVEs innstilling.

3.20 Suldal utviklingsselskap AS' uttalelse av 21. juni 2002

Suldal og Indre Ryfylke har tidlegare hatt større

vasskraftutbyggingar. Seinast Ulla Førre med oppstart i 1974 og med anleggstid på ca. 15 år. Dette førte til ei positiv utvikling i heile regionen. Folketalet gjekk opp, unge folk flytta til kommunen, det var optimisme. For det lokale næringsliv var dette ein ny mulighet og stor utfordring.

Kommunal- og arbeidsdepartementet engasjerte Rogalandsforskning for å sjå kva sysselsetting kraftutbygginga gav. Dette førte til to rapportar. «Kraftutbygging og sysselsetting» og «Suldal etter Ulla Førre. Sysselsettingsutvikling og tiltaksplanlegging» (universitetsforlaget). Det rapportane m.a. viste var at det i Suldal i ulike næringer vart oppretta 125 nye arbeidsplasser på grunn av Ulla Førre. Kvar tredje bedrift innan bygg, anlegg og transport hadde bortimot all omsetning knytt til Ulla Førre. Rapportane omfatta ikkje nabokommunane, men det ein med sikkerhet kjenner til, er at ringverknadene der og var store. Den kapasitet og kompetanse som vart bygd opp under Ulla Førre, er fortsatt i regionen.

Indre Ryfylke er nå inne i ein periode med stagnasjon og nedgang i folketalet. Ei ny kraftutbygging vil vera svært viktig for det lokale næringslivet. Suldal Utviklingsselskap AS som er ansvarlig for utvikling av næringslivet i Suldal, vil med dette gi full tilslutning til NVE si innstilling om opprustning og utviding av kraftverka i Sauda. Dette vil vera med på å gi indre Ryfylke eit nytt løft, og ny tru på framtida.

3.21 Sør-Norge Aluminium AS' uttalelse av 21. juni 2002

Sør-Norge Aluminium AS (SØRAL) er et middels stort aluminiumsverk i europeisk sammenheng med en kapasitet på 163 000 årstonn. Omsetningen er ca. 2,5 milliarder kroner pr. år. SØRAL eies av Hydro Aluminium AS (49,9%) og Alcan (50%). Bedriften er en hjørnesteinsbedrift og sysselsetter vel 400 faste ansatte, men sysselsettingseffekten er 3–4 ganger større enn tallet på fast ansatte.

Verket ligger på Husnes i Kvinnherad kommune i en region der prosessindustrien har sitt tyngdepunkt. De siste årene er verket blitt modernisert og utvidet, og årskapasiteten er øket fra 68 000 til 163 000 årstonn. I vår elektrolyseprosess benyttes forbakte anoder. Dette er en fordel m.h.t. miljø og energiforbruk, men gjør oss mer sårbar i tilfelle strømutfall. Innfrysing av elektrolyseovner kan skje etter kun kort tids utkopling.

Vi er kjent med faren for effektmangel i tunglastperioder vinterstid. En opprusting og utvidelse av kraftanleggene i Sauda vil redusere risikoen for

effektmangel for vårt vedkommende, da nye 400 MW og 1000 GWh blir etablert i vårt forsyningsområde.

Uttalelse:

Etter våre vurderinger anbefaler vi at opprustningen og utvidelsen av kraftverkene i Sauda gjennomføres etter den innstilling NVE har gitt.

3.22 Sauda Jeger- og Fiskerforenings uttalelse av 24. juni 2002

Storelva

Før utbyggingen av Saudavassdraget var Storelva ei god laks og sjørretelv. Rekordlaks på 23 kilo. Det er ikke bra for bygda, at den ikke står på liste for lakseførende elver. Foreningens mål er å opparbeide Storelva til ei god laks og sjørretelv. Vi har tro å at de få laksene som går opp i elva nå, skal bygge seg opp til en god stamme.

En minstevannsføring på 3 m³/s er et lite stykke på vei. For å få etablert en god laksestamme ser vi at minst en fordobling av denne vannføringen må til, 6–8 m³/s. Ut fra et økologisk og estetisk synspunkt bør vannet komme fra Storlidammen. For å gjøre forholdene ennå bedre bør Skarvåna og Liabekken renne fritt ned i vassdraget i perioden 15. juni–30. september.

Nordelva

Med den foreslåtte minstevannføringen vil forholdene for fisken blir forverret. Nordelva mistet mye av sin vannføring ved siste utbygging. En økning av minstevannføringen i Kvanndalselva og Fossdalselva fra 50 til 200 liter/sekund må til, for å minste litt på de negative virkningene.

3.23 Sauda kommunes uttalelse av 25. juni 2002

Sauda kommunestyre fattet i møte 18.06.02, i sak 33/02, følgende vedtak i saken:

«Sauda kommunestyre går inn for en opprustning og utvidelse av kraftanleggene i Sauda i samsvar med innstillingen av 23/4–02 fra NVE».

3.24 Norske industrikommuners sammenslutnings uttalelse av 24. juni 2002

Norske Industrikommuners Sammenslutning er en sammenslutning av norske industrikommuner som arbeider for å bedre industriens rammebetingelser i Norge. På årsmøtet i Meløy 13.–14. juni behandlet møtet Saudaprojektet og vedtok å gi følgende høringsuttalelse til Olje- og energidepartementet:

«Norske Industrikommuners Sammenslutning ser det som viktig at norsk industri sikres tilgang på elektrisk kraft. Dette vil ofte være en forutsetning for å kunne gjennomføre en modernisering og produksjonsøkning i bedriftene.

Selv om norske vannkraftressurser for en stor del av utbygget, kan kraftproduksjonen økes ved å effektivisere eksisterende anlegg. Saudaprojektet er en slik utbygging der man effektiviserer produksjonen uten å foreta de helt store naturinngrepene.

Norske Industrikommuners Sammenslutning minner om at vannkraft er en CO₂-fri og fornybar energikilde. I perioder har Norge måttet importere kraft for å holde produksjonen i gang. Det er miljøfiendtlig å importere kraft fra kullfyrte kraftverk eller kjernekraftverk i utlandet når alternativet er å produsere forurensningsfri energi i Norge.

Kraftkrevende industri er hjørnesteinsbedrifter i mange norske distriktskommuner, men industriens betydning for bosettingen i distriktene blir dessverre altfor ofte neglisjert i den offentlige debatten. Industrisamfunnene Sauda og Odda har de siste årene hatt en negativ befolkningsutvikling. Saudautbyggingen vil gi industribedriftene nye utviklingsmuligheter og vil dermed styrke disse industrisamfunnene.

Årsmøtet i Norske Industrikommuners Sammenslutning vil på denne bakgrunn gi sin fulle støtte til innstillingen fra NVE og vil sterkt oppfordre Olje- og energidepartementet å gjennomføre den i tråd med de fremlagte planer. Utbyggingen vil ivareta miljøhensyn samtidig som den vil gi sikre arbeidsplasser og opprettholde levedyktige lokalsamfunn i regionen».

3.25 Nito Nord Rogaland og Sunnhordland avdelingsuttalelse av 24.06.02

Vi har Sauda som en del av vårt ansvarsområde. Vi ønsker å støtte Sauda kommune, Nito-medlemmene i Sauda og industrien i området ved å få fram fordelene og nødvendigheten av utbygging av «Saudaprojektet».

Det er noen pressgrupper som er mot alle former for kraftutbygging selv om det er gass, vind, vann eller atom som er kraftkilden. Vi ønsker å støtte denne skånsomme og veloverveide utbyggingen som tar nødvendig hensyn til alle berørte parter. Vi mener at når tilgangen på ny kraft er så lav som nå og når kraft og effektbehovet i Norge er akutt, må hensynet til samfunnet komme foran nærinteresser.

Med den krafttilgang vi har nå, samt at gasskraft er utsatt, ser jeg en absolutt trussel i at prosessindustrien blir salderingspost når kraftregnskapet skal gjøres opp. Saudaprojektet vil ikke redde kraftsituasjonen i vårt distrikt, men vil sammen med ny linje mellom Ulla-Førre og Sauda bidra til at kraftoppdekningen i området mellom Boknafjorden og Sognefjorden blir balansert i årene fremover.

Vi har her sammenfattet en del opplysninger og argumenter fra Samarbeidsrådet i Sunnhordland og ordføreren i Sauda.

1. Styret rår til ei opprustning og utviding av kraftanlegga i Sauda, i tråd med NVE si innstilling. Styret vurderer fordelene med utbygginga som større enn ulempene.
2. I styret si vurdering er det lagt vekt på at dette er eit viktig prosjekt for regionen, både med omsyn til kraft og effekt tilgang, og den auka aktivitet dette vil føre til.

Sunnhordland, Nord-Rogaland og Hardanger utgjør eit av Norge sine tyngste områder innan energiintensiv industri. Det er av nasjonal verdi at denne industrien har gode rammer. Rein, fornybar energi i form av vasskraft er eit viktig element i dette.

I eit notat frå Opheim, ordføreren i Sauda, er det lagt ved følgjande informasjon om utbygginga:

I 1991 sendte Saudefaldene, Statkraft og Sunnhordland Kraftlag (Saudaprojektet) i fellesskap forhåndsmelding til NVE om opprustning og utviding av kraftverkene i Sauda. Verneplan IV og Samla Plan for vassdrag ble behandlet av Stortinget i 1993. I forbindelse med Verneplan IV ble Hamrabø- og Etnevassdraget verna. Vannføringen

i Langfossen er vernet i fem sommermåneder gjennom verneplan II. De andre vassdragene som er omfattet av forhåndsmeldingen er plassert i kategori 1 i Samla Plan. Vassdrag i kategori 1 er åpne for søknad om konsesjon for utbygging.

Som følge av Verneplan IV ble det nødvendig å endre noe på de tekniske løsningene. I tillegg har NVE pålagt utskifting av rørgatene til kraftverkene Sauda I, II og III. Med de nåværende planene, har NVE gitt en utsettelse med å skifte rørene til år 2007.

Senere er planene utviklet videre med tanke på å gjøre projektet bedre teknisk og økonomisk, og dessuten se på løsninger som kan redusere de negative virkningene på natur og miljø.

Konsesjonssøknaden, som ble sendt NVE skuddårsdagen i år 2000, er fremmet av Saudaprojektet. Det er Elkem ved AS Saudefaldene og Sunnhordland Kraftlag AS som står bak. Rettighetene i Storelvvassdraget tilhører i hovedsak Statkraft, men er av Stortinget leiet ut til Saudaprojektet fram til 2030. Rettighetene i Lingvang/Tengesdal eies av Sunnhordland Kraftlag AS.

«Saudaprojektet» berører 4 kommuner (Sauda, Suldal, Etne og Odda) og 2 Fylkeskommuner (Rogaland og Hordaland).

Søknaden gjelder opprustning og utvidelse av tidligere utbygging i Sauda og omfatter ny konsesjon for eksisterende reguleringer samt overføring av nye nedbørsfelt og nybygging/ombygging av flere kraftstasjoner.

De omsøkte planene innebærer en bedre utnyttelse av allerede utbygde ressurser. Flere av de eksisterende kraftverkene har maskininstallasjoner med begrenset kapasitet og dermed lange brukstider. Av sikkerhetsmessige årsaker er det også gitt pålegg om utskifting av rørgater. Omsøkte nye kraftverkinstallasjoner innebærer en vesentlig økning av installert effekt, hele 400 MW som vil gi en bedre tilpasning til dagens kraftsystem. Flomtapene som i dag utgjør rundt 180 GWh/år i tapt produksjon vil redusere til om lag 20 GWh/år.

NVE anbefaler at det gis ny konsesjon til eksisterende reguleringer og at det gis tillatelse til nye overføringer.

NVEs innstilling vil gi 960 GWh ny kraft.

De største nye overføringer er, se tabell 3.4.

Vurdering:

NVE si innstilling inneber ei investering på ca. 2,5 mrd. kroner. Dette vil gje mellom 1300 og 1400 årsverk fordelt over ein anleggsperiode på 7 til 8 år (snitt ca 200 arbeidsplassar pr. år).

Tabell 3.4 De største overføringer er:

Åbødalsvassdraget	105 GWh/år Minstevannføring på 800 l/sek Terskelbygging
Lingvang/Tengesdalsvassdraget	138 GWh/år Minstevannføring på 450 l/sek (Lingvang) Minstevannføring på 1001/sek (Tengesdal)
Slettedalselvi	45 GWh/år
Maldal/Sagelva	87 GWh/år Minstevannføring på 300 l/sek Terskelbygging
Nordoverføringen	NVE anbefaler ikke at Vaulovassdraget med Langfossen utnyttes til Kraftproduksjon. Overføring av Saltåna anbefales ikke.
Dette gir:	160GWh/år

En opprustning og utviding av anlegga vil utløysa næringsfond til kommunene. For Odda og Sauda vil det utgjere 90 millioner kroner, der Sauda har vedteke at desse skal nyttast til delfinansiering av veg mellom Etne og Sauda, som vil binde regionane Ryfylke og Sunnhordland/Hardanger nærare. Ved at felles bu og arbeidsmarknad blir større vil dette kunnen dempe fråflytting frå regionen. Innan regionen frå Sognefjorden i nord til Boknafjorden i sør er det mangel på krafttilgang. Dette prosjektet vil føre til ein betre balanse i dette kraftmarkedet.

Vannkraft er ein rein, CO₂ fri og fornybar energi. Saudaprojektet vil bidra vesentleg til Noreg sine klimaforpliktsar. Dersom me må importere tilsvarende energi frå kolfyrte anlegg, vil dette seia 700.000 tonn CO₂.

BP har planer om å elektrifisere sine installasjonar i Nordsjøen. Dette ønskjer dei fordi det er eit politisk mål å effektivisere kraftanlegga (gasskraft) offshore, og fordi disse anlegga forureinar mykje. Vidare vil dette bidra positivt for tryggleiken og BP aleine vil trenge 1 TWh.

Saudaprojektet er ulik andre vasskraftprosjekt. Her er det ingen nye demningar og naturinngrep avgrensar seg i hovudsak til tunneldrift i fjellet, steintippar og anleggstasjonar. Det er lagt vesentleg vekt på tiltak som minstevassføring, plassering og utforming av tippar og etterbruksverdi. I det vidare arbeid vil kommunene og «utbygger» måtte samarbeide tett for å finne optimale løysingar for anlegget.

Framlegg til vedtak:

1. Styret rår til ei opprustning og utviding av kraft-

anlegga i Sauda, i tråd med NVE si innstilling. Styret vurderer fordelane med utbygginga som større enn ulempene.

2. I styret si vurdering er det lagt vekt på at dette er eit viktig prosjekt for regionen, både med omsyn til kraft og effekt tilgang og den auka aktivitet dette vil føra til.

Vedtak:

Samrøystes vedteke.

NITO Nord Rogaland og Sunnhordland avd. vil som teknolog organisasjon og med kompetanse innen fagfeltet støtte denne kraftutbyggingen og vil be om at behovene til flertallet i befolkningen og Saudasamfunnet legges mer vekt på enn enkelte pressgrupper sine argumenter.

3.26 Rogaland fylkeskommunes uttalelse av 25. juni 2002

Det er i Fylkesutvalget den 24.06.02 fattet følgende vedtak:

1. Rogaland fylkeskommune støtter NVE sin innstilling i forbindelse med konsesjonssøknad for opprusting og utvidelse av vannkraftproduksjonen i og omkring Sauda. Rogaland fylkeskommune har i samme sammenheng merket seg at NVE vurderer virkningen for vassdragnaturen i området som små, og betydelig mindre enn de fordelene en utvikling av ressursene vil gi. Minstevannføring, biologi og botaniske hensyn til naturen er ivaretatt på en forsvarlig måte. Rogaland fylkeskommune legger vekt på at slik videreutvikling av vannkraftressursene vil skaf-

fe fram forurensningsfri og fornybar energi i betydelig mengde og som distriktet har behov for.

Rogaland fylkeskommune legger også avgjørende vekt på den positive virkning prosjektet vil gi for næringsutviklingen i Indre Ryfylke.

2. Rogaland fylkeskommune støtter også øvrige tiltak som kan gjøre en utbygging i Saudafjellene lønnsom for eksempel utbedring og forsterkning av rørgater, turbiner, generatorer samt utvidelser der dette kan kombineres med nødvendige naturvern hensyn.
 3. NVE har redusert det omsøkte prosjektet betydelig. NVE har lagt inn ikke ubetydelig minste vassføring som har betydning for både det biologiske mangfold og naturopplevelse.
 4. Dersom sentrale myndigheter sier nei til utbygging vil Rogaland fylkeskommune anbefale at sentrale myndigheter bidrar til en positiv utvikling av dette området ved at Sauda, Suldal, Etne og Odda kommuner gis kompensasjon på minimum de framforhandlede avtaler mellom søker/utbygger, slik at de prioriterte prosjektene i «Transportplan for Ryfylke» (Sauda-Etne veg og Sandsfjord bru) og lokalt prioriterte vegprosjekt kan realiseres.
- Rogaland fylkeskommune viser i den sammenheng til tidligere konsesjonsbehandlinger i Stortinget der lokalsamfunn er kompensert for ikke utbygde vassdrag. Rogaland fylkeskommune vil sterkt tilrå at slik kompensasjon blir gitt dersom sentrale myndigheter velger helt eller delvis vern av ikke utbygde vassdrag.

Protokolltilførsel:

Venstre og SV står på alternativ 2000 og fylkestingets høringsuttalelser.

3.27 Energibedriftenes landsforenings uttalelse av 26. juni 2002

EBL er kjent med innstillingen fra Norges vassdrags- og energidirektorat om oppgradering og utvidelse av kraftverkene i Sauda, og vi vil med dette gi vår tilslutning til innstillingen.

Innstillingen viser at det nå legges fram planer om et moderne kraftutbyggingsprosjekt som tar nødvendige hensyn til natur- og miljøinteressen. Dette er i tråd med intensjonen i St.meld. nr. 37 (2000–2001), «Om vasskrafta og kraftbalansen», der en er positiv til vannkraftprosjekt som gjelder opprusting og utvidelser som ikke er til nevneverdig skade for urørt natur.

Utgangspunktet for det nye prosjektet er delvis gamle anlegg med behov for oppgradering, blant annet utskifting av rørgater til de tre eldste kraftverkene. Det har vært gjennomført et omfattende planarbeid for å kartlegge mulighetene og konsekvensene av å utnytte vannressursene i området på en bedre måte. NVE legger i sin innstilling vekt på at prosjektet innebærer en vesentlig bedre utnyttelse av tidligere utbygde vassdrag, og at overføringer av nytt vann fra naboelever og -bekker bidrar til en effektiv energitilgang som vil ha vesentlig betydning for kraftoppdekningen.

I debatten omkring fremtidige vannkraftprosjekter har det fra naturverninteressene vært fokusert ensidig på negativ miljøeffekter av store vannkraftprosjekter. Saudaprojektet kommer i kategorien «store vannkraftprosjekter» og blir da beklageligvis av disse interessene automatisk rubrisert som miljøskadelig. Prosjektet NVE har gitt innstilling til er på 2 TWh, hvorav 960 GWh er ny kraft. Modernisering av eksisterende infrastruktur for å utnytte en fornybar ressurs vil gi et bidrag til en anstrengt kraftbalanse, og til sysselsetting og verdiskapning i distriktet. Hensyn til miljøet er tatt gjennom krav om minstevannføringer og andre avbøtende tiltak. Disse hensyn fører til at NVE mener at ulempene for natur og friluftsliv vil reduseres til et akseptabelt nivå.

I en situasjon der klimaproblemet globalt sett er den største miljøutfordringen vi står overfor, St.meld. nr. 54 (2000–2001) «Norsk klimapolitikk», vil det være meget god miljøpolitikk å tilrettelegge for moderne vannkraftprosjekt som bidrar til redusert utslipp av klimagasser. I denne sammenheng er Saudaprojektet et godt miljøprosjekt, der klassisk naturvern er hensyntatt på en måte som ikke hindrer miljøvennlig utnyttelse av en fornybar ressurs.

EBL støtter innstillingen fra NVE om oppgradering og utvidelse av Saudaprojektet da vi mener dette er i tråd med god og tidsriktig energi- og miljøpolitikk.

3.28 Etne kommunes uttalelse av 18. juni 2002

Etne kommunestyre fattet følgende vedtak i møte 18. juni 2002:

«Etne kommune ser det som avgjerande for utviklinga i regionen og dei berørte kommunane, at der vert gitt løyve til ei omfattande kraftutbygging i Sauda og fjellområda rundt. Dette utifrå omsyn til både næringsliv, samferdsle,

busetnad og velferdstilboda i dei involverte lokalsamfunna.

Etne kommune er på generelt grunnlag positiv til Saudaprojektet, slik planane no ligg føre i tilrådinga frå NVE. Såleis seier vi ja til ei redusert Nordoverføring, der Langfoss og Saltåna er tekne ut av projektet.

Etne kommune godtek samstundes framlegg til ny utbyggingsavtale frå konsesjonssøkar, basert på eit avtalt næringsfond på frå 4 til 9 mill., avhengig av kraftpris. Ordføraren får fullmakt til å ferdigforhandla utbyggingsavtalen, for endeleg godkjenning i Formannskapet. Dersom usemje i sluttforhandlingane skulle medføre at det ikkje vert nokon avtale, krev Etne kommune sekundært eit tradisjonelt næringsfond på 6 mill. kr. Som grunngeving for kravet vert det vist til sakspapira, t.d. til omtalen av dei negative verknadene ved Nordoverføringa.

Trass i at Etne kommune meiner dei positive sidene ved utbygginga no er i overvekt for vår del, finn vi det dokumentert at dei negative verknadene er langt større enn det vert tilrådd kompensasjon for. Vi legg då også til grunn at der ikkje ligg inne pålegg om minstevassføring, anna enn 50 l/sek. i Sagelva frå 1. juni–30. september. Etne kommune krev kompensasjonen auka til 50.000 kr pr. år til fond for opphøp fisk/vilt/friluftsliv (jf. post 8 V i framlegg til konsesjonsvilkår). For fullstendig grunngeving blir det vist til saksutgreiinga (kapt. under Vurdering) og vedlegg).

Administrasjonen i Etne kommune vil ha høve til å kome med merknader til detaljplanane for bekkinntaka i vår kommune. Plassering og utforming av inntaka må gjerast så skånsamt som mogleg, og steinsetting av konstruksjonane må vurderast.

Etne kommune går sterkt imot tilleggsfeltet til Plan 97, dvs. overføring vidare mot Vinter-tun, dersom det vert vurdert å ta desse planane inn igjen i projektet. Fråføring av meir vatn frå Fjærevassdraget vil m.v. gi ytterlegare auka miljøkonfliktar og sterkt redusert lønsemd for moglege mindre kraftprosjekt i Fjæra/Rulles-tad.

Dersom det vert vedteke større utbygging enn NVE tilrår, tek Etne kommune atterhald om at næringsfond og anna kompensasjon må aukast tilsvarende.

Etne formannskap forhandlar vidare med utbyggjar om avbøtande tiltak i utbyggingsområde.»

3.29 Hordaland fylkeskommunes uttalelse av 28. juni 2002

Fylkesutvalet i Hordaland gjorde følgjande vedtak i sak 186/02 i møte 26.02.02:

1. Fylkesutvalet i Hordaland har tidlegare gått i mot nordoverføringa med overføring av Langfoss. Fylkesutvalet går også imot at det vert gjeve konsesjon til den reduserte nordoverføringa, av omsyn til friluftsinnteresser, inngrepsfri natur og kulturverdiar i området.
2. Fylkesutvalet vil ikkje gå i mot at det vert gjeve løyve til dei to overføringane i Odda; Slettedalselvi og Reinsvatnet. Ein føreset at vassforsyninga til Håra vert erstatta, og at pliktane i høve kulturminnegransking vert ivareteke.

3.30 Vernegruppa for Saudavassdragas uttalelse av 01.07.02

Samandrag

NVE har i si innstilling til Olje- og energidepartementet i stor grad etterkomme utbyggjar sine ønske i forhold til konsesjonssøknaden. Vernegruppa for Saudavassdraga stør ikkje ei slik utbyggingsløyving. NVE har gjort høyringsrunden til eit spel for galleriet ved å oversjå sentrale høyringsinstansar. Me meiner NVE neglisjerer

- naturverdiane som vassdraga representerer
- viktige høyringspartar sine klare nei til utbygging
- sentrale myndigheiter sine signal om at tida for dei store vasskraftutbyggingane er forbi.

Av omsyn til lokale, regionale og nasjonale friluftss- og naturverninteresser må Lingvong, Tengesdal Malldal, Sagåna, Åbøelva, og dei åtte elvene i Indre Etnefjell takast ut av utbyggingsplanene. Me vil poengtere at sjølv om konflikten av dei enkelte inntak vil vere store, ligg den største konflikten i mange tilfelle i at eit større område mistar sin identitet og karakter.

Etter at NVE si innstilling blei kjend, har kommunane og fylkeskommunen forhandla med utbyggjar. Med utsikter til større erstatning har dei i ny uttale gått inn for størst mogleg utbygging. Krise i kommuneøkonomien og utkantane sine forbyggingsproblem blir brukt som argument. Sett i eit lengre tidsperspektiv blir likevel forskjellen på lokal samfunnseffekt av full eller redusert utbygging ikkje stor, mens naturverdiane som går tapt ved full utbygging er svært stor.

Problema i distrikts-Noreg må løysast gjennom sentrale politiske verkemiddel, ikkje gjennom konfliktfylte vasskraftprosjekt. Vernegruppa vil likevel poengtere at ei redusert utbygging som tek dei urørte vassdraga på alvor, t.d. Alternativ 2000, vil kunne skape ein vekstimpuls i regionen. Vernegruppa stør ei slik utbygging.

Tidlegare var ei vasskraftutbygging og ein panelomn svaret på ei kvar energiutfordring. Slik er det ikkje lenger. Me treng ein energipolitikk som tek høgde for ulike energiberarar og der ENØK vert tillagt den vekt den burde ha.

Vernegruppa ser positivt på at Langfossen og Saltåna er tekne ut av prosjektet. Når det gjeld minstevassføring i Storelva er me med små merknader positive til denne.

Bakgrunn – om uttalen

Planene for vidare kraftutbygging i Sauda-området var ute til brei høyring hausten 2000. Vernegruppa ga ei omfattande høyringsuttale, og me viser til denne. Vår konklusjon var:

Av hensyn til lokale, regionale og nasjonale frilufts- og naturverninteresser må Lingvong, Tengsdals, Malldal, Sagåna, Åbøelva, Langfoss og dei andre elvene i Indre Etnefjell tas ut av utbyggingsplanene. Vernegruppa støtter en utbygging etter Alternativ 2000.

Vår konklusjon står fast. Det er ikkje kome vesentlege nye moment i saka.

NVEs innstilling

NVE har i si innstilling til Olje- og energidepartementet berre sagt nei til utbygging av to vassdrag, Langfoss og Saltåna. NVEs forslag til utbygging tyder såleis at heile 15 elver og bekkar er truga av utbygging. I seks av desse er det foreslått minstevassføring.

Utbyggjar sine ønske i forhold til konsesjons-søknaden er i stor grad etterkome. NVE har med andre ord valt å neglisjere dei sterke frilufts- og naturvernomsyn som ei rekke sentrale høringspartar sterkt har poengtert.

Alternativ 2000 som er fremma av Vernegruppa blir enkelt avvist av NVE. Dette til tross for at det er fullt mogleg å kombinere verneomsyn og utbygging i Sauda. Dette er ikkje lønnsamt, seier utbyggjar. «Det er et luftslott. Alternativ 2000 vil aldri realiseres, det er for dyrt. «På same vis blei det for to år sida gjort klårt frå utbyggjar si side at ei nordoverføring utan Langfossen (Vaula) var uaktuelt, medan dette no ser ut til å vere ei fullt akseptabel del av planene.

Utbyggjar tar på seg eit stort ansvar ved sin kategoriske avvisning av Alternativ 2000. Det same gjer dei politikarane som ukritisk kjøper denne argumentasjonen. Me vil minne om det same blei gjentatt til det kjedsommelege av utbyggjaren i Øvre Otta. Då Stortinget der vedtok ei halvert utbyggingsløyning i forhold til søknaden, var utbyggjar kort tid etterpå svært interessert i ei halv utbygging.

Gjennom Alternativ 2000 har Vernegruppa lagt fram for NVE utbyggingskostnader som er lågare enn dei som utbyggjar operere med i konsesjons-søknaden. NVE har ikkje kommentert desse tale – dei har einsidig støtta seg på utbyggjar sine tal. Det er og klårt at NVE si oppfatning av kva som er lønnsamt varierer ut frå situasjonen. I samband med kraftutbygging i Nordland uttalte NVE nyleg at: «Utbyggingen har en forholdsvis høy utbyggingspris. Totalkostnaden ligger likevel innenfor en samfunnsøkonomisk akseptabel ramme.» Kostnaden for denne utbygginga var på 2,49 kr/kWh. Totalkostnaden for Alternativ 2000 er på 2,30 kr kWh (utbyggjar sitt tal). Vernegruppa vil og minne om at Sunnhordland Kraftlag som er medutbyggjar i Sauda har søkt om konsesjon for ei utbygging i Blådalsvassdraget til 4 kr/kWh. Sunnhordland kraftlag argumenterer her med at dei her har gjort ei samla vurdering av heile vassdraget, som og er bygd ut tidlegare.

NVE si neglisjering av naturverdiar

Ei utbygging etter NVE si innstilling vil føre til dramatiske naturinngrep i dei yttarst få områda som står att etter at Rogaland allereie har bygd ut meir for vasskraftsformål enn noko anne fylke i landet. Me vil minne om at berre 8% av Rogaland sine vassdrag er verna, mot 20 % for landet sett under eitt.

Når det gjeld naturverdiane i Saudafjella, har to av staten sine fagdirektorat kome til ulike og motstridande syn. Vernegruppa meiner det er mildt sagt ulogisk å legge NVEs vurderingar med omsyn til naturverdiar til grunn – når deira vurderingar er imøtegått direkte av Direktoratet for Naturforvaltning.

For Vernegruppe er det også ulogisk å tillate utbygging av nye vassdrag i området (Skaulen) som Norsk Sti og Løypeplan forslår skal vere uten tilrettelegging for friluftsliv, og som bør bli vurdert verna etter Naturvernlova. På den eine sida skal ein altså ta vare på «villmarkspreget» i Skaulenområdet ved å leggje restriksjonar på for eksempel raude T-ar, på den andre sida legg ein opp til å fjerne vassføring i elvane. Det er ingen logikk i dette.

Dei fleste partia på Stortinget har vore einige om at tida for dei store vasskraftutbyggingane er forbi. Då er det galt å bygge ut svært verdifulle og kontroversielle vassdrag. Aldri før har urørt vassdragsnatur hatt større verdi enn i dag.

Minstevassføringa i dei urørte vassdraga er ikkje foreslått ut frå kva som er naturmessig akseptabelt, snarare ut frå kva som er økonomisk akseptabelt. På veg opp langs Sagelva vil ein ikkje lenger oppleve ei elv som buldrar i flaumane, i Hylsfjorden vil ikkje lenger Lingvongfossen «fylle» fjorden med fossesprut. Og utan flaumar som renskar elveløpa vil mykje gro igjen og elveløpa og landskapa endre seg.

Vassdraga vil ikkje framstå som urørte etter utbygginga, sjølv ikkje NVE sitt forslag til minstevassføring kan gjere noko med det. Med 450 liter i sekundet vil for eksempel Lingvongvassdraget vere ein «bekk» til minne om eit av dei siste krampaktige forsøka på å forlenge vasskraftepoken i Norge.

Vernegruppa er rimeleg nøgd med minstevassføringa som det legges opp til i Storelva sjølv om me meiner vårt forslag ville gitt eit noko betre minstevassføringsregime enn foreslått frå NVE. Me har og forstått det slik at Skiftesbekken vert tatt ut av reguleringa – det er positivt. Det er viktig å presisere at tapping av vatn frå Storlivatn ikkje må skje ved botntapping da dette vil gi for lave temperaturer om sommaren og for høg temperatur om vinteren. Erfaringane frå ei rekkje andre regulerte vassdrag med denne høysinga er svært dårlege.

NVE si neglisjering av høyringspartar

Følgjande store og viktige politiske organ meinte ulempene for natur- og friluftsliv var større enn fordelane med ei full utbygging. Dei sa med andre ord nei til vidare kraftutbygging i den størrelsesorden som utbyggjar la opp til. Dei fleste aktørane støtta ei redusert utbygging etter Alternativ 2000.

- Suldal kommune
- Etne kommune
- Rogaland fylkeskommune
- Hordaland fylkeskommune
- Fylkesmannen i Rogaland
- Fylkesmannen i Hordaland

Natur- og friluftslivsorganisasjonar som uttalte seg, samt Direktoratet for Naturforvaltning, sa og eit klårt nei til utbygging av urørte vassdrag.

Me meiner difor at NVE har gjort høyringsrunden til et spel for galleriet ved å neglisjere sentrale høyringsinstansar.

NVE si neglisjering av tidlegare vedtak og planer

Myndighetene har vurdert dei urørte vassdraga i Saudaprojektet ei rekkje gongar også før høyringsuttalen til NVE i år 2000. Dette har vore i samband med Samla plan for vassdrag, Verneplan for vassdrag 4, Norsk sti og løypeplan, førehandsmeldinga for Saudaprojektet, samt ordinært kommune- og fylkesplanarbeid. I Suldal (Lingvong- og Tengesdalsvassdraget) og i Rogaland fylke (Lingvong, Tengesdal-, Sagåna, Maldal- og Åbødalselva) har dette arbeidet over lengre tid konkludert med at vern er ønskeleg.

Bakgrunnen for dette er både at området har store naturverdiar, og at Rogaland allereie har vore utsett for store kraftutbyggingar meir enn noko anna fylke.

NVE si neglisjering av vassdraga når det gjeld supplering av verneplanen

Vernegruppa kan slå fast at NVE blandar saman si rolle i forhold til arbeidet med supplering av Verneplan for vassdrag og si rolle med å lage innstilling for Saudaprojektet.

Alle vassdraga i Skaulenområdet blei vurdert i samband med Verneplan 4. Når det gjaldt Lingvong- og Tengesdal var alle i verneutvalet, bortsett frå ein representant frå NVE, for vern av *et «større sammenhengende område i disse traktene»*. Den siste representanten viste til *«at det for tiden pågår en helhetlig planlegging av vassdragene mellom Åkrafjorden og Hylsfjorden.... Å verne disse vassdragene nå vil være å forgripe resultatet av denne planleggingen»* (NOU 1991: 12A). Vassdraga blei ikkje verna.

Ved forslag til supplering av verneplanen tidligare i år (NVE/DN) blei igjen vassdraga i Skaulenområdet foreslått vurdert. I NVE sitt utval av vassdrag heiter det *«Vassdrag med vesentlige verneverdier som er uberørt av inngrep og helhetlige vassdrag som har et betydelig konfliktpotensiale i forhold til vasskraftutbygging er blitt vektlagt i utvelgelsen»*.

Det burde vore sjølv sagt at vassdragsperlene i Saudaprojektet sitt område blei tekne med ut frå desse kriteria. Det blei dei *ikkje*. Nok ein gong tapte vassdraga i kampen om å bli verna; *ikkje* på grunn av manglande verneverdiar, men på grunn av planar om kraftutbygging. Det er uakseptabelt at Saudavassdraga ikkje får ei reell vurdering i forhold til vern. Etter Vernegruppa sitt syn er ikkje dette seriøs vassdragsforvaltning og me finn grunn til å stille spørsmål ved NVE si dobbeltrolle i denne saka.

Nok kraft – konfliktfylt Saudautbygging unødvendig

Det er overskott av kraft i den marknaden Noreg er ein del av. Flaskehalsar i overføringane av kraft gjør at det oppstår effektproblem når forbruket er som høgast. Men tiltak på forbrukarsida er miljømessig og samfunnsøkonomisk langt betre enn å bygge kraftverk i Sauda for å løyse effektproblema.

I eit normalår vil den norske kraftproduksjonen vere mindre enn det norske elforbruket. I eit internasjonalt kraftmarknad er det ikkje naturleg at kvart land har balanse mellom forbruk og produksjon. Poenget er jo å utnytte dei samla energiresursane på ein meir effektiv måte. Likevel bør Noreg som et land rikt på energiresursar ikkje basere seg på nettoimport av kraft.

Sidan økt produksjon i Noreg verken er økonomisk eller miljømessig attraktivt, ligg løysinga på forbrukersida. Det er mange ubrukte moglegheiter for å effektivisera bruken av den elektrisiteten me allereie har. Elavgifta er eit viktig verkemiddel for å gi eit signal til forbrukarane, men det statlege organet for energiomlegginga, Enova, bør også få sjansen. I tillegg kan krav til energieffektivitet i industrien, i bygningar og for produkt vere aktuelt.

Ein tredjedel av el-forbruket vert nytta til oppvarmingsformål. Dette forbruket kan i stor grad erstattast at fleksible energibærarar med vannbåen varme, enten desentralisert eller i eit fjernvarmesystem. Bruk av bioenergi, varmepumper og spillvarme er miljømessig interessante alternativ som vil kunne redusere behovet for elektrisitet til oppvarming.

Det følgjer av dette at det ikkje er behov for å bygge ut meir konfliktfylt vasskraft. Meir effektiv bruk av den energien vi allereie har vil kunne framskaffe like mykje energi for ein rimelegare penge, og miljøgevinsten ville bli langt større.

Kommentarar til debatten etter NVE si innstilling

Fleire tunge viktige høyringspartar som for to år sidan sa eit klårt nei til full utbygging i Sauda har gjort ei kuvending går no inn for tilnærma full utbygging. Det er viktig å sj kva slag argumentasjon kommunar og fylkeskommune legg til grunn for dette.

Dei siste åra har det vore aukande turbulens kring kommunane sin økonomi, særleg i distrikts-Noreg. Kommunepolitikarar føler seg makteslause fordi dei blir påført kostnader dei ikkje er i stand til å dekke inn. Samstundes har Indre Ryfylke fråflytting som forsterkar dette problemet. Profesjonell lobbyverksemd i seinare tid med hjelp av informa-

sjonsrådgjevarfirmaet Geelmuyden Kiise har hatt auke i næringsfonda til kommunane som «agn». Saman har Sauda kommune, Elkem og næringslivet greidd å «kjøpe» dei andre kommunane. Slik kan nasjonale naturverdiar gå tapt fordi utkantkommunar ikkje har råd til å seie nei til størst mogleg næringsfond og størst mogleg ringverknadar.

Det er vel ingen i distrikta som er ueinig i at folketalsutviklinga er bekymringsfull. Vernegruppa vil likevel poengtere to forhold:

For det fyrste er forskjellen i sysselsetjings-effekt ikkje så stor mellom ei full- og ei redusert utbygging som det er skapt inntrykk av. For det andre må ein minne om at halvparten av landet sine kommunar har hatt nedgang i folketallet dei siste ti-åra. Dette er derfor eit problem som må løysast gjennom sentrale politiske virkemiddel, ikkje gjennom konfliktfylte vasskraftprosjekt.

3.31 Eramet Norway AS' uttalelse av 28. juni 2002

Vannkraft er grunnlaget for etablering av smelteverksindustrien i Sauda og det samfunnet som er bygd opp her inne i fjorden.

Sammen med utviklet teknologi, kunnskap og erfaring bygd opp gjennom generasjoner, gjør vannkraften at denne industrien produserer metaller med mindre belastning på miljøet enn andre steder i verden.

Prosessindustrien er den klart største eksportnæringen i fastlands-Norge. Om lag 50 % av vareeksporten kommer fra denne industrien.

Svært mange av bedriftene i denne industrien er lokalisert til distriktene og er hjørnestensbedrifter slik som i Sauda. Underleveranser fra andre industrisektorer og tjenesteytende næringer gjør at sysselsettingseffekten er betydelig større enn de som er direkte ansatt ved smelteverkene.

Negativ utvikling av kraftbalansen i Norge

Det norske kraftmarkedet er i dag en integrert del av det nordiske markedet. Med en produksjon i et normalår på 119 TWh og et årlig forbruk på 125 TWh, gir dette et klart underskudd i kraftbalansen. Gjennom den økningen vi ser i alminnelig forbruk av kraft og den usikkerhet det er knyttet opp til innfasing av alternative energikilder og økte importmuligheter, er vi svært bekymret over situasjonen og de utslag dette kan ha for den industrien vi representerer.

Vi ser det som svært viktig at vi tar vare på og utvikler vannkraften vår videre, samtidig som det

satses på både ENØK og andre fornybare energikilder. Vi arbeider planmessig med ENØK-tiltak som medfører mindre energiforbruk pr. tonn produsert metall, samtidig som vi også ser på alternativ bruk av spillvarme og videre utnyttelse av ovngass til elektrisitetsproduksjon.

Opprusting og utvidelse av kraftverkene i Sauda

Saudefaldene har i dag delvis gamle anlegg der det blant annet er gitt pålegg om utskifting av rørgater til de tre eldste kraftverkene.

Prosjektet NVE har innstilt på, gir en produksjon på ca. 2000 GWh, hvorav 960 GWh er ny kraft. NVE har lagt vekt på at dette gir et betydelig bidrag til kraftbalansen og at prosjektet gir tilgang på ca. 400 MW ny effekt.

NVE legger vekt på at prosjektet innebærer en vesentlig bedre utnyttelse av tidligere utbygde vassdrag og at overføring av nytt vann fra naboelever og -bekker bidrar til en effektiv energitilgang som har vesentlig betydning for kraftoppdekningen. Gjennom krav om minstevannføring og andre avbøtende tiltak påpeker NVE at ulempene for natur og friluftsliv reduseres til et akseptabelt nivå.

Vi er svært enig med NVE i den vurdering som er gjort. Dette er vedlikehold og videreføring av vannkraftanleggene i henhold til de føringer som er gitt av våre politiske organer. NVE har gjennom sin innstilling vektlagt at fordelene ved gjennomføring av prosjektet er større enn ulempene.

Vi vil også påpeke at selv om det kan utløses en stor kraftmengde gjennom opprusting- og utvidelse av kraftverkene i Sauda, må ikke prosjektet betraktes som en tradisjonell stor kraftutbygging.

Prosessindustrien i Sauda og på Haugalandet

På grunn av den anstrengte kraftsituasjonen i vår region, har Statnett gjort avtale om momentan lastutkopling og reduksjon av forbruket i deler av prosessindustrien ved effekttopper og ved ustabilitet i forsyningen. Dette er gjort for å kunne opprettholde den alminnelige forsyningen i området i slike situasjoner.

Ut fra tall fra Statnett, vil underskuddet i det ytre området mellom Sognefjorden og Boknafjorden (inkl. Bergen og Haugesund) være 7 TWh i 2005. Den usikre kraftbalansen i dette området har medført at Statnett har søkt bygging av ny 300 kV linje fra Liastøl til Sauda. Dette vil avhjelpe krafttilgangen i området samtidig som ny kraft fra opprustings- og utvidelsesprosjektet i Sauda vil gi en betydelig bedre effekt- og energisituasjon gjennom økt egenproduksjon.

En opprusting av kraftverkene i Sauda vil derfor bidra til å sikre grunnlaget for både prosessindustrien i Sauda og på Haugalandet og annen tradisjonell industri og næringsvirksomhet i denne regionen.

Anbefaling

Vi finner at opprusting- og utvidelse av kraftverkene i Sauda er planlagt og utviklet i tråd med de politiske føringer som er gitt både gjennom Semerklæringer og tidligere stortingsmeldinger. Virkninger for natur og friluftsliv er små, samtidig som miljøeffekten vil være betydelig gjennom produksjon av ren og fornybar vannkraft. Produksjon av tilsvarende mengde ny kraft gjennom et tradisjonelt kullkraftverk, ville gitt en direkte miljøbelastning på 700 000 tonn CO₂.

Vi deler den bekymring NVE har uttrykt når det gjelder gapet mellom forbruk og produksjon av elektrisk kraft og ser dette i sammenheng med de virkninger kraftmangel kan få for vår industri.

Vi støtter den innstillingen NVE har gitt og anbefaler at Saudaprojektet gis konsesjon i samsvar med denne.

3.32 Norges Naturvernforbunds uttalelse av 11. juli 2002

Norges Naturvernforbund tillater seg med dette å avgi en kort uttalelse i forbindelse med Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) innstilling til Olje- og energidepartementet (OED) om videre vannkraftutbygging i Saudafjellene (Saudaprojektet). Vi viser også til vår høringsuttalelse av 11. oktober 2000 til NVE om det samme.

NVEs innstilling går i korte trekk ut på å gi tillatelse til en tilnærmet full utbygging i samsvar med omsøkt prosjekt. Med unntak av Langfoss og Saltåna tilrår NVE at det gis konsesjon til utbygging av 15 elver og bekker i et område av landet som fra før er svært hardt berørt av vannkraftutbygging. Reguleringene innebærer en total endring av vassdragsnaturen i området, hvor blant annet Åbødalsvassdraget, Lingvongvassdraget, Tengesdalsvassdraget, Sagåna og Maldalselva blir ødelagte som naturperler. 70 prosent av kraftpotensialet i Rogaland er fra før utnyttet, mens bare 8 prosent er vernet. Rogaland har nesten ikke villmark igjen, det vil si områder som ligger mer enn 5 kilometer fra større inngrep. Fylket har i det store og hele lite igjen av natur uten inngrep, og presset på områdene er større enn i andre fylker.

Utbyggingsprosjekt står fram som en meget

stor vannkraftutbygging med svært alvorlige konsekvenser for viktige natur- og miljøverdier. For vassdragsvernet spesielt og naturvernet generelt er det derfor et stort tilbakeskritt dersom dette prosjektet realiseres. Prosjektet er ikke i tråd med den norske befolkningens økte bevissthet om natur- og miljøverdier, og de bestrebelser som de senere år er lagt ned fra forvaltning, politiske myndigheter, frivillige organisasjoner m.m. for å ta vare på den norske naturarven. Utbyggingsprosjektet er tuftet på manglende naturforståelse og neglisjering av naturverdier – en oppfatning som Norges Naturvernforbund trodde tilhørte en tid som for lengst var forbi. Sæledes har NVE i sitt arbeid med konsesjonsbehandlingen av Saudaprojektet utvist særdeles dårlig dømmekraft, og de vurderinger som er lagt til grunn, er av en slik slett karakter at de bidrar til å undergrave vår tillit til hele konsesjonsbehandlingssystemet.

Norges Naturvernforbund er også meget forundret over at NVE ikke har tatt inn over seg de entydige signalene fra både Stortinget og Regjeringen om å utvise en restriktiv holdning til nye vannkraftutbygginger. Vi er også overrasket over at NVE velger å se bort fra de faglige vurderinger som er foretatt av Direktoratet for naturforvaltning (DN). Som direktorat underlagt OED er vi overrasket og bekymret over at NVE velger å overse slike entydige signaler. I Sem-erklæringen heter det:

«Samarbeidsregjeringen mener at potensialet for fremtidige vannkraftutbygginger sett i forhold til verdien av å sikre de gjenværende naturområdene gjør at epoken med store vannkraftutbygginger er over. Hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vannkraftutbygging, og at vi lar de aller fleste vassdrag som står igjen forbli urørt».

Disse formuleringene samsvarer med hva Stortinget sluttet seg til i forbindelse med behandlingen av St.meld.nr. 37 (2000–2001). I Innst.S.nr. 263 (2000–2001) fra energi- og miljøkomiteen heter det:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at potensialet i fremtidige utbygginger kombinert med den økte verdien av å sikre de gjenværende naturområdene gjør at epoken med de store vannkraftutbygginger er over. Flertallet mener at hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og at vi lar de aller fleste vassdrag som står igjen forbli urørt».

Implikasjonene av både formuleringene i Sem-

erklæringen og vedtak i Stortinget tilsier at de foreliggende planene for vannkraftutbygging i Saudafjellene, som NVE nærmest i sin helhet har gitt sin tilslutning til, må avvises. Av hensyn til naturen og framtidige generasjoner må det vises stor varsomhet i forvatningen av vassdragsressursene i dette området av landet. Store kraftutbygginger i den umiddelbare nærhet til det særdeles naturrike Skaulen-området pålegger politiske myndigheter og forvaltning et ekstra stort ansvar. Norges Naturvernforbund tilrår derfor at Regjeringen avviser utbyggingsplanene som NVE har gitt sin godkjenning til. Vassdragene i Saudafjellene må heller gjøres til gjenstand for verneplanvurdering og inngå i suppleringen av verneplan for vassdrag som er under utarbeidelse.

Konklusjon:

Norges Naturvernforbund mener Regjeringen må avvise NVEs innstilling om utbygging og regulering av vassdrag i Saudafjellene. Tiden for de store vannkraftutbygginger er forbi. Vassdragsnaturen må forvaltes på en slik måte at nye større inngrep unngås. Dette gjelder i særlig stor grad for de områder av landet hvor vannkraftutbygging har vært spesielt omfattende, som for eksempel i Rogaland hvor 70 prosent av vannkraftpotensialet allerede er utbygd. Regjeringen må i stedet tilrå at vassdragene i Saudafjellene vurderes i verneplan-sammenheng. Vårt bestemte krav er at disse vassdragene blir endelig vedtatt som en del av den supplerende verneplan for vassdrag som nå er under utarbeidelse.

3.33 Odda kommunes uttalelse av 5. juli 2002

Odda kommunestyre tilrår konsesjon for ei utbygging etter Plan 97 med tilleggsfelt under forutsetning av at kompensasjonen til Odda, Etne og Sauda tilsvarer minimum Elkem sitt tilbud, og på vilkår av at:

1. Det blir utarbeidd retningslinjer for landskaps-tilpassing av tippar, transportanlegg (varige og midlertidige), riggområde, inntak, utløp og sperredammar.
2. Det blir gjennomført avbøtande tiltak for friluftslivet i konsesjonsområdet
3. Det blir gjennomført kompenserande tiltak for å sikre reproduksjon av fiskebestanden i dei omsøkte vassdraga.
4. Sjølvgjerdedefunksjonen blir erstatta.
5. Uttak av vatn til jorbruksvatning blir sikra.

6. Overføringstunnel frå Reinsvatnet blir sprengt ut med lite tverrsnitt.
7. Konesjonsøklar tek alle utgifter med planlegging og etablering av ny vasskjelde for Håra.

NVE har behandlet søknad om ny tillatelse for eksisterende reguleringer og tillatelse til vidare utbygging av vassdragene i Sauda. NVE konkluderer med at det gis tillatelse til utbygging av vassdragene i h.h.t. plan -97 med tillegg av Reinsvatnet N. Dette betyr at det bare er Slettedalselvi i Brattlandsdalen og Reinsvatnet N i Odda kommune som berøres av kraftutbyggingen. I Reinsvatnet er

det bare overskuddsvannet som skal nyttas i kraftproduksjon. I sak 00/130, 05.09.00, «Fråsegn til søknad om konsesjon for utbygging med konsekvensutgreiing», tilrådde Odda kommunestyre konsesjon for en utbygging etter Plan 97, med tilleggfelt (samlet energigevinst 1147 GWh). Plan 97 har en energigevinst innanfor Odda kommune på om lag 45 GWh og plan 97 med tilleggfelt om lag 88 GWh inklusive Bordalen i Etne kommune. Med kun Reinsvatnet som tillegg til Plan 97, vil samlet energigevinst innanfor Odda kommune som følge av denne kraftutbyggingen bli ca. 54 GWh.

4 Departementets bemerkninger

4.1 Innledning

Saudaprojektet (selskap under stiftelse) har søkt om tillatelse til fortsatt regulering av Storelvvassdraget og om tillatelse til videre kraftutbygging i Saudafjellene.

Det har foregått vannkraftproduksjon i Saudaområdet siden 1919. Vannkraften la grunnlaget for en omfattende industrialisering av Saudasamfunnet. De eldste kraftverkene er nå nedslitte og trenger derfor å moderniseres. NVE har pålagt utfasing av smisveiste rør for de tre eldste kraftverkene, og fristen er utsatt til 01.01.2007 i påvente av saken her om opprusting og utvidelser. Samtidig ligger det til rette for bedre ressursutnyttelse i form av tilleggsoverføringer. Dette vil kunne gi en betydelig økning i kraftproduksjonen.

Aktieselskapet Saudefaldene driver i dag 5 kraftverk i Sauda med en samlet effektkapasitet på 168 MW og en midlere produksjon på om lag 1040 GWh/år.

Den første konsesjonen til kraftutbygging ble gitt i 1914. Kraftverket Sauda I sto ferdig i 1919, og Sauda II sto ferdig i 1922. Kraftverket Sauda III ble satt i drift i 1930. Kraftproduksjonssystemet ble utvidet med ett nytt aggregat i Sauda III i 1944. Det kom en tilleggsregulering i Berdalen i 1952 og Slettedalsmagasinet ble etablert i perioden 1956 – 1960. Ytterligere kraftutbygging bl. a. i form av overføring av tilleggsfelter fra nabovassdrag i vest og nord ble utført i perioden 1965–1968 da en også bygget kraftverket Sauda IV. Svartkulp kraftverk ble satt i drift i 2001.

Kraftverkene Sauda I, II og III med utbygde elvestrekninger hjemfalt til staten i forbindelse med foregrepet hjemfall i 1966, og eies nå av Statkraft SF. Samtidig med det foregrepet hjemfallet ble det inngått en tilbakeleieavtale gjeldende frem til 31.12.2009.

Stortinget vedtok i juni 1999 ved behandlingen av St.prp. nr. 52 (1998–99) å tilby Elkem v/AS Saudefaldene ny leieavtale for kraftanleggene og vannrettigheter i Saudavassdraget frem til 31.12.2030, jf. Innst. S. nr. 233 (1998–99). Dette innebærer at dersom videre kraftproduksjon i Saudavassdragene realiseres, skal Statkraft SF overta de nye anleggene mot refusjon av skattemessig bokført verdi knyt-

tet til investeringene ved utløpet av leieperioden. Avtale om leie ble inngått med Statkraft SF 19.09.2000.

4.2 Konsesjonssøkeren

I henhold til St.prp. nr. 52 (1998–99) er Statkraft SF ikke lenger deltaker i søknaden om konsesjon for videre utbygging av vassdragene i Saudafjellene.

Konsesjonssøknaden er fremmet av et selskap under navnet Saudaprojektet. Bak Saudaprojektet står Elkem ASA v/AS Saudefaldene og Sunnhordland Kraftlag AS. De to partene har som siktemål å danne et selskap som kan inneha konsesjoner og stå for fremtidig utbygging og drift.

Aktieselskapet Saudefaldene er heleid av Elkem ASA.

Sunnhordland Kraftlag AS (SKL) eies av fordelingslag i Sunnhordland og Nord-Rogaland samt av Stord kommune og av Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap DA (BKK).

4.3 Forholdet til verneplanene og Samlet plan

Da Stortinget behandlet Verneplan II i 1980 ble Vaulovassdraget med Langfossen vernet med den begrensning at 7 måneders vintervannføring kunne overføres ved eventuell utbygging av Etneelva.

Ved Stortingets behandling av Samlet plan og Verneplan IV i 1993 ble det tatt stilling til vassdragene som var inkludert i det forhåndsmeldte prosjektet for videre utbygging i Saudafjellene. Resultatet av stortingsbehandlingen ble at Etnevassdraget og Hamrabøvassdraget ble varig vernet mot kraftutbygging. De øvrige vassdragene ble plassert i kategori I Samlet plan.

4.4 Nærmere om det omsøkte prosjektet

De omsøkte alternativene Plan-97 og det sekundært omsøkte Plan-97 med tilleggsselter innehol-

der bare vassdrag som er plassert i kategori I i Samlet plan.

Dagens produksjon i kraftverkene Sauda I-IV og Svartkulp kraftverk er 1041 GWh/år. Plan-97 innebærer en årlig økning i kraftproduksjonen på 1116 GWh. Samlet installert effekt i kraftverkene øker med 400 MW, fra 168 MW til 568 MW.

Av ny kraft representerer Slettedalselvi 45 GWh/år, Åbødalsvassdraget 125 GWh/år, Lingvangselva/Tengesdalselva 151 GWh/år og Maldalselva/Sagelva 95 GWh/år.

Det omsøkte prosjektet er planlagt gjennomført i to byggetrinn.

Ombygginger av kraftverk i Storelsvassdraget og overføring av Slettedalselvi, Åbødalsvassdraget, Lingvangselva/Tengesdalselva og Maldalselva/Sagelva inngår i byggetrinn 1.

Byggetrinn 2 omfatter Nordoverføringen, kraftverkene Dalvatn N og Botnavatn og tilleggsregulering av Botnavatnet N. Nordoverføringen er en forutsetning for byggetrinn 2 som er beregnet å gi ca. 475 GWh/år.

Utbyggingskostnaden for ny kraft utover ren opprusting av eksisterende anlegg er beregnet til kr 1,98/kWh.

NVE har gått gjennom søkers kostnadsoverslag og produksjonsberegning. NVE har kommet til at Plan-97 gir en god kombinasjon av økt effekt og økt produksjon.

Utbygging etter Alternativ Plan-97 vil bety investeringer på ca. 2,5 milliarder kroner over en anleggsperiode på 7–8 år. Planene omfatter ingen nye magasiner, men en tilleggsregulering av Botnavatnet N i byggetrinn 2.

Søker peker på at utbyggingen ikke kan betraktes som sammensatt av uavhengige deler. Elementene er mer eller mindre avstemt mot hverandre, slik at det å ta bort eller redusere et element vil kunne få konsekvenser for den totale utbyggingsplanen. Dette er viktig for prosjektøkonomien og for gjennomføringen av prosjektet.

Søker har for å kunne vurdere helheten også beskrevet to alternativer som gjelder opprusting/utbygging innenfor eksisterende reguleringsområde. Disse alternativene er kalt Plan-0 Opprusting og Plan-0 Ny, og inneholder utfasing av smisveiste rør etter krav fra NVE.

Gjennomføring av disse alternativene betyr investeringer i tekniske løsninger som vil gjøre ytterligere utbygging av vannkraftressursene i Saudafjellene ulønnsomme i flere tiår fremover, og er ikke ønsket fra søkers side.

4.5 Fordeler ved alternativ Plan-97 basert på NVEs innstilling

Flere av de eksisterende kraftverkene har maskininstallasjoner med begrenset kapasitet og dermed lange brukstider, og trenger opprusting. Omsøkte nye kraftverksinstallasjoner innebærer en vesentlig økning av installert effekt med 400 MW. Dette vil være bedre tilpasset dagens kraftsystem. Flomtapene som i dag utgjør ca. 180 GWh/år i tapt produksjon vil reduseres til i størrelsesorden 20 GWh/år. Bygging av tre nye kraftverk medfører økt leveringssikkerhet for området i tillegg til økning av kraftproduksjon.

NVEs anbefaling som innebærer at Langfossen og Saltåna i Nordoverføringen utgår og med forslag til minstevannføringer, vil gi en total produksjon på ca. 2000 GWh/år. Forslaget gir en økning i kraftproduksjonen på ca. 970 GWh/år som er en reduksjon i forhold til søknaden på om lag 150 GWh.

NVE anfører i innstillingen at det er et økende gap mellom produksjon og forbruk i Norge, og det er knyttet betydelig usikkerhet til innfasing av alternative energikilder og importmuligheter. NVE legger vekt på at prosjektet innebærer en vesentlig bedre utnyttelse av tidligere utbygde vassdrag og at overføring av nye vassdrag bidrar til effekt- og energitilgang som vil ha vesentlig betydning for kraftoppdekningen.

Anleggsperioden vil strekke seg over 7–8 år og medfører økt etterspørsel etter varer og tjenester samt økt sysselsetting i distriktet. Det er anslått ca. 1320 årsverk i direkte sysselsetting. I tillegg kommer indirekte lokal og regional sysselsetting.

Berørte kommuner vil få vesentlige inntekter fra avgifter og skatter fra kraftutbyggingen.

4.6 Skader og ulemper ved alternativ Plan-97 basert på NVEs innstilling

De negative virkningene av utbyggingen knyttes i all hovedsak til de vassdragene som berøres, og går på direkte naturinngrep, endret vannføring, påvirkning av fisk, dyreliv og vegetasjon. Utbyggingen vil påvirke negativt naturlandskapet og opplevelsesverdien for fotturister og øvrige deler av allmennheten som bruker området til friluftsliv. Basert på konsekvensutredningen og muligheten for avbøtende tiltak finner NVE imidlertid at det ikke er områder av stor betydning for biologisk mangfold som blir vesentlig berørt. For en nærmere beskrivelse vises det til NVEs innstilling samt kap. 2.2.2-2.2.10 inntatt foran.

4.7 Alternativ 2000

Alternativ 2000 er et forslag utarbeidet av Vernegruppa for Saudavassdragene. Hordaland fylkeskommune, Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) aksepterer en utbygging som ikke går ut over dette alternativet. Alternativ 2000 ligger innenfor rammene av søknaden, men er ikke prioritert av søker.

Samlet installasjon med dette alternativet blir 366 MW, som er en økning på 198 MW i forhold til eksisterende installasjoner. Produksjonen er beregnet til 1487 GWh/år, en økning på 446 GWh/år i forhold til i dag. Utbyggingskostnaden er beregnet til om lag kr 2,30 pr. kWh for om lag 390 GWh/år ny kraft utover produksjonen i alternativ Plan 0-opprusting som gir mellom 50 og 60 GWh/år. Utbyggingskostnadene for det nye kraftverket Dalvatnet N er beregnet til 356 mill. kr. Netto produksjonsøkning p.g.a. kraftverket blir 131 GWh, som tilsvarer en utbyggingskostnad på kr 2,71 pr. kWh for dette kraftverket. Dalvatnet N utnytter fallet mellom Nedre Sandvatnet og Dalvatnet, Frakhillerbekken og bekk fra Kvelvatjørna tas inn på tilløpstunnelen til det nye kraftverket. Istjørna overføres til Nedre Sandvatnet.

Miljømessig innebærer alternativ 2000 ingen nye vesentlige virkninger i forhold til dagens situasjon bortsett fra virkningene av å overføre Slettedalselvi.

Søkeren mener bygging av Dalvatnet N kraftverk gir negativ nåverdi slik at kraftverket er bedriftsøkonomisk ulønnsomt.

NVE legger til grunn at alternativ 2000 gir vesentlig mindre bidrag til økt effekt og kraftproduksjon enn Plan 97 redusert for Langfossen og Saltåna. NVE legger også vekt på søkers vurdering av lønnsomheten i deler av dette alternativet.

4.8 NVEs vurdering og tilråding

NVE har gjennom sin saksbehandling etter vassdragslovgivningen og plan- og bygningsloven belyst alle sider av prosjektet. NVE mener at konsekvensutredningen sammen med supplerende materiale tilfredsstiller fastsatt utredningsprogram etter plan- og bygningslovens krav til konsekvensutredninger. NVE har konkludert med at utredningsplikten for konsesjonssøknaden om videre utbygging av vassdragene i Saudafjellene er oppfylt.

NVE har redusert produksjonspotensialet med omlag 15 prosent i forhold til søknaden fra Sauda-

prosjektet. NVE tilrår på denne bakgrunn at det gis tillatelse til et prosjekt som vil gi om lag 970 GWh ny kraft pr år, men hvor det samtidig settes strenge krav til bl.a. minstevannføring av hensyn til miljøinteressene, samtidig som Langfossen og Saltåna i Nordoverføringen er foreslått tatt ut av prosjektet.

4.9 Inntrykk fra høringen av NVEs innstilling

NVEs innstilling er forelagt en rekke lokale og sentrale instanser til uttalelse. De berørte kommunene Sauda, Suldal, Etne og Odda er positive til prosjektet og i all hovedsak enig i innstillingen. Det samme gjelder Rogaland fylkeskommune, der fylkesutvalget fattet vedtak 24.06.02. En uttalte der bl. a. «Rogaland fylkeskommune støtter NVE sin innstilling i forbindelse med konsesjonssøknad for opprusting og utvidelse av vannkraftproduksjonen i og omkring Sauda.» Fylkeskommunen viser bl. a. til at NVE har redusert det omsøkte prosjektet betydelig, og også lagt inn ikke ubetydelige minstevannføringer. Hordaland fylkeskommune går mot at det blir gitt konsesjon til den reduserte Nordoverføringen.

I høringsrunden kom det også uttalelser fra næringsråd og samarbeidsutvalg, fagbevegelsen og representanter for prosessindustrien og EBL, i tillegg til miljøbevegelsen.

Fra en rekke organisasjoner innenfor Landsorganisasjonen (LO), prosessindustrien og nærings- og energiorganisasjoner er det kommet innspill som ønsker en utbygging. Dette begrunnes med at prosjektet er helt nødvendig for å sikre rammebetingelsene for industrisamfunnet i Sauda og også regionen, herunder Karmøy.

Det var fire ulike hensyn som ble trukket frem av høringspartene som ønsker en utbygging:

De *kommunale og regionale ringvirkninger* med tanke på bedret kommuneøkonomi og sysselsetting, samt bedret infrastruktur, ble sterkt fremhevet av mange.

Den *industrielle betydningen* av å sikre prosessindustrien forsyning av elektrisitet ble også fremhevet, i tillegg til at Sauda ligger midt i tyngdepunktet for prosessindustrien i Norge.

Sikker energiforsyning i regionen ble vektlagt, siden en sliter med flaskehalsproblematikk og underskudd av selvprodusert kraft. Dette var særlig fremme i uttalelsen fra Hydro på Karmøy som ønsker seg bedre leveringssikkerhet til sin fabrikk.

Det siste hovedhensynet var *miljø/klimahensyn*. Det ble fremhevet at ren og fornybar vannkraft

som i Sauda vil erstatte om lag 700 000 tonn i året med utslipp av CO₂ dersom vi skal importere tilsvarende kraftmengde produsert ved kullkraft. Det ble også vist til at de planlagte inngrepene er reversible.

Fra miljøbevegelsen er det fremhevet at «nok er nok», det er bygget ut nok vannkraft i Norge og særlig i Rogaland. Det vises til at tiden for de store vannkraftutbygginger er forbi, og at Saudaprojektet står frem som en meget stor vannkraftutbygging med svært alvorlige konsekvenser for viktige natur- og miljøverdier. I tillegg påstår NVE å ha utvist særdeles dårlig dømmekraft og de vurderinger som er lagt til grunn er av en slik karakter at de bidrar til å undergrave Naturvernforbundets tillit til hele konsesjonsbehandlingssystemet.

4.10 Departementets vurdering og forslag til utbyggingsløsning

4.10.1 Innledning

Ved vurderingen av utbyggingsomfanget i Sauda-projektet legger departementet avgjørende vekt på Semerklæringen når det gjelder videre vannkraftutbygging.

Fra Semerklæringen siteres:

«Samarbeidsregjeringen mener at potensialet for fremtidige vannkraftutbygginger sett i forhold til verdien av å sikre de gjenværende naturområdene gjør at epoken med store vannkraftutbygginger er over. Hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og at vi lar de aller fleste vassdrag som står igjen forbli urørt. Samarbeidsregjeringen vil på denne bakgrunn foreta en gjennomgang av vassdragsvernet. Eksisterende vannkraftstruktur må utnyttes bedre, og bruken av minikraftverk økes.»

Stortingets behandling av Vasskraftmeldinga legger også føringer på hvor grensene skal settes for videre utbygging av vannkraft.

Departementet viser til Innst. S. nr.263 (2000–2001), Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om vasskrafta og kraftbalansen, hvor det bl. a. heter:

«Komiteen vil understreke det potensiale som er i modernisering og opprustning av eksisterende kraftverk og ikke minst i forhold til mini- og mikrokraftverk, så fremt ikke dette kommer i konflikt med viktige naturverninteresser.

[...] Samtidig er det viktig å søke etter muligheter for å øke eller opprettholde produksjonen i vassdrag som allerede er regulert. Ko-

miteen mener at det fortsatt er en rekke opprustinger og utvidelser som ikke er til betydelig skade for urørt natur.

[...] Det er en målsetting at den naturressursen som vannkraften utgjør fortsatt skal bidra til en miljøvennlig, bærekraftig og fremtidsrettet energiproduksjon. Opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraftanlegg skal skje på en natur- og miljøvennlig måte og ha som målsetting å utnytte den samlede produksjonskapasitet mest mulig effektivt.»

4.10.2 Generell vurdering

Saudafjellene har vært utnyttet til vannkraftproduksjon siden 1919. Saken gjelder derfor en opprusting av eksisterende kraftverk kombinert med utvidelser i form av nye overføringer uten nye reguleringsanlegg. Prosjektet er et godt eksempel på at man ved opprusting og utvidelse utnytter eksisterende vannkraftstruktur bedre. Store deler av området er allerede sterkt bygget ut både når det gjelder vannkraft, kraftledninger, veier og hytteområder.

En begrenset utbygging er i tråd med Stortingets behandling av Vasskraftmeldinga for så vidt gjelder opprusting og utvidelser av vannkraftanlegg. Det vises også til at Stortinget ved behandlingen av St. prp. nr. 52 (1998–99) satte en frist for Elkem til å søke konsesjon for opprusting og utvidelse av kraftverkene i Sauda, jf. Innst. S. nr 233 (1998–99).

Prosjektet er viktig for Saudasamfunnet og Indre Ryfylke fordi dette vil styrke kommuneøkonomien og skape nye arbeidsplasser og ny aktivitet. Dette er viktige stimulanser for områder preget av fraflytting. Ny kraft vil gi et nyttig bidrag til regionen med sine mange industriarbeidsplasser innenfor kraftkrevende industri og styrke den generelle forsyningssikkerheten i området både for næringsvirksomhet og husholdninger.

I høringsrunden kom det inn over 30 uttalelser. Naturvernforbundet og den lokale vernegruppa går mot NVEs innstilling. Hordaland fylkeskommune går mot Nordoverføringen. De øvrige uttalelsene var positive til utbygging. Hensynene som er trukket frem av så vel tilhengere som av motstandere av utbyggingen, er gjengitt foran under pkt. 4.9

Alle disse hensynene er viktige i departementets helhetsvurdering. Avgjørelsen må til slutt bero på et helhetlig skjønn over hvorvidt fordelene ved prosjektet overstiger ulempene, jf. vassdragsreguleringsloven § 8, første ledd.

Prosjektet slik det fremstår gjennom NVEs inn-

stilling vil gi en betydelig ny kraftmengde. Ingen nye reguleringsdammer skal bygges, og det vil bli få synlige inngrep. NVE pålegger strenge minstevannføringsvilkår for å avdempe de mest synlige ulemper.

Departementet har merket seg at NVE i sin innstilling ikke går inn for full utbygging i henhold til søknaden. NVE har i sitt forslag redusert prosjektet med ca. 15 prosent når det gjelder ny kraftinnvinning. Dette skyldes dels at Vaulo (Langfossen) og Saltåna med 100 GWh er tatt ut av prosjektet, og dels større minstevannføringspålegg enn det som følger av søknaden. NVE innstiller på et prosjekt som gir en økning i produksjonen på 968 GWh/år.

Det store lokale engasjementet i favør av en utbygging i tråd med NVEs innstilling vil være ett av flere momenter i saken, men også de nasjonale hensyn knyttet til bevaring av natur og miljø i området må tillegges betydelig vekt. Rogaland er i tillegg et av de fylker som har bygd ut mest av vannkraftpotensialet.

Departementet vil etter en helhetsvurdering av natur- og miljøhensyn og behovet for ny kraft ved å utnytte eksisterende vannkraftstruktur bedre, tilrå en balansert løsning som gir tilgang på ny kraft, samtidig som en ivaretar viktige miljøhensyn.

4.10.3 Departements forslag til utbyggingsløsning

Olje- og energidepartementet foreslår å ta ut overføringen av Åbødalsvassdraget som ville gitt 105 GWh/år. Åbødalen er et populært tur- og hytteområde for Saudaboerne, og brukes i friluftssammenheng av mange mennesker. Området har et vakker kulturlandskap med betydelige miljøkvaliteter. Det vises til at DN går i mot overføring blant annet fordi det er påvist betydelige negative konsekvenser for friluftsliv og landskapsbilde. Elvesletta i Buerområdet har spesiell verdi. Etablering av bekkeinntak vil redusere de inngrepsfrie naturområdene i Indre Etnefjell. Blant annet kan villmarkspregede områder bli vesentlig redusert. Riksantikvaren går også i mot kraftutbygging av Åbødalsvassdraget slik det er omsøkt fordi dette vil medføre bl. a. en stor massetipp i Vargura. Sammen med veien frem til tippen vil dette komme i konflikt med tre hellerar som er automatisk fredet. Videre vil disse tiltakene ha negativ innvirkning på et automatisk fredet ødegårdsanlegg ved Øygarden.

Videre foreslår departementet å ta ut det som er igjen av Nordoverføringen. Det gjenværende av Nordoverføringen, etter at NVE tok ut Vaulo/Langfossen og Saltåna, gir om lag 160 GWh/år.

Det gjenværende vannet fra Nordoverføringen er imidlertid en forutsetning for en akseptabel prosjektøkonomi i byggetrinn 2 som vil falle bort dersom Nordoverføringen tas ut. Dette betyr bortfall av Botnavatn N kraftverk og Dalvatn N kraftverk. Dette innebærer at den eneste tilleggsreguleringen i prosjektet slik NVE tilrår, går ut. Bortfall av byggetrinn 2 betyr bortfall av 375 GWh/år.

Både fylkesmannen i Hordaland og DN er i mot Nordoverføringen, og viser bl. a. til at dette vil medføre inngrep i tilnærmet urørte områder med meget stor betydning for regionalt friluftsliv. Inngrepet vil ha store negative konsekvenser for naturvern/friluftsliv og landskapsbildet i området.

Ved å ta bort Nordoverføringen viser departementet til at en unngår inngrep i nærheten av Åkra-fjorden og Langfossen som har landskapselementer av stor miljøverdi. Dette vil bevare omfanget av inngrepsfrie naturområder i Indre Etnefjell og karakteren av urørte naturkvaliteter i dette området for fotturisme. Bortfall av Nordoverføringen vil være gunstig for områder i nærheten av turstien og hytta til Turistforeningen som brukes av mange turgåere. Det blir med dette forslaget ingen inngrep i Etne kommune.

I dette forslaget har departementet lagt betydelig vekt på å bevare områder som er viktige for allment friluftsliv/fotturisme. Et annet viktig hensyn er å bevare et større område urørt i sin helhet, i stedet for å ta ut enkeltelementer av prosjektet spredd over hele fjellområdet mellom Hylsfjorden og Åkra-fjorden.

Departementet tilrår at det gis konsesjon for overføring av Lingvang- og Tengesdalsvassdragene i Suldal og Maldalselva og Sagelva i Sauda. Skaulen-området representerer et viktig friluftsområde med en spesiell karakter. Departementet viser til at de foreslåtte inngrepene ikke berører selve Skaulen-området og at landskapsbildet sett fra fjorden er hensyntatt gjennom minstevannføringer og restvannføring. Departementet viser til at Suldal kommune slutter seg til NVEs innstilling blant annet fordi det er foreslått en god minstevannføring både i Lingvangselva og Tengesdalselva.

Med departementets forslag til utbyggingsløsning blir tilgang av ny kraft i Saudaprojektet om lag 490 GWh/år.

Olje- og energidepartementet tilrår etter en helhetsvurdering at det gis tillatelse i tråd med NVEs innstilling, men uten Nordoverføringen og overføringen fra Åbødalen. Departementet anser at en med dette har foretatt de nødvendige avveininger mellom fordeler og ulemper, jf. vassdragsreguleringsloven § 8, første ledd.

4.11 Departementets bemerkninger til de foreslåtte vilkår

Det foreslås at det gis ett felles vilkårssett etter vassdragsreguleringsloven og vannressursloven, samt ett sett med vilkår for erverv av bruksrett etter industrikonsesjonsloven. Vilkårene i de to settene er i stor grad sammenfallende og kommenteres derfor i forhold til rekkefølgen i vilkårene etter vassdragsreguleringsloven/vannressursloven.

Departementet gjør oppmerksom på at tillatelsen som her tilrås etter vassdragsreguleringsloven erstatter tidligere tillatelser av henholdsvis 15. juli 1966, 26. juni 1970 og 11. juli 1986.

4.11.1 Konsesjonstid (post 1)

AS Saudefaldene og Statkraft har inngått en avtale som løper til 31.12.2030, og som omfatter eksisterende og ny kraftutbygging i Saudavassdragene. Ved utløpet av leietiden skal nyutbygginger overdras til Statkraft mot refusjon av et beløp som beregnes etter bestemmelser i avtalen. Leie av fallretigheter fra Statkraft gjør det nødvendig med konsesjon for erverv av bruksrett.

Konsesjonssøker tilfredsstiller ikke kravene i vassdragsreguleringsloven eller industrikonsesjonsloven for å få tidsubegrenset konsesjon. Det foreslås derfor i tråd med langvarig praksis en konsesjonstid på 60 år, men begrenset til varigheten av leieavtalen med Statkraft SF.

4.11.2 Konsesjonsavgifter og næringsfond (post 2)

I dag betaler AS Saudefaldene konsesjonsavgifter for et avgiftsgrunnlag på 158 078 naturhestekrefter beregnet etter bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven. Konsesjonsavgiftene betales iht. vilkår til konsesjoner gitt 15. juli 1966, 26. juni 1970 og 11. juli 1986. NVE anbefaler at dagens avgiftssatser på henholdsvis kr 5,87–6,78 pr. naturhestekraft (nat.hk.) for staten og kr 19,48–24,04 pr. nat.hk. for kommunene justeres, og foreslår kr 8,00/nat.hk. til staten og kr 24,00/nat.hk. til kommunene.

Inntil nå har satsene i lengre tid vært kr 7,00/nat.hk. til staten og kr 21,00/nat.hk. til kommuner.

Departementet slutter seg til NVEs forslag.

Avgifter etter industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven samordnes etter gjeldende praksis.

Næringsfond skal gi berørte kommuner kompensasjon for skader og ulemper påført ved reguleringer, samt en andel i verdiskapningen. Det vises

til at deler av det aktuelle området er benyttet til kraftproduksjon tidligere, og at noen nye områder berøres.

Det er lagt frem et tilbud fra utbygger til utbyggingsavtale med Sauda og Odda kommuner som er godtatt av kommunestyrene i de to kommunene. Det er dessuten fremforhandlet en avtale med Suldal kommune etter at kommunene har sluttet seg til NVEs innstilling. NVE fant ikke grunnlag for å foreslå ytterligere næringsfond til Sauda og Odda kommuner utover denne avtalen. Departementet tilrår nå en redusert utbyggingsløsning. Departementet viser til at utbyggingsavtalen har bestemmelser om rett til reforhandling på bestemte vilkår. Departementet viser til at utbyggingsavtalen er fremforhandlet etter ønske fra kommunene og ser ingen grunn til å vilkårsfeste næringsfond til de to kommunene. Departementet forutsetter at spørsmålet om næringsfond løses gjennom utbyggingsavtalen.

Departementets utbyggingsforslag medfører ingen endringer i NVEs innstilling om overføringene i Suldal kommune. Departementet ser det også slik at avtalen mellom søker og Suldal kommune gir en rimelig kompensasjon til Suldal, og finner ikke grunnlag for å tilrå å vilkårsfeste næringsfond til kommunen i denne proposisjonen.

Ved å foreslå å ta ut Nordoverføringen vil Etne kommune ikke bli berørt av prosjektet, og det blir heller ikke aktuelt med næringsfond til kommunen.

4.11.3 Byggefrister (post 4)

Det tilrås standardvilkår om byggefrister. I § 19, tredje ledd i vannressursloven fremgår at vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 1 om byggefrister gjelder i stedet for vannressursloven § 27. Frist for byggestart er således 5 år fra konsesjonstidspunktet.

4.11.4 Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v. (post 6)

Departementet forutsetter at det i anleggstiden blir tatt hensyn til vilt, beitedyr og jaktinteresser. Under anleggsdriften skal en begrense støy og støv så langt det er praktisk mulig og økonomisk forsvarlig.

4.11.5 Godkjenning av detaljplaner (post 7)

Departementet bemerker at forhold angående utforming og plassering av fysiske inngrep som er tatt opp i høringsuttalelsene vil bli ivarettatt

gjennom detaljplanleggingen av konsesjonsgitte anlegg.

Kommunene forvalter plan- og bygningsloven og kan kreve utarbeidelse av reguleringsplaner. Departementet forutsetter at søker samarbeider med kommunene under detaljplanleggingen. Det forutsettes videre at søker samarbeider med kommunene og NVE under selve planleggingsprosessen.

Departementet understreker at vilkåret om godkjenning av planer m.v. også vil omfatte tidligere inngrep, slik at NVE kan vurdere behovet for opprydding og landskapstilpasning ved gamle inntak og tipper. Dette inkluderer også eventuell fjerning av gamle anleggsveier m.m.

Departementet finner i likhet med NVE ikke grunnlag for å pålegge utbygger å bevare kraftstasjonsbygningene ved Sauda I og III. Departementet forutsetter at søker i dialog med Sauda kommune vurderer alternativ bruk.

4.11.6 Naturforvaltning (post 8)

Under NVEs behandling av søknaden kom det inn mange innspill om konkrete forhold vedrørende naturforvaltning. NVE mener fullmaktene i standardvilkåret gir naturforvaltningsmyndighetene mulighet til å følge opp disse innspillene. Det vises også til vilkårenes post 12 om terskler mv. og kommentarene til manøvreringsreglementet når det gjelder minstevannføring og lokkeflommer.

NVE foreslår kr 60 000 til Sauda kommune og kr 10 000 til de tre øvrige. Med departementets forslag til utbygging vil bare Sauda, Suldal og Odda kommuner bli berørt.

Suldal kommune krever i sin høringsuttalelse til NVEs innstilling kr 25 000 i årlig bidrag.

Departementet viser til at prosjektet tilrås redusert i omfang. Det blir også reduserte ulemper på grunn av bortfall av deler av prosjektet som ligger i Sauda kommune. For Suldal og Odda kommuner skjer det ingen endringer i forhold til NVEs innstilling. Departementet slutter seg til NVEs forslag til utbetaling til de to kommunene. I tillegg tilrås en viss reduksjon p.g.a. reduserte ulemper for Sauda. Det foreslås på denne bakgrunn et vilkår om årlige utbetalinger på kr 50 000 til Sauda kommune og kr 10 000 til Suldal og Odda kommuner.

4.11.7 Automatisk fredete kulturminner (post 9)

Olje- og energidepartementet og Miljøverndepartementet har avklart de prinsipielle sider knyttet til kulturminnevilkårets utstrekning ved fornyelse av

vassdragsreguleringskonsesjoner. Det aktuelle utbyggingsområdet består dels av urørte områder, men en stor del av området har i lang tid vært utnyttet til kraftproduksjon. Det er her tale om fornyelse av reguleringskonsesjoner i tillegg en ny konsesjon for opprusting og utvidelse.

På bakgrunn av de spesielle forhold som er knyttet til konsesjoner som omfatter tidligere berørte områder, kan disse sakene håndteres på en mer nyansert måte i forhold til kulturminneloven. Virkningen av vilkåret må i praksis være mindre tyngende og mindre omfattende enn det som ellers ville vært tilfelle. Dette styrker forutsigbarheten for konsesjonæren i det vilkåret søker å holde utgiftene på et rimelig nivå.

Departementet forutsetter at arkeologiske områder i tidligere berørte områder skal foretas når magasiner likevel er nedtappet, og at de ikke er til hinder for driften av reguleringsanleggene. Det presiseres videre at undersøkelsene skal begrenses til områder som er direkte berørt.

Med de ovennevnte presiseringer viser departementet til standardvilkåret om automatisk fredete kulturminner og vilkårenes post 6 om konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift mv. Det forutsettes at konsesjonæren avklarer forholdet til kulturminneloven med kulturminnemyndighetene og at det samarbeides under detaljplanleggingen.

4.11.8 Forurensning m.m. (post 10)

Departementet foreslår at standardvilkår om forurensning m.m. tas inn på vanlig måte.

4.11.9 Ferdsel m.v. (post 11)

Departementet presiserer at konsesjonen omfatter nødvendig veibygging og veivedlikehold knyttet til bygging og drift av kraftforsyningsanleggene. Standardvilkåret dekker forhold som er tatt opp vedrørende riksvei 520 mellom Sauda og Hellandsbygd. Det forutsettes at det samarbeides med veimyndighetene med hensyn til trafiksikkerhet i anleggstiden. Ytterligere krav til veistandard og veibygging må avgjøres gjennom avtaler mellom partene eller ved skjønn.

Vedrørende krav om stier, broer og klopper til bruk for allmennheten viser departementet til standardvilkåret. Krav om broer og stier som kompensasjon for grunneiere henvises til privatrettslige avtaler eller skjønn.

4.11.10 Terskler m.v. (post 12)

Departementet peker på at dette standardvilkåret

gir mulighet for å pålegge terskelbygging og andre biotopjusterende tiltak. Det kan være særlig aktuelt å vurdere terskler og andre tiltak i Storelva og Sagelva ved Tjelmene. Departementet forutsetter at det utarbeides en helhetlig plan etter at konsesjon er gitt.

Standardvilkåret dekker alle elvestrekninger som blir berørt av utbyggingen.

4.12 Departementets bemerkninger til forslaget til manøvreringsreglement

Manøvreringsreglement for eksisterende reguleringer ble gitt i kgl. res. av 15. juli 1966 og 11. juli 1986. Det foreslås nå fastsatt et nytt reglement som erstatter de tidligere reglementene. I reglementet fra 1986 ble det satt krav om at vassdragets naturlige lavvannføring ikke må forminskes til skade for andre rettigheter. Det er ikke fastsatt andre krav til minstevannføringer eller satt begrensninger på manøvreringen mellom HRV og LRV (fyllingsrestriksjoner).

4.12.1 Magasin vannstander

Søker har oppgitt at det er til dels store uoverensstemmelser mellom høyder gitt i reglementet gitt fra 1986 og de høyder som konsesjonæren benytter for en del magasiner. NVE har foretatt endringer i reguleringshøydene i tråd med de høydene som er oppgitt av søker. Endringene innebærer bare et nytt referansesystem, og ingen fysiske endringer i magasinene.

4.12.2 Minstevannføringer

Departementet viser til at det i høringsuttalelsene i forbindelse med NVEs behandling ble fremmet en rekke synspunkter angående minstevannføringer på berørte elvestrekninger. For nærmere omtale vises det til NVEs drøftinger i sin innstilling.

Departementet slutter seg til NVEs syn om at det for denne utbyggingen synes å gi vesentlig bedre effekt, i forhold til krafttap, å pålegge minstevannføringer enn å pålegge fyllingsrestriksjoner for å redusere miljøulemper. Fyllingsrestriksjoner i tørrår vil gi et vesentlig krafttap, og gir dessuten mindre fleksibilitet i flomsituasjoner. Pålegg om minstevannføringer bør som regel kombineres med andre tiltak, jf. vilkårene om naturforvaltning og terskler.

4.12.2.1 Storelva og Tverrelva

Søkeren foreslår vannslipping på 3,0 m³/s i perioden 1. juni–30. september, 1,0 m³/s i resten av året, med jevn økning til 3,0 m³/s i mai og jevn reduksjon til 1,0 m³/s i oktober. Søker har beregnet at eget forslag til minstevannføring i Storelva vil representere et krafttap på 10–30 GWh/år. Det er ingen krav til minstevannføringer i Storelva etter gjeldende manøvreringsreglement.

NVE mener det er et viktig mål å bedre forholdene i Storelva nedstrøms Storlivatnet, og foreslår at det slippes 3 m³/s fra dam Storlivatnet i perioden mai–september og 1 m³/s resten av året. I tillegg foreslår NVE at det avsettes inntil 10 mill. m³/år som etter avtale med fylkesmannen kan slippes fra Storlivatnet for å bidra til lokkeflommer. Etter NVEs syn vil dette gi mer fleksibilitet og bedre mulighet til å bidra til fiskeoppgang enn forhåndsfastsatte lokkeflommer. Det foreslås ikke slipp av minstevannføring fra Fetavatnet til Tverrelva. Departementet legger til grunn at forslaget til minstevannføring og vannavsetning til lokkeflommer i Storelva gir grunnlag for en betydelig bedring i forhold til dagens situasjon blant annet når det gjelder fiskeoppgang. Med NVEs forslag vil vannføringen aldri komme under 1 m³/s. NVE har prioritert Storelva etter som det er betydelig mindre interesser knyttet til Tverrelva.

NVEs forslag medfører ca. 40 GWh/år i redusert kraftproduksjon. Denne reduksjonen blir den samme selv om Åbødalsvassdraget og Nordoverføringen tas ut.

Sauda kommune uttaler i forbindelse med sin høringsuttalelse til NVEs innstilling at effektene for Storelva vil være svært positive med en slik minstevannføring og lokkeflommer.

Departementets forslag om å ta ut Nordoverføringen og overføringen fra Åbødalen medfører ikke noen endringer i negativ retning med tanke på mengde vann som kan nyttes i Storelva. Departementet slutter seg derfor til NVEs forslag, og viser til at dette er et godt bidrag til å forbedre forholdene for fisk i Storelva. En frarår imidlertid ytterligere vilkår om vannslipping siden prosjektet allerede foreslås betydelig redusert i omfang når det gjelder kraftproduksjon.

4.12.2.2 Sagelva i Sauda

Søker har overfor NVE foreslått en vannføring i 5 sommermåneder tilsvarende 300 l/s og vintervannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring (105 l/s). Årlig produksjonstap er beregnet til 8 GWh/år. Søker mener et minstevannslipp i denne

størrelsesorden, som tilsvarer en sommersituasjon med liten vannføring, vil kunne redusere skadevirkningene på den lokale ørretstammen i elva i Tjeldenområdet.

NVE viser til at søkers forslag til minstevannføring om sommeren er større enn alminnelig lavvannføring, og at dette vil kunne gi god effekt for de interesser som er påpekt i fagrapporter og av Sauda kommune i forhold til søknaden. Med tillegg av vannføringen fra restfeltet vil det etter NVEs syn bli en vannføring i Sagfossen som gjør at fossen fortsatt vil fremstå som et viktig landskapselement.

I sin uttalelse til NVEs innstilling går Sauda kommune inn for en utbyggingsløsning i samsvar med NVEs forslag. Kommunen påpeker at minstevannføring vil føre til at vannfallet forblir et viktig landskapselement.

Departementet viser til NVEs og kommunens vurdering av minstevannføringenes betydning for Sagfossen som et viktig landskapselement, og slutter seg til NVEs forslag om minstevannføring.

4.12.2.3 *Maldalselva*

Det er ikke foreslått minstevannføring for Maldalselva i fagrapportene.

Konsesjonssøker vil ikke gå inn for minstevannføringer i Maldalselva, men er innstilt på å gjennomføre tiltak dersom det viser seg at jordvanningsinteressene blir skadelidende i lavvannsperioder om sommeren.

I sin uttalelse til søknaden tilrådte Sauda kommune omsøkt fraføring under forutsetning av at det slippes en minstevannføring som er tilstrekkelig dimensjonert for å sikre forekomst av hinnebregne i Maldalsfossen, vassdragets verdi som viktig landskapselement, og tilstrekkelig biologisk produksjon for å opprettholde et minimum individer av fossefall, strandsnipe samt en selvrekutterende stamme av ørret.

NVE mener at restvannføringen vil ivareta forhold som er tatt opp av Sauda kommune, og anbefaler at det ikke slippes minstevannføring i Maldalselva.

Sauda kommune går i sin høringsuttalelse inn for en løsning i samsvar med NVEs innstilling.

Departementet slutter seg til NVEs tilrådning.

4.12.2.4 *Slettedalselvi i Odda*

Fagrapportene peker på at det bør sikres en vannføring som er stor nok til å avbøte skadene for landskapsopplevelsen og friluftslivet. Søker går ikke inn for minstevannføring i Slettedalselvi fordi

området nedstrøms Slettedalselvi etter søkers oppfatning er lite eksponert med hensyn til friluftsliv og har rimelig stor toleranse mot inngrep. Søkers kommentar til høringsuttalelsene er at restvannføringen i Slettedalselvi vil være ca. 30 prosent ved samløp med Brattlandselva.

NVE uttaler at middelvannføringen ved det foreslåtte inntaket i Slettedalselvi er 0,89 m³/s. Den lave vannføringen i Brattlandselva er i hovedsak forårsaket av reguleringen av Røldalsvatnet. Et slipp av minstevannføring fra Slettedalselvi vil etter NVEs syn ha begrenset verdi i Brattlandselvas relativt store løp. I Slettedalselvi kommer det inn flere sidebekker i relativt kort avstand fra inntaket som vil sikre at elva ikke vil gå helt tørr. Vannet fra Slettedalselvi kommer inn høyt oppe i produksjonssystemet og utnyttes i stor fallhøyde. På denne bakgrunn finner NVE at fordelene med en minstevannføring ikke står i rimelig forhold til tapt produksjon.

Odda kommune gir sin tilslutning til NVEs vurdering.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering, og frarår minstevannføring i Slettedalselvi.

4.12.2.5 *Tengesdalselva*

I fagrapportene er det foreslått at det fastsettes en minstevannføring for Tengesdalselva blant annet av hensyn fiskens behov (egg og yngel) i tørke og frostperiode. Det påpekes at en minstevannføring like nedstrøms sperredammen også vil sikre kulturlandskapet med vanntilknyttede kulturminner.

Søker mener fisket i Tengesdalselva er begrenset. Videre anføres at elva i Tengesdalen gjennomgående er lite synlig og svært utilgjengelig på store deler av den strekningen som får redusert vannføring. Videre anføres at de fleste vanntilknyttede kulturminner er eksponert mot Hylsfjorden og ikke mot elva. Søker mener gevinsten ved en minstevannføring ikke står i samsvar med meromkostninger for prosjektet.

NVE har lagt vekt på at overføringen av Lingvangselva og Tengesdalselva er økonomisk gunstig for prosjektet, og at det er lite ønskelig med et helt eller delvis tørt elveleie i tørre perioder. NVE foreslår at det slippes en minstevannføring fra sperredammen lik 100 l/s i sommermånedene og 50 l/s resten av året. NVE mener at vannføringen i elva med dette forslaget vil bli noe høyere enn i tørre perioder i dag og i de tørreste periodene vil vannføringen bli som i dag. Dette vil etter NVEs syn ta vare på hensynet til biologien og kulturminnene i vassdraget. Forslaget vil medføre en reduksjon i kraftproduksjonen med ca. 3 GWh/år.

Suldal kommune påpeker at det i NVEs innstilling er foreslått en god minste vannføring i Tengesdalselva.

Departementet legger vekt på at den foreslåtte minste vannføring vil ta vare på hensynene til biologi og kulturminnene i vassdraget. Departementet slutter seg derfor til NVEs forslag for minste vannføring i Tengesdalselva.

4.12.2.6 *Lingvangselva*

I fagrapportene er det foreslått at det fastsettes en minste vannføring for å sikre at elva som et viktig landskapselement ikke forsvinner helt ved at det opprettholdes en synlig vannstreng i juvet og et lite fossefall. De vanntilknyttede kulturminnene ved utløpet i fjorden vil da også stå i et kulturlandskap som til en viss grad fortsatt er preget av vannet.

Søker har foreslått at det slippes en minste vannføring forbi inntaket i 5 sommermånedene på 0,45 m³/s, og alminnelig lavvannføring (0,19 m³/s) om vinteren. Dette vil gi et produksjonstap på 12,8 GWh/år, men sikrer en vannføring som er naturlig for vassdraget og fossen i perioder med lite nedbør.

NVE mener det er lite ønskelig med et helt tørt vassdrag nedstrøms inntaket. På bakgrunn av at middelvannføringen ved inntaksstedet er ca. 2,9 m³/s, konkluderer NVE med at søkers forslag til minste vannføring vil gi tilstrekkelig liv til vassdraget og ta hensyn til vanntilknyttede kulturminner på en slik måte at overføringen kan aksepteres. Vannføringen i elva vil med NVEs forslag bli noe høyere enn i tørre perioder i dag. I de tørreste periodene vil vannføringen bli som i dag.

Suldal kommune slutter seg til NVEs innstilling, og påpeker at det er foreslått en god minste vannføring i Tengesdalselva.

Departementet peker på at det er viktig å sikre at Lingvangselva som et betydelig landskapselement ikke forsvinner helt. Det kan hindres ved å opprettholde en synlig vannstreng i juvet og et lite fossefall. Departementet slutter seg derfor til NVEs forslag til minste vannføring i Lingvangselva.

4.12.2.7 *Raundalsbekken*

I fagrapportene blir det ikke foreslått minste vannføring i Raundalsbekken.

NVE finner at det ikke er påpekt allmenne interesser som gir grunnlag for å pålegge minste vannføring, og at de påpekte forholdene fra grunneierlagene må avklares gjennom privatrettslige avtaler eller skjønn.

Departementet tilrår ikke minste vannføring i Raundalsbekken.

4.12.2.8 *Øvrige elvestrekninger*

Det er ikke satt frem krav om minste vannføring mellom øvrige magasiner. NVE viser til at forholdene her vil være en videreføring av dagens situasjon. På bakgrunn av dette har NVE prioritert ovennevnte strekninger, og tilrår ikke ytterligere minste vannføringspålegg.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering når det gjelder disse øvrige elvestrekningene.

4.12.2.9 *Minste vannføringer – redusert kraftproduksjon*

NVEs innstilling med forslag til minste vannføring gir i størrelsesorden 30 GWh/år større produksjonstap enn søkers forslag, og et totalt krafttap på ca. 90 GWh/år.

Departementets forslag medfører et samlet forslag til minste vannføringer tilsvarende en produksjon om lag 64 GWh/år. Sett i forhold til at gjenværende kraftproduksjon er tilnærmet halvert i forhold til NVEs innstilling, gir dette forslaget til minste vannføringer relativt sett større produksjonstap enn forslaget i NVEs innstilling. Departementet viser til at det i den gjenværende delen av prosjektet er tatt betydelig hensyn til natur og miljø i form av pålegg om minste vannføringer.

4.12.3 *Fyllingsrestriksjoner*

Søker har bemerket at tilsig av vann, etterspørsel etter kraft og behov for vedlikehold på aggregater, linjer og reguleringsanlegg vil variere fra år til år. Dette kan medføre en noe varierende driftsstrategi for kraftverkene. Alle restriksjoner for disponering av magasiner vanskeliggjør optimal kraftproduksjon. Fordi kraftverkene ligger i serie i vassdraget, vil restriksjoner for ett magasin medføre restriksjoner og konsekvenser for kjøring av nedenforliggende kraftverk.

Søker hevder at disponering av magasinene i dag blir foretatt på en slik måte at dette skal være til minst mulig ulempe for friluftslivsinteressene. Søker vil fortsatt gjøre dette i den grad dette er økonomisk forsvarlig ut fra tilsigsforhold, behov for kraft i markedet og andre driftsmessige forhold. Søker mener restriksjoner i forbindelse med behandlingen av søknaden ut over det som er foreslått i forslag til manøvreringsreglementet i konsesjonssøknaden vil føre til at betydelige kraftresserver blir innelåst og ikke kan benyttes, og at

dette er særlig betenkelig i et tørt år. Kvaliteten på kraften som kan innvinnes gjennom både eksisterende og ny produksjon blir dessuten vesentlig forringet, noe som også gir betydelige økonomiske konsekvenser for en utbygging. Søker motsetter seg derfor sterkt at det blir innført restriksjoner på magasinindisponeringer

Sauda kommune går i sin høringsuttalelse av 25.06.02 inn for en opprusting og utvidelse av kraftanleggene i Sauda i samsvar med NVEs innstilling.

4.12.3.1 Fetavatnet

Sauda kommune mener i sin uttalelse til søknaden at perioden med restriksjoner på manøvreringen bør starte 15.06 for å få med større deler av den aktuelle sommersesongen, men mener for øvrig at foreslåtte restriksjon vil forebygge andre problemer med lav vannstand som er tatt opp av hytteeierne i området.

Etter NVEs mening er magasinet i Fetavatnet forholdsvis lite, og det vil derfor være forbundet med små økonomiske tap å starte perioden med restriksjoner 15. juni.

Departementet slutter seg til NVEs forslag om en restriksjonsperiode for magasinet mellom 15. juni og 30. september.

4.12.3.2 Holmavatnet

NVE viser til at det enkelte år vil være ønskelig å unngå at Holmavatnet senkes mer enn 10–12 meter under høyeste regulerte vannstand (HRV) også i april, men mener at krafttapet forbundet med å fastsette vilkår om dette ikke står i forhold til fordelene.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering, men forutsetter i likhet med NVE at konsesjonæren tar hensyn til skitrafikken i påsken så langt det er mulig også i de år påsken kommer etter 1. april. Det forutsettes videre at konsesjonæren fortsetter sin praksis med informasjon til allmennheten gjennom annonser i media og ved skilting og merking av farlige områder.

4.12.3.3 Slettedalsvatnet

Fagrapportene anfører at det er gunstig for friluftslivsinteressene og landskapsopplevelsen at vannstanden i Slettedalsvatnet søkes holdt på et så høyt nivå som mulig i sommerhalvåret. Søker skriver i konsekvensutredningen at Slettedalen er et svært mye benyttet utfartsområde både sommer og vinter og at det er betydelig hyttebebyggelse i området. Videre vises til at det under siste behandling

av Samlet Plan ble reist spørsmål om fremtidig krav til oppfyllingsdato og regulering av Slettedalsvatnet. Konsesjonssøker foreslår på denne bakgrunn følgende bestemmelse i manøvreringsreglementet:

«Vannstanden i Slettedalsvatnet skal i perioden fra 15.07.–15.09. holdes mellom HRV og HRV 10,0 m dersom tilsigsforholdene tillater dette. Dersom dette ikke kan oppnås på grunn av sviktende tilsigsforhold, arbeid med reguleringsanleggene eller utenforliggende forhold, skal Sauda kommune orienteres skriftlig og holdes løpende orientert om forholdet.» I følge konsesjonssøker vil ikke denne restriksjonen medføre vesentlige kostnader.

Sauda kommune uttalte i forbindelse med søknaden at den foreslåtte perioden med restriksjoner i manøvreringen av Slettedalsmagasinet bør utvides til 01.07.–15.09. for å få med mer av sommersesongen.

NVE mener krafttapet i et tørrår blir for stort til at det kan forsvares å utvide den foreslåtte restriksjonen med 14 dager og anbefaler at søkers forslag til fyllingsbestemmelse tas inn i manøvreringsreglementet.

Sauda kommune går nå inn for NVEs innstilling.

Departementet er enig med NVE i at krafttapet i et tørrår beregnet til om lag 44 GWh/år blir for stort sett i forhold til de fordeler en utvidelse vil medføre for miljø- og friluftslivsinteressene. Departementet slutter seg derfor til NVEs forslag.

4.12.3.4 Dalvatnet

I fagrapportene anføres at det vil være gunstig for friluftslivsinteressene og landskapsopplevelsen at vannstanden i Dalvatnet søkes holdt på et høyest mulig nivå i sommerhalvåret.

I søknaden forutsettes det at Dalvatnet kan brukes som døgnreguleringsmagasin for Sønnå H kraftverk.

NVE mener Dalvatnet må kunne brukes som forutsatt for å sikre muligheten for å produsere kraft når etterspørselen er størst, og at denne friheten er en viktig fordel ved det omsøkte opprustings- og utvidelsesprosjektet.

Departementet kan ikke se at fordelene for friluftslivsinteressene og landskapsopplevelsen er så store at de oppveier hva det innebærer å ha betydelig fleksibilitet gjennom døgnregulering. En slutter seg derfor til NVEs forslag.

4.12.3.5 Øvre og Nedre Sandvatnet

Det er i dag ingen restriksjon for magasinene, og det er ikke foreslått restriksjoner i konsekvensutredningen.

Sauda kommune har tidligere tilrådd at Øvre og Nedre Sandvatnet skal holdes med vannstand opp mot HRV i perioden 01.07.–01.10. av hensyn til naturlandskapet og opplevelsesverdien.

Søker anfører at krav om oppfylling av magasinene innen 01.07. i praksis ikke vil la seg etterkomme dersom magasinene skal kunne disponeres for nedtapping ned mot laveste regulerte vannstand (LRV) om vinteren. Simuleringer viser at foreslått magasinrestriksjon binder opp et produksjonspotensiale på om lag 50 GWh i et tørt år, og søker kan ikke se at fordelene som oppnås for natur, miljø- og friluftslivsinteresser vil stå i forhold til verdien av bundet produksjonspotensiale i et tørt år.

NVE bemerker at det ikke er foreslått andre reguleringsgrenser enn i dag, og at utnyttelsen av magasinene etter en eventuell utbygging neppe vil gi ytterligere ulemper samlet sett for begge magasinene.

Sauda kommune slutter seg til NVEs forslag i sin høringsuttalelse i forbindelse med NVEs innstilling.

Departementet legger vekt på at hensynet til naturlandskap og friluftsliv ikke kan oppveie tapet av et produksjonspotensiale på 50 GWh i et tørrår. Det tilrås derfor ingen nye fyllingsrestriksjoner i tråd med NVEs innstilling.

4.12.3.6 Svartavatnet

Det foreligger ingen restriksjon for magasinene i dag, og det foreslås heller ingen restriksjoner i konsekvensutredningen.

Sauda kommune tilrådte i forbindelse med behandlingen av søknaden at oppfylt magasin sikres i perioden fra RV 520 blir åpnet og til 1. september først og fremst av hensyn til opplevelsesverdien langs riksveien.

Søker skriver at ønsket fra Sauda kommune i praksis betyr at magasinet må være oppfylt fra omkring 15. juni hvert år. Simuleringer foretatt av søker viser at foreslått magasinrestriksjon binder et produksjonspotensiale på om lag 21 GWh i et tørt år, og søker kan ikke se at fordelene som oppnås for natur, miljø- og friluftslivsinteresser vil stå i forhold til verdien av bundet produksjonspotensiale i et tørt år.

NVE mener at krafttapet i et tørrår blir for stort til at det kan forsvares å pålegge restriksjoner i manøvreringen av Svartavatnet.

Sauda kommune har sluttet seg til NVEs innstilling.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering, slik at det ikke tilrås nye fyllingsrestriksjoner i Svartavatnet.

4.12.3.7 Storlivatnet

Det er i dag ingen restriksjon for magasinene, og det foreslås ikke restriksjoner i konsekvensutredningen.

Sauda kommune mente i forbindelse med behandlingen av søknaden at det i manøvreringsreglementet må tas hensyn til opplevelsesverdien av Storlivatnet som viktig landskapselement i tiden fra veien over Røldalsfjellet er åpnet, senest 15. juni og frem til 1. september, samt at det blir tatt hensyn til fiskebestanden ved å unngå at vannet tappes for lang ned om sommeren.

Søker viser til at kjøringen av Sønnå L kraftverk i hovedsak forblir som i dag. Dette innebærer at vannstanden blir holdt nær HRV hele året. Søker mener det ikke er grunn til å pålegge restriksjoner for magasinet og motsetter seg dette.

NVE påpeker at Storlivatnet er det nederste magasinet før Sønnå L kraftverk, og et lite magasin sett i forhold til slukevnen for kraftverket. Det vil være økonomisk fordelaktig for søker å holde høy vannstand i Storlivatnet. NVE mener derfor det er unødvendig å fastsette fyllingsrestriksjoner for Storlivatnet.

Sauda kommune har sluttet seg til NVEs innstilling.

Departementet slutter seg til NVEs forslag, slik at det ikke tilrås fyllingsrestriksjoner for Storlivatnet.

4.13 Øvrige merknader

Under NVEs behandling er det i flere høringsuttalelser tatt opp spørsmål om drikkevannsforsyning og jordvanning. Departementet viser i likhet med NVE til at dette er forhold som må avklares mellom partene. Det vises dessuten til intensjonsavtalen mellom Sauda kommune og søker.

Det er tatt opp forhold knyttet til flom. Reguleringer vil normalt dempe mindre flommer, mens de store kan bli som ved naturlige forhold. Søker har understreket at det ved manøvreringen legges betydelig vekt på å unngå flom. Eventuelle skader som skyldes reguleringen må erstattes på vanlig måte.

Departementet viser for øvrig til NVEs merknader til vilkårene for tillatelsene til de deler av utbyggingen som departementet tilrår i proposisjonen her.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om fortsatt regulering av Storelvvassdraget og videre kraftutbygging i Saudafjellene.

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om fortsatt regulering av Storelvvassdraget og videre kraftutbygging i Saudafjellene i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til vedtak om fortsatt regulering av Storelvvassdraget og videre kraftutbygging i Saudafjellene

I

Stortinget samtykker i at Kongen gir tillatelse til Saudaprojektet (selskap under stiftelse) til fortsatt regulering av Storelvvassdraget på de vilkår som er gjort rede for i proposisjonen.

Stortinget samtykker i at Kongen gir tillatelse til Saudaprojektet (selskap under stiftelse) til overføring av Istjørna til Nedre Sandvatnet, overføring av Skarvåna, Liabekken, Breikvamselva og Raundalsbekken til tilløpstunnelen til nytt Sønna H

kraftverk, overføring av Slettedalselvi til Nyggjelebeitevatnet, overføring av Lingvang- og Tengesdalsvassdraget, overføring av Maldalselva og Saggelva, og overføring av Reinsvatn N til Øvre Sandvatnet på de vilkår som er gjort rede for i proposisjonen.

Stortinget samtykker i at Kongen gir tillatelse for Saudaprojektet (selskap under stiftelse) til erverv av bruksrett til fallrettigheter for kraftutbygging i Saudafjellene.

Vedlegg 1

Forslag til vilkår etter vassdragsreguleringsloven og vannressursloven for tillatelse for Saudaprojektet til å foreta regulering og utbygging i Saudafjellene

1 (Konsesjonstid)

Konsesjonen gis for 60 år, men begrenset til den tid leieforholdet mellom AS Saudefaldene og Statkraft SF varer.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10, post 3, 1. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2 (Konsesjonsavgifter og næringsfond)

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr 8,00 pr. nat.hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr 24,00 pr. nat.hk.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året.

Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

Når det gjelder næringsfond for kommunene vises det til utbyggingsavtaler med Sauda kommune, Odda kommune og Suldal kommune.

Konsesjonsavgiftsmidler og næringsfond danner ett og samme fond særskilt for hver kommune som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for fondet skal godkjennes av fylkesmannen.

3 (Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket og avgivelse av kraft, jf. post 19, kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4 (Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonsdato og fullføres innen ytterligere 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen på kr 1 000.

5 (Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av

Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6 (Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal vedkommende myndighet underrettes i god tid på forhånd.

7 (Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8 (Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN)

- å sørge for at forholdene i de berørte vassdragene og delene av vassdrag er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdragene opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.
- å bekoste og utføre tiltak som kalking av berørte hovedelver eller sideelver for å forhindre forsurening på utbyggingsstrekningene. Det forutsettes at omkostningene ved tiltaket står i rimelig forhold til nytten.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringsforringene forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringsforringene. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringsforringene.

V

Fra og med det år konsesjon er gitt, plikter conse-

sjonæren å innbetale et årlig beløp på kr 50 000 til Sauda kommune og kr 10 000 til hver av kommunene Suldal og Odda til opphjør av fisk/vilt/friluftsliv. Beløpet skal justeres etter de tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer. Beløpet til fisk/vilt skal nyttes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret. Med hensyn til tiltak som kommer friluftslivet til gode, skal beløpet nyttes etter nærmere bestemmelse gitt av DN.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9 (Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om nye tiltak berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørleg skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørleg skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

Konsesjonæren plikter innen rimelig tid og senest innen 5 år, dersom vedkommende kulturminnemyndighet ikke forlenger fristen, å oppfylle ovennevnte lovs §§ 8 og 9 i områder som berøres av tidligere foretatte reguleringer. Program og budsjett for det arkeologiske arbeidet skal da utformes under hensyn til at denne delen av konsesjonen er en fornyelse som ikke medfører nye inngrep. Dersom det ikke foreligger særlige forhold som tilsier noe annet, skal undersøkelser avgrenses til områder som er direkte berørt av tiltaket og søkes holdt på et rimelig økonomisk nivå. Kostna-

der knyttet til gjennomføringen av det arkeologiske arbeidet, herunder nødvendige for- og etterarbeider, bæres av tiltakshaver, jf. kulturminneloven § 10.

Undersøkelser og eventuelle utgravinger skal foretas i den tiden magasinene likevel er nedtappet. Konsesjonæren må varsle kulturminneforvaltningen i god tid før nedtappingen av magasinene.

10 (Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11 (Ferdseil m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utlengjengelige.

12 (Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn

med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13 (Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan Olje- og energidepartementet pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14 (Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

15 (Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

16 (Merking av usikker is)

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av reguleringene og overføringene må merkes eller sikres etter nærmere anvisning av NVE.

17 (Bryting av is)

Konsesjonæren pålegges å bryte is i Saudafjorden dersom utbyggingen fører til økt islegging med problemer for skipstrafikken.

18 (Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringens virkninger for berørte interesser. Undersøkelsesrapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. Olje- og energidepartementet kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

19 (Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

20 (Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanleggene ligger i, inntil 10 prosent av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 11 nr 1, jf § 3. Avståelse og fordeling avgjøres av Olje- og energidepartementet med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 prosent av kraftøkningen, beregnet som i første ledd.

Olje- og energidepartementet bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres

ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr. kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 prosent. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverkene for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

21 (Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet bli pålagt å bekoste tiltak for

å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

22 (Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Ved overtredelse av fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven, plikter konsesjonæren etter krav fra Olje- og energidepartementet å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 14, 20, og 22 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12, post 21.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, kan Olje- og energidepartementet fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr. dag til forholdet er brakt i orden, eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år.

23 (Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

Vedlegg 2

Forslag til vilkår etter industrikonsesjonsloven for tillatelse for Saudaprojektet til å erverve bruksrett til nødvendige fallrettigheter for kraftutbygging i Saudafjellene

1 (Konsesjonstid)

Konsesjonen gis for 60 år, men begrenset til den tid leieforholdet mellom AS Saudefaldene og Statkraft SF varer.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. industrikonsesjonsloven § 5a, 1. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2 (Konsesjonsavgifter og næringsfond)

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten på kr 8,00 pr. nat.hk., beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer på kr 24,00 pr. nat.hk., beregnet på samme måte.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall svares rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

Når det gjelder næringsfond for kommunene vises det til utbyggingsavtaler med Sauda kommune, Odda kommune og Suldal kommune.

Konsesjonsavgiftsmidler og næringsfond danner ett og samme fond særskilt for hver kommune som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kom-

munen. Vedtektene for fondet skal være undergitt godkjenning av fylkesmannen.

3 (Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jf. post 11, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4 (Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonsens datum og fullføres innen ytterligere 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen på kr 1000.

5 (Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6 (Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, forminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapslige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom

slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal naturvernmyndighetene underrettes.

7 (Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for vassdragets utbygging. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

8 (Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om nye tiltak berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som

hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

Konsesjonæren plikter innen rimelig tid og senest innen 5 år, dersom vedkommende kulturminnemyndighet ikke forlenger fristen, å oppfylle ovennevnte lovs §§ 8 og 9 i områder som berøres av tidligere foretatte reguleringer gjort i medhold av de fornyede konsesjoner. Program og budsjett for det arkeologiske arbeidet skal da utformes under hensyn til at denne delen av konsesjonen er en fornyelse som ikke medfører nye inngrep. Dersom det ikke foreligger særlige forhold som tilsier noe annet, skal undersøkelserne avgrenses til områder som er direkte berørt av tiltaket og søkes holdt på et rimelig økonomisk nivå. Kostnader knyttet til gjennomføringen av det arkeologiske arbeidet, herunder nødvendige for- og etterarbeider, bæres av tiltakshaver, jf. kulturminneloven § 10.

Undersøkelser og eventuelle utgravinger skal foretas i den tiden magasinene likevel er nedtappet. Konsesjonæren må varsle kulturminneforvaltningen i god tid før nedtappingen av magasinene.

9 (Ferdseil m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige vegger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Vegger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

10 (Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesser finnes påkrevet og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

11 (Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 prosent av den gjennomsnittlige kraftmengden som vannfallet etter foretatt utbygging kan yte med påregnelig vannføring år om annet. Avståelse og fordeling avgjøres av Olje- og energidepartementet med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Konsesjonæren kan i tillegg pålegges å avstå til staten inntil 5 prosent av kraften, beregnet som i første ledd.

Olje- og energidepartementet bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje-

og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr. kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 prosent. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverket for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

12 (Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 11 og 12 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i industrikonsesjonsloven § 26.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, kan Olje- og energidepartementet fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr. dag til forholdet er brakt i orden, eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år

13 (Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger, jf. industrikonsesjonsloven § 2.

Vedlegg 3

Forslag til manøvreringsreglement for regulering av Storelvvassdraget m.m. i Sauda, Suldal og Odda kommuner, Rogaland og Hordaland fylker

(erstatte reglement gitt ved kgl. res. 15. juli 1966 og 11. juli 1986)

1 Reguleringer

Tabell 3.1

Magasin	Naturlig vannstand (kote)	Reguleringsgrenser		Oppdemming (m)	Senkning (m)	Reguleringshøyde (m)
		Øvre kote (HRV)	Nedre kote (LRV)			
Dyrskardvatnet	1146,00	1155,00	1148,00	9,00	–	7,00
Steinatjørni	1150,40	–	1148,00	–	2,40	2,40
Øvre Sandvatnet	1023,50	1030,00	1006,00	6,50	17,50	24,00
Nedre Sandvatnet	1002,80	1016,80	999,80	14,00	3,00	17,00
Svartavatnet N	812,80	827,80	789,30	15,00	23,50	38,50
Holmavatnet	728,30	743,30	719,50	15,00	8,80	23,80
Finnflotvatnet	728,00	743,30	728,00	15,30	–	15,30
Førstavatnet	612,80	616,80	582,80	4,00	30,00	34,00
Dalvatnet	535,80	550,30	535,80	14,50	–	14,50
Botnavatnet N	674,00	674,00	634,00	–	40,00	40,00
Berdalsvatnet	564,40	589,00	535,00	24,60	29,40	54,00
Steinavatnet	1047,00	1050,00	1041,50	3,00	5,50	8,50
Slettedalsvatnet	424,00	475,00	429,00	51,00	–	46,00
Storlivatnet	240,65	253,15	240,65	12,50	–	12,50
Helgedalsvatnet	797,00	812,00	796,50	15,00	0,50	15,50
Fetavatnet	474,60	486,50	473,50	11,90	1,10	13,00
Hattaløftjern	484,40	486,50	485,00	2,10	–	1,50

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Høydene refererer seg til Statens Kartverks høydesystem.

2. Overføringer

Avløpet fra Dyrskardvatnet (4,6 km²) overføres til Steinatjørnane.

Avløpet fra Istjørna (2,3 km²) overføres til Nedre Sandvatnet.

Avløpet fra Steinavatnet (4,2 km²) overføres til Slettedalselva.

Avløpene fra Helgedalsvatnet (11,2 km²) og Helgedalselva (2,7 km²), til sammen 13,9 km², overføres til Austerheimsdalen.

Avløpene overført til Austerheimsdalen og avløpet fra Annanutvatnet (6,1 km²), til sammen 20,0 km², overføres via Fetavatnet til Slettedalsvatnet og kan magasineres i Fetavatnet/Slettedalsvatnet.

Avløpet fra Fetavatnet, (17,3 km²) overføres til Slettedalsvatnet og kan magasineres der.

Avløpet fra Øvre Lona (1,1 km²) overføres til Slettedalsvatnet og kan magasineres der.

Avløpene overført til Slettedalselva og Slettedalsvatnet og avløpene fra Botnavatnet (17,2 km²), Berdalsvatnet (16,6 km²) og Slettedalsvatnet (75,2

km²), til sammen 151,4 km² overføres gjennom Storlivatn kraftverk til Storlivatnet og kan magasineres der.

Avløpet fra Slettedalselvi i Brattlandsdalen (10,8 km²) overføres til Nyggjelebeitevatnet som drenerer til Holmavatnet og kan magasineres der.

Avløpet fra Reinsvatnet N (2,8 km²) overføres til Øvre Sandvatnet.

Avløpene overført til Steinatjørnane og Øvre og Nedre Sandvatnet, og avløpene fra Øvre Sandvatnet (29,7 km²), Nedre Sandvatnet med Steinstjørna (16,2 km²), Svartavatnet N (20,2 km²) og Svarthøl (4,4 km²), til sammen 80,2 km², overføres til Holmavatnet og kan magasineres der.

Avløpet fra Nedre Fjellvatnet (19,7 km²) overføres til Finnflotvatnet /Holmavatnet og kan magasineres der.

Avløpene overført til Holmavatnet og avløpene fra Nyggjelebeitevatnet (9,3 km²) og Holmavatnet (24,1 km²), til sammen 144,1 km², overføres gjennom Dalvatn Ø kraftverk til Dalvatnet og kan magasineres der.

Avløpet fra elv ved Breiborg (15,1 km²) overføres til Førstavatnet og kan magasineres der.

Avløpene overført til Førstavatnet og avløpene fra Førstavatnet (6,2 km²), til sammen 21,3 km², overføres til Dalvatnet og kan magasineres der. Avløpene kan også overføres til Slettedalsvatnet for magasinering der.

Avløpene fra Maldalselva (7,9 km²) og Sagelva (16,3 km²), til sammen 24,2 km², tas inn på tilløpstunnelen til Sønnå H kraftverk og kan magasineres i Dalvatnet.

Avløpene fra Grunnavatnet (34,9 km²) og Tengedalselva (8,6 km²), til sammen 43,5 km², tas inn på tilløpstunnelen til Sønnå H kraftverk og kan magasineres i Dalvatnet.

Avløpene fra Skarvåna (1,9 km²), Liabekken (1,8 km²), øvre del av Breikvamselva (6,7 km²) og øvre del av Raundalsbekken (2,0 km²), til sammen 12,4 km², tas inn på tilløpstunnelen til Sønnå H kraftverk og kan magasineres i Dalvatnet.

Avløpene fra nedre del av Breikvamselva (0,6 km²) og nedre del av Raundalsbekken (0,6 km²), til sammen 1,2 km², tas inn på tilløpstunnelen til Sønnå L kraftverk og kan magasineres i Storlivatnet.

Avløpene overført til Dalvatnet og avløpet Dalvatnet (4,6 km²), til sammen 250,1 km² overføres til Saudafjorden gjennom Sønnå H kraftverk.

Avløpene overført til Storlivatnet og avløpet fra Storlivatnet (19,0 km²), til sammen 171,6 km² overføres til Saudafjorden gjennom Sønnå L kraftverk.

3. Restriksjoner på manøvreringen

Ved manøvreringen skal det tas for øyet at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes.

Fra Storlivatnet skal det slippes 3 m³/s i perioden 1. mai–30. september og 1 m³/s resten av året. Etter pålegg fra fylkesmannen i Rogaland kan det tappes ytterligere inntil 10 mill. m³ pr. år for å bidra til fiskeoppgang i Storelva.

Fra inntaket i Sagelva i Sauda kommune skal det slippes en minstevannføring i perioden 1. mai–30. september som fører til at vannføringen målt ved Tjelmen blir 300 l/s. Resten av året skal det slippes en minstevannføring som fører til at vannføringen målt ved Tjelmen blir 105 l/s.

Fra sperredammen i Tengedalselva skal det slippes en minstevannføring på 100 l/s i perioden 1. mai–30. september og 50 l/s resten av året.

Fra inntaket i Lingvangselva skal det slippes en minstevannføring på 450 l/s i perioden 1. mai–30. september og 190 l/s resten av året.

For pålegg om minstevannføring gjelder at dersom naturlig vannføring ved stedene det skal slippes minstevannføring fra ikke er tilstrekkelig til å oppfylle fastsatt krav til minstevannføring, slippes den naturlige vannføringen.

Vannstanden i Fetavatnet skal i perioden 15. juni–30. september holdes mellom HRV og HRV -1,5 m. Alle vannstandsendringer i denne perioden skal skje varsomt med mindre formålet er å forebygge eller redusere flommer.

Vannstanden i Holmavatnet skal i perioden 1. februar–1. april holdes mellom HRV og HRV -10,0 m.

Vannstanden i Slettedalsvatnet skal i perioden 15. juli–15. september holdes mellom HRV og HRV -10,0 m dersom tilsigtsforholdene tillater dette. Dersom dette ikke kan oppnås pga. sviktende tilsigtsforhold, arbeid med reguleringsanleggene, eller utenforliggende forhold, skal Sauda kommune orienteres skriftlig og holdes løpende orientert om forholdet.

Bestemmelsene om magasinvannstander gjelder så langt de ikke kommer i strid med bestemmelsene om minstevannføringer.

Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

4.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over

manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringsperioden.

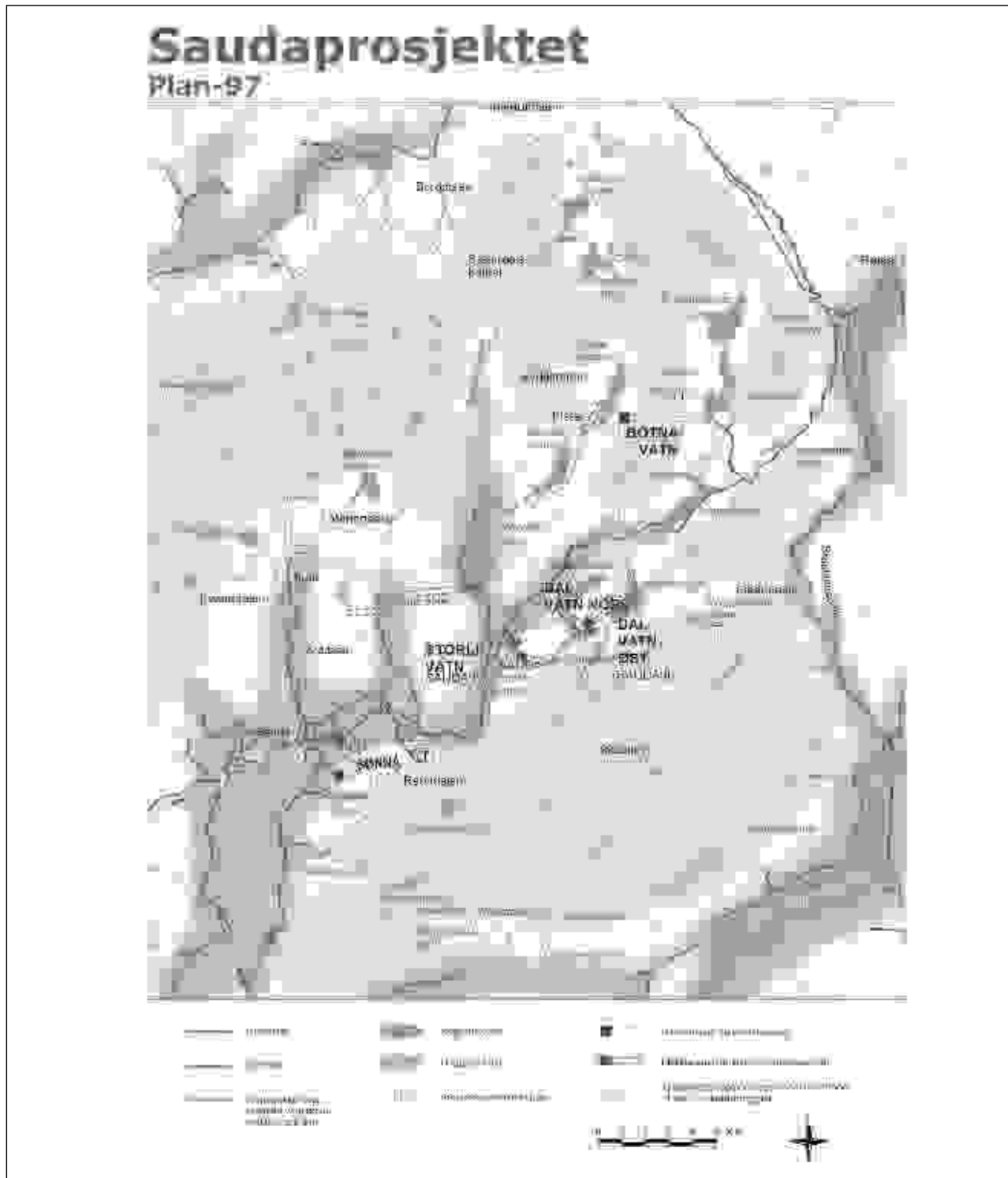
5.

Viser det seg at slippingen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for all-

menne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Vedlegg 4**Oversiktskart over Saudafjellene**

Figur 4.1